

Onsdagen den 29 April 1868.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 27 och protokollet för den 22 dennes förmiddagen.

Herr Gyllenram: Jag anhåller värdsamt om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden från den 2 nästinstundande Maj till riksdagens slut.

Denna anhållan bifölls.

Upplästes ett af Herr von Möller ingifvet memorial af följande lydelse:

Undertecknad anhåller värdsamt om tre veckors ledighet från riksdagsgöromålen, räknadt från och med den 30 dennes.

Jemväl härtill lemnade Kammaren sitt samtycke.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till underdånig skrifvelse N:o 30, angående sådan ändring i 12 § Läroverks-stadgan, att grekiska språket måtte blifva ett valfritt läroämne.

Anställdes omröstning jemlikt 65 § Riksdags-ordningen öfver följande af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 60 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts nådiga framställning om beviljande för år 1869 af ett extra anslag å 14,000 Riks-

daler till inköp af en tomt i Wisby för utvidgning af landshöfdingeresidenset derstädes, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är ifrågavarande anslagsbelopp icke af Riksdagen beviljad.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 15.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 266, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 53 ja och 109 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 141 ja och 124 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning jemlikt 65 § Riksdags-ordningen öfver följande af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 75 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i enlighet med hvad Andra Kammaren beslutat, vill, att för hvar och en af allmänt Kyrkomötes valde ledamöter bestämmes ett arfvode, beräknadt efter tio Riksdaler om dagen; dock att detta arfvode, äfven om mötet skulle räcka längre tid än trettio dagar, icke i något fall må öfverstiga trehundra Riksdaler för hvarje vald ledamot, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat att för hvar och en af allmänt Kyrkomötes valda ledamöter bestämmes ett arfvode, beräknadt efter sex Riksdaler om dagen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 10;

Nej — 95.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 267, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 132 ja och 31 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 142 ja och 126 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning jemlikt 65 § Riksdags-ordningen öfver följande af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 76 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen för reparation af domkyrkan i Carlstad beviljar och till utgående från Riksgälds-kontoret under år 1869 anvisar det af Kongl. Maj:t äskade lånebidrag af Tjugufemtusen Riksdaler, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har lånesumman blifvit nedsatt till Tjugutretusen femhundra Riksdaler.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 39;

Nej — 61.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kamraren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 268, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 46 ja och 110 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 85 ja och 171 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning jemlikt 65 § Riksdags-ordningen öfver följande af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 77 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets uti 16:de punkten af Utlåtandet N:o 48 gjorda hemställan, att Herr C. J. Bergmans inom Andra Kamraren väckta motion om anslag af 156,500 R:dr till vågbrytarens vid Wisby förstärkning och sammanbindning med land, af hvilken summa 9,000 R:dr beräknats till oundgängliga reparationer å nuvarande vågbrytaren, icke må till någon åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat att till Kongl. Maj:ts disposition ställa ett extra anslag af Niotusen Riksdaler för att, i händelse Kongl. Maj:t pröfvar reparationer å vågbrytaren utanför Wisby hamn redan innevarande år vara oundgängligen behöfliga, kunna för ändamålet användas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 14;

Nej — 92.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes

till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 269, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 75 ja och 93 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 89 ja och 185 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning jemlikt 65 § Riksdags-ordningen öfver följande af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 82 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med hvad Riksdagens Första Kammare beslutat, vill att till Kongl. Maj:ts disposition på extra stat ställes ett förslagsanslag af 5,000 R:dr för verkställande af undersökningar i rikets mellersta och sydliga landskap, om och hvarest till skogskultur tjenliga ödemarker böra för Statens räkning inköpas, i ändamål att till skogbärande besås, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med dess Andra Kammare, beslutat, att Herr Odelbergs i ämnet gjorda framställning icke för närvarande må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 50;

Nej — 51.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 270, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 32 ja och 133 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 82 ja och 184 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning jemlikt 65 § Riksdags-ordningen öfver följande af Bevillnings-Utskottet i 1:sta punkten af Memorialet N:o 17 föreslagna samt af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller Utskottets i dess Betänkande N:o 4 angående tullbevillningen framställda och af Första Kammaren gillade förslag, att så väl inventarier, skepps-, nya, ej specificerade, icke hänförliga till husgerådssaker eller beklädnadspersedlar, som de under rubriken jern, smidt eller valsadt, upptagna artiklarne ankare, kettingar, kettingsstoppare, krok, armbultar, draggar, roderjern och skeppsknän jemte tågvirke, nytt, må medgifvas tullfri införsel, samt att såväl de rubriker, under hvilka dessa artiklar finnas i taxan upptagna, som äfven § 8

taxeunderrättelserna må erhålla den lydelse, Betänkandet N:o 4 bifogadt transsummeradt taxeförslag utvisar, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, komma de för dessa artiklar nu gällande tullsatser att fortfarande utgöras, äfvensom nuvarande rubriker för nämnda artiklar samt taxeunderrättelsernas § 8 att oförändrade bibehållas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 36.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 271, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 65 ja och 97 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 128 ja och 133 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med nejpropositionens innehåll.

Anställdes omröstning jemlikt 65 § Riksdags-ordningen öfver följande af Bevillnings-Utskottet i 2:dra punkten af Memorialet N:o 17 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller Utskottets af Första Kammaren godkända förslag, att de under rubriken jern, smidt eller valsadt, upptagna artiklarne hammare och smedjestäd må vid införsel åtnjuta tullfrihet, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bibehålles den för dessa artiklar nu gällande tullafgift af 75 öre per centner.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 44.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 272, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 60 ja och 91 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 118 ja och 135 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med nejpropositionens innehåll.

Anställdes omröstning jemlikt 65 § Riksdags-ordningen öfver följande af Bevillnings-Utskottet i 3:dje punkten af Memorialet N:o 17 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller Utskottets af Första Kammarén gillade förslag, att kemiskt-tekniska preparater, ej specificerade, må förklaras tullfria, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, kommer den för dessa artiklar nu gällande tullsats af 5 procent utaf värdet att oförändrad bibehållas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 41.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammarén; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 273, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 58 ja och 96 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 114 ja och 137 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning jemlikt 65 § Riksdags-ordningen öfver följande af Bevillnings-Utskottet i 7:de punkten af Memorialet N:o 17 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller Utskottets af Första Kammarén gillade förslag, att artikeln verktyg för fabriker, handverk och jordbruk, ej specificerade, må få införas tullfritt, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, kommer den för nämnda artikel nu bestämda tullsats af 5 procent utaf värdet att oförändrad bibehållas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 39.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammarén; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 274, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 59 ja och 93 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 122 ja och 132 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdet fortsättning klockan 6 eftermiddagen.

Herr Grefven och Talmannen yttrade: För att åt de ledamöter, som hafva svårighet att från sina platser höra hvad som anföres af en mera aflägsset stående talare, bereda tillfälle att intaga platser närmare den talande, kommer att vidtagas den anordning, att alla de platser i salen, som tillhöra ledamöter, hvilka erhållit ledighet från riksdagsgörömlen, utmärkas med ett särskildt tecken, så att den ledamot, som från sin egen plats ej tillräckligt tydligt hör den talande, kan förflytta sig till någon sådan i talarens närhet ledigvarande plats. Vidare och då Talmannen enligt den vid sednaste sammanträdet antagna ordningsstadgan hade att bestämma plats för ledamot, som önskar yttra sig från annan plats än sin egen, får jag nu tillkännagifva, att ledamot i sådant fall eger att taga plats, antingen vid det till venster om talmansbordet invid skranket kring trappan stående bordet, eller ock vid någon af de förut omnämnda, till följd af ledamöters frånvaro lediga platserna.

Herr vice Talmannen: Första Kammarens sista sammanträde upptogs uteslutande af frågan om ett af vederbörande Utskott uppgjort förslag till arbetsordning för Kammaren. Öfverläggningarne härom pågingo i mera än sex timmar, eller till efter midnatt. Då detta ärende uteslutande rörde Kammaren enskildt, och då öfverläggningen således ej är af något allmännare intresse, och ej heller för framtiden kan blifva af någon historisk betydelse, får jag, efter dertill af flere talare vid tillfället gifven anledning, och med stöd af 76 § Riksdags-ordningen, vördsamt föreslå, att Kammaren behagade besluta, att den vidlyftiga diskussionen i detta ämne må ur protokollet utgå. Ett sådant förfaringssätt har vid de parlamentariska öfverläggningarne förut icke sällan egt rum; och då det dessutom torde vara en väl behöflig lättnad för vårt kansli, enär emot slutet af riksdagen plenisammanträden de flesta dagar torde komma att ega rum, så vägar jag tillförse mig Kammarens bifall härtill.

Många ledamöter hördes häri instämma.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag har icke något att emot Herr vice Talmannens förslag erinra, men anhåller endast, att de emot beslutet afgifne reservationerna må få i protokollet kvarstå.

Grefve Mörner, Julius Oscar: Icke heller jag har något emot Herr vice Talmannens förslag, men då här af följer, att hvad jag yttrat angående Utskottets förslag, att den, som blifvit till ledamot eller suppleant i Utskott utsedd, ej skulle, utan Kammarens bifall, få ett sådant uppdrag sig undandraga, äfven skulle ur protokollet uteslutas, anhåller

jag få förklara, att jag instämmer uti den af Grefve Carl Göran Mörner emot Kammarens beslut i denna fråga afgifna reservation.

Sedan öfverläggningen angående den af Herr vice Talmannen nu väckta frågan förklarats slutad, förmälte Herr Grefven och Talmannen, att Herr vice Talmannen hade föreslagit, det Kammararen skulle besluta, att alla de yttranden, som afgifvits vid behandlingen af förslaget till ordnings-stadga för Kammararen, skulle från protokollet uteslutas, emot hvilket förslag någon annan erinran ej blifvit framställd, än att de reservationer, som under ärendets handläggning afgifvits, borde i protokollet qvarstå; och singe Herr Grefven och Talmannen i anledning här-af nu hemställa, huruvida Kammararen behagade medgifva, att alla de vid ifrågasvarande förslags pröfning hafda yttranden, med undantag af reservationer, från protokollet uteslötes.

Ropades ja.

Föredrogs änyo och bifölls Stats-Utskottets den 25 och 27 dennes bordlagda Betänkande N:o 84, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse angående lydelsen af 23 § i Riksgäldskontorets reglemente, dels erhållen återremiss ä i Utskottets Memorial N:o 24 gjorda förslag om förändring af de i sagda § intagna stadganden.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 25 och 27 dennes bordlagda Utlåtande N:o 85, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader, dels enskilde motionärers framställningar angående statsanslag, läneunderstöd eller räntegaranti för ifrågasatta jernvägsanläggningar, äfvensom angående anslag till bestridande af undersökningskostnader i afseende å föreslagna jernvägslinier.

Utskottets hemställanden å sid. 6.

Biföllos.

Utskottets hemställan å sid. 7.

Herr Heijkenskjöld: Jag har begärt ordet, icke allenast för att uttrycka min fägnad öfver Stats-Utskottets välgrundade motivering till det beslut, hvartill Utskottet kommit, utan äfven för att meddela Kammararen, att en person, icke tillhörande Jernvägsbyggnads-styrelsen, finnes, som anser sig kunna för billigare pris än det förslag till byggande af jernvägen emellan Christinehamn och Arvika, som styrelsen uppgjort, bygga ifrågasvarande bana. Det är nemligen en person, som noga granskat det uppgjorda förslaget och som tror sig kunna bygga banan emellan Christinehamn och Arvika för ej mindre än 1,150,000

R:dr billigare än här blifvit föreslaget och ändå billigare om mindre omstakningar ä bansträckningen få ega rum. Jag har yttrat detta, icke på det att jag derigenom ville söka ändring i Stats-Utskottets förslag, utan endast på det att det måtte blifva observeradt af dem, som hafva med denna byggnad att göra. Den ifrågavarande personen skulle för sin del önska ett högst obetydligt förskott, hvarför han vill ställa fullkomligt god säkerhet. Sedermera vill han hafva liquid hvar fjortonde dag för det arbete, han gjort, hvilket Statens ingenjörer skulle kontrollera och godkänna, innan utbetalningen skedde. Herrarne torde finna, att beträdandet af en sådan väg skulle leda till stor besparing för statsverket, och om den förut blifvit beträdd, skulle det hafva varit till icke ringa bättnad för Staten. Jag vet alltför väl, att jag mötes af det inkastet, att en entreprenör icke gör något godt och varaktigt arbete, men jag möter detta inkast dermed, att, då styrelsen håller ingenjörer, som nu leda jernvägsbyggnadsarbetena, på hvilka de således kunna lita, så skulle det väl lika lätt låta sig göra att förordna dessa till kontrollerande ingenjörer, hvarigenom man skulle kunna påräkna lika väl utfördt arbete, som eljest. Stats-Utskottet har bilagt sitt Betänkande en promemoria, som möjligen leder derhän, att Kammaran anslår ett högre belopp än Stats-Utskottet föreslagit. Jag kan derföre ej underlåta att bemöta ett par punkter i densamma. Promemorian upptager, att aflönings- och förvaltnings- m. fl. omkostnader för styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader skall utgå till lika belopp under alla tre kategorierna. Det vill säga att, om jag bygger för tre millioner, så skulle aflöningen för styrelsen gå till lika belopp, som om jag bygger för fem millioner. Detta är ett fel i beräkningen, ty då jag bygger mindre, måste också mindre tillsyn behövas och i följd deraf mindre aflöning. På ett annat ställe åberopas såsom skäl för ett skyndsamt fullbordande af ifrågavarande stambana, att arbetspriserna nu äro så billiga. Ja! mine Herrar, detta låter säga sig; men hvad är orsaken till jordbrukets betryckta ställning i vårt land? Det är, efter min öfvertygelse, de många allmänna arbeten, som för några år sedan vidtoges och hvilka drogo arbetskrafterna från jordbruket och tvingade jordbrukarne att med omåttligt höga priser betala arbetet. Nu är detta på återgång och det är möjligt, att jordbruket kan hära sig med den lägre dagspenning, som numera kommer i fråga; men skulle de allmänna arbetena åter taga sin början i lika stor skala, som förut, så stegras arbetarnes pretentioner och då återkommer samma klagomål, som så länge försports. I denna promemoria säges också, att stora och allmänna fördelar skulle tillskyndas landet, ju tidigare denna stambana fullbordas. Ja, det skulle jag hållit med om, derest banan gått inom den del af Wermland, der trafiken är liflig. Om den sträckts genom norra delen af Wermland, så är min öfvertygelse, att en stor vinst tillskyndats landet genom banans hastiga fullbordande, men att en hastigare byggnad i den beslutade riktningen skall vara af så stor fördel; deri tror jag, att man miss-tager sig. Jag befarar, att man här missräknar sig på samma sätt, som i fråga om banan emellan Stockholm och Upsala. Äfven af den hoppades man få stor vinst, men jag tror, att förhållandet för närvarande är motsatt.

Jag slutar med att anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Friherre af Ugglas: Sedan Konung och Riksdag beslutat sig för anläggning af nordvästra stambanan, som skall utgöra en förening emellan Sverige och Norge, så förefaller det mig, att man borde något mera påskynda arbetets fortgång, eller åtminstone ställa detta arbete så, att man kunde beräkna tiden, när denna bana skulle blifva färdig. För min del tror jag, att det anslag, som Stats-Utskottet i detta afseende tillstyrkt, ej är tillräckligt. I Kongl. Maj:ts Proposition har man utgått från den åsigt, att denna jernväg borde blifva färdig år 1871. Man har önskat få tidpunkten för arbetets afslutande bestämd, på det att man på förhand skulle kunna ordna arbetet på det mest hushållsaktiga sätt, hvilket blir omöjligt, om man icke antager någon gifven plan. Kongl. Maj:t har, som sagt är, utgått från den åsigten, att denna bana skulle blifva färdig år 1871. För att kunna åstadkomma detta resultat, kan man beträda tvänne särskilda vägar. Den ena är att till år 1869 anvisa, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit 4,635,000 R:dr, då för år 1870 skulle erfordras 3,090,000 R:dr och för år 1871 1,545,000 R:dr, eller också omkasta anslagen för de två förstnämnda åren, då för år 1869 skulle erfordras 3,090,000 R:dr och för år 1870 4,635,000 R:dr. Hvilket af dessa förslag, som antages, så kan man få banan fullbordad 1871; och det synes mig, som om, derest Första Kammaren skulle dela den åsigt, att det vore önskvärdt få banan färdig år 1871, bestämmandet af det högre eller lägre anslaget för år 1869 är beroende på svårigheten eller lättheten att kunna erhålla medel; och jag ber att i detta afseende få meddela Kammaren några upplysningar, som måhända äro väsendtliga. I ett sednare Betänkande har Stats-Utskottet föreslagit, att en upplåning af 18,000,000 R:dr skulle ega rum. Skulle nu Riksdagen vilja anslå 3,090,000 R:dr för år 1869, så tror jag, att ej ringaste rubbning i de beräkningar, Stats-Utskottet framställt, skulle behövas. Utskottet har nemligen beräknat inkomsterna så lågt, som det gerna är möjligt, likasom Utskottet, efter min öfvertygelse, ganska välbetänkt, för att åter bringa full ordning och säkerhet uti våra finansiella beräkningar, uteslutit en mängd för Riksgälds-kontoret förut beräknade särskilda inkomster, hvilka, efter all anledning, åtminstone till någon del komma att gå in. Då jag här yttrade, att Stats-Utskottet beräknat inkomsterna väl lågt, ber jag särskildt få framhålla en af inkomsttitlarne, nemligen bränvinsbränningsmedlen. Utskottet har i sin beräkning antydt, att beloppet häraf borde nedsättas till 9,100,000 R:dr, motsvarande en årlig tillverkning af 13,000,000 kannor. På sätt Kammaren behagade erinra sig, hade Bevilnings-Utskottet vid förra Riksdagen ansett, att 14,000,000 kannor vore det tillverkningsbelopp, som kunde beräknas, hvilket belopp emellertid af Riksdagen höjdes till 15,000,000. Kongl. Maj:t har, i sin Proposition, ansett, att 14,000,000 kannor kunde anses vara det rätta tillverkningsbeloppet. Ser jag huru härutinnan förhållit sig föregående år, så finner jag att, från och med 1857 till och med 1866, eller under 10 år, bränvinsbränningen i Sverige icke något år gått under 14,000,000 kannor. Det lägsta tillverkningsbeloppet var år 1861, då det uppgick till 14,007,107 kannor. Under öfriga af de förutnämnda åren har det varit

år 1857	14,980,000 kannor.
” 1858—59	14,446,137 ”

år 1859—60	14,913,551	kannor
” 1860 (hösten)	9,914,541	”
” 1862	14,376,299	”
” 1863	16,215,103	”
” 1864	14,999,060	”
” 1865	16,768,250	”
” 1866	15,438,600	”

Under sådant förhållande, tror jag mig kunna vara berättigad påstå, att Utskottet beräknat inkomsten af bränvinsbrännings-skatten lägre än den antagligen kommer att blifva. Skulle denna äsigt vara riktig, och man antager att bränvinsbränningen skulle uppgå till 1,000,000 kannor mer än Utskottet beräknat, så fyller detta ett behof af 700,000 R:dr och då återstår det, för att kunna höja det af Stats-Utskottet tillstyrkta anslaget till 3,090,000 R:dr, ej mer än 140,000 R:dr och jag föreställer mig, att detta skall kunna anvisas, utan att derigenom Stats-Utskottets beräkning behöfver rubbas. Något annorlunda förhåller sig saken, i fall man vill anvisa det af Kongl. Maj:t föreslagna högre beloppet. Då erfordras ytterligare 1,545,000 R:dr, och då kräwes måhända en högre lånesumma än Stats-Utskottet föreslagit. Jag vill ej nu ingå i pröfning, om skäl förefinnas för en högre summas upplånande, men jag tillåter mig fästa uppmärksamheten derpå, om det ej, vid en riksdag, då ett större lån måste upptagas, är mera skäl att taga lånet så stort, att det högre anslaget deri inbegripes, än att hafva det större anslaget i perspektiv till en kommande riksdag, då vi hoppas att slippa någon större upplåning. Ty, mine Herrar, om vi vilja hafva banan färdig 1871, och man nu anslår endast 3,090,000 R:dr, så har man derigenom antydt, att man vid en kommande riksdag skulle vilja anvisa 4,635,000 R:dr; eljest vinnes ej resultatet att få banan färdig år 1871. Jag öfverlemnar till Kammaren att afgöra, hvilketdera af dessa tvänne alternativer, som är det bästa; men jag ber få fästa uppmärksamheten på nödvändigheten att vid denna riksdag så mycket medel anslås, att vi måtte kunna få denna bana färdig 1871. Jag är för min del tillfredsställd med hvilketdera af de af Kongl. Maj:t föreslagna alternativerna, Kammaren beslutar sig för, men någon förhöjning i det anslag, Stats-Utskottet tillstyrkt, finner jag af behofvet högligen påkallad.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Skilnaden emellan Stats-Utskottets förslag och Kongl. Maj:ts Proposition, rörande tiden för ifrågavarande jernbanas fullbordande, är blott ett år. Om man antog något af de alternativer, hemtade från den Kongl. Propositionen, Herr Finansministern föreslagit, skulle banan blifva färdig år 1871; men genom att tillvägagå, på sätt Stats-Utskottet tillstyrkt, skulle den, efter all sannolikhet, blifva fullbordad ett år senare, eller år 1872. Då man betraktar denna jernväg samt att den är af vigt egentligen ur politisk synpunkt, så torde hvar och en medgifva, att det ej för närvarande kan finnas någon synnerlig skilnad eller fara deruti, om den blir färdig 1872 eller 1871. Ur hvilken annan än politisk synpunkt, man betraktar denna bana, visar det sig, hvilket ock är allmänt kändt, att den ej är af nå-

gon betydelse. Ur ekonomisk synpunkt visar den ett mycket ofördelaktigt resultat; och något skäl, i detta hänseende, att påskynda banans fullbordande, förefinnes ej. Det skulle således endast ur politisk synpunkt vara skäl att, ett år förr än Stats-Utskottet tänkt sig, göra den färdig. Men jag hemställer, om man bör för ett år gå ifrån den grundsats, som Stats-Utskottet, med afseende på Statens knappa tillgångar och med hänsigt till möjligheten att icke företaga större upplåning, än hvad som för de aldra nödvändigaste behofven erfordras, ansett sig böra anvisa, att nemligen annuiteterna för de nya lån, som för jernvägsanläggningarne upptagas, skulle understiga den tillökningen i nettobehållningen, som kan väntas af den stigande trafikinkomsten utaf redan fullbordade jernvägar. Man har der en fast utgångspunkt. Man borde hoppas, att man ej, om Riksdagen godkände denna grundsats, skulle ryckas fram och tillbaka, så att genast, då möjligen ett öfverskott funnes, man kastades in på en ny bana och fluktuerade i sina byggnadsföretag. Genom att anvisa två millioner ett år, och fem millioner ett annat, uppkomma olägenheterna af en tillfälligt ökad arbetspersonal, af ett obilligt höjande af arbetslönerna, och derigenom blir det omöjligt för den inhemska industrien att kunna åstadkomma behöflig materiel. Jag tror af dessa skäl, att Utskottet haft fullkomlig befogenhet att föreslå den summa, som i Utlåtandet omförmäles. I afseende på ett efterföljande Stats-Utskottets Memorial med beräkning öfver statsregleringen, så tror jag, att Utskottet dervid gått med försigtighet tillväga. Det kan väl hända, att några inkomsttitlar kunnat beräknas högre, men jag tror att, i den ovisshet, hvari man, beträffande åtskilliga förhållanden, sväfvar, man bör ställa beräkningarne så, att man ej misstager sig. Jag tror vidare, att det är tjenligt att uppgöra staten så, att ej för stora öfverskott finnas, ty sådana föranleda till betydliga utgifter; och det är fara värdt, att, om man ökar den föreslagna lånesumman, en del deraf kommer att användas till helt andra företag än de, för hvilka lånesumman afsetts. När man har denna tillgång till hands, så komma antingen statsutgifterna att ökas, eller skatterna att nedsättas hastigare och häftigare än som är lämpligt. Jag tror derföre, att det är riktigt att söka ordna sakerna så, att inkomster och utgifter gå ihop, men jag tror det ej vara nyttigt att bereda sig större öfverskott, ty det är omöjligt att då hålla tillbaka anspråken på anslag, som göras i olika riktningar. En nära förfluten tid har bevisat detta.

På dessa skäl anhåller jag om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Wærn: Den siste talaren yttrade, att det vore blott ett års skillnad emellan den tid, Utskottet, i sitt Utlåtande, och Kongl. Maj:t, i dess Proposition, beräknat för denna banas fullbordande; men det året är, såsom af Öfverste Beyers, Utskottets Utlåtande bilagda, promemoria inhemtas, förenadt med en utgift af 159.500 R.dr, äfven om man åsidosätter ränteberäkningarne; och jag vet ej, hvarföre man bör ställa det så oklokt, att man förskaffar sig flera utgifter än som behöfvats. Orsaken, hvarföre anslaget för ett år är i promemorian upptaget så betydligt högre än för de öfriga, är ingalunda den, att arbetet under

under det året skulle mera forceras än under de öfriga, utan detta har sin grund deruti, att man under *ett* år måste köpa rails och material till banan, och under detta år erfordras således ett större anslag. Men med hänsyn till den mindre goda penningställningen inom landet, har jag för nästa år ej velat föreslå det högsta beloppet.

Den förste talaren ansåg, att det voro orätt beräkna samma aflönings- och förvaltningsomkostnader för styrelsen, då arbetena bedrefvos i mindre, som då de bedrefvos i större omfattning, men, mine Herrar, hvad gör väl 50,000 R:dr, hvartill dessa kostnader i promemorian äro upptagna, på det stora hela, och styrelsens tjänstemän måste väl, under alla förhållanden, hafva sin utkomst.

Samme talare ansåg, att de allmänna arbetena framkallat jordbrukets betryck; och det må väl så vara, att de, i den vidtomfattande skala, hvori de för icke så få år sedan bedrefvos, inverkade i någon mån menligt på jordbruket, ithy att de höjde arbetspriserna, men genom mitt förslag skulle man ingalunda återgå till detta förhållande, utan endast få en väl behöflig jennvigt i dessa arbeten. Jag tror för öfrigt, att landtbrukarne, långt ifrån att vara missbelätne med, tvärtom finna det vara med deras intresse förenligt att få lättade kommunikationer, hvarigenom de med större fördel kunna afsätta landtbrukets alster.

Den siste talaren ansåg, att denna bana vore fördelaktig *endast* ur politisk synpunkt, och jag vill visserligen medgifva att den i det hänseendet är företrädesvis vigtig, men den är äfven af ekonomisk betydelse, ty när den blir färdig, kommer på densamma att blifva ganska betydlig trafik, mindre genom varu-utbytet emellan Sverige och Norge, än genom transito-handel, d. v. s. import och export till och från Vermland öfver Norge.

Samme talare trodde, att, om man upplånade penningar till jernvägarne, kunde det likväl hända att icke allt användes härtill, utan till andra statsutgifter eller för att åstadkomma skattenedsättningar. Detta behöfver man ej befara, ty om ock det Svenska lynnet är sangviniskt, så förbjuder dock den Svenska hedern, att, om man, för ett visst, uttryckligen nämndt ändamål, upplånar penningar, använda dem för andra ändamål. Jag tror verkligen, att några välgrundade anmärkningar icke kunna göras emot förslaget att få denna bana fullbordad 1871, och jag får derföre anhålla, att Kammarern, på de skäl som blifvit af Öfverste Beijer, i den af honom på min begäran uppgjorda promemoria, äheropade, behagade bevilja, för nordvestra stambanans fortsättning under år 1869, det belopp, jag, i min reservation, föreslagit, eller 3,090,000 R:dr.

Herr Wallenberg: Till stöd för hvad Stats-Utskottet i denna punkt tillstyrkt, ber jag i första rummet få återopa den omfattande diskussion, som, rörande detta ämne, fördes inom denna Kammarer vid förra riksdagen, och dervid man kom till den åsigt, att det vore önskvärdt, om man kunde fortsätta jernvägsbyggnaderna med nettobehållningen af jernvägstrafiken å Statens stambanor. Det är denna princip, jag anser vigtig, och det är svårt att frånträda densamma. Det är nu-

mera, för de fleste åtminstone, klart att, under en viss period af jernvägsbyggandet, vi byggt så häftigt, att det utöfvat ett menligt inflytande på industriens utveckling i vårt land. Vi byggde så häftigt, att man knappt nog fick veta hurudan materielen borde vara. Vi hafva nu kommit till en lugnare stämning och jag hoppas, att denna skall bibehållas. Att fråntråda den af förra Riksdagen fattade åsigten synes mig vara ganska betänkligt. Det är naturligt, att sjelfva beloppet, man fordrar, icke är det väsendtliga, utan det priset, som fordras för att öfvergå från denna princip. Jag vet visserligen ej, om man, genom att bifalla det af den förra talaren föreslagna beloppet, förbundit sig att nästa år gå ännu längre och följaktligen ännu mera aflägsna sig från den princip, hvarom man var så enig vid sista riksdagen, att en större enighet knappast kan tänkas; men jag anser, att, äfven om så ej vore förhållandet, man likväl ej bör afvika från grundsatsen, ty om vi det göra, så hafva vi intet till vårt rättensnöre, utan, i fråga om jernvägsbyggnader, blir då allt beroende på de särskilda intressena och förmågan att mer eller mindre värtaligt framställa sina åsikter. Det är därför jag anser, att Stats-Utskottet ej kunnat eller bort i detta fall göra annat än återgifva hvad förra Riksdagen beslutade. Ingen kan hellre än jag vilja åka på jernväg till Norge, men jag tror det icke vara af vigt, om man kan på jernväg komma dit ett år förr eller senare, och större är ju ej den skillnad, hvarom här tvistas. Det är därför jag tror det vara försigtigast bifalla hvad Stats-Utskottet föreslagit, dertill jag ock yrkar bifall.

Friherre Bildt: För den, som, i likhet med mig, icke egnat så noggrann pröfning åt denna fråga, som Utskottets ledamöter, är det kanske betänkligt att taga till ordet, men frågan är så enkel, om man vill se den, såsom den är, att jag tror hvar och en ganska lätt kunna fatta sin åsigt och till följd deraf äfven afgifva sin röst, utan att behöfva ingå alltför mycket i detalj. De upplysningar, som förekomma i Stats-Utskottets Utlåtande, dit jag räknar särskildt Öfverste Beijers promemoria, innehålla tillräckliga förklaringar för denna i sig sjelf enkla fråga, hvilken är den, att en jernväg blifvit beslutad, som skall förena Christinehamn och Arvika, och sätta Sverige och Norge i intimare förbindelse med hvarandra. Vid detta arbetes utförande har man att undersöka, huru mycket det kostar, och sedan huru detta arbete på kortaste tiden, med minsta kostnad, kan fullbordas. Om man gör den färdig 1870, så gör man en stor besparing, emot om man dröjer med dess fullbordande till 1871, och likaledes blifver det fördelaktigare att afsluta banan 1871 i stället för 1872 eller senare. Det är en så stor besparing, att skillnaden i priset emellan om man gör den färdig 1870, eller 1871, utgör öfver en half million. När man således finner, att det är en ekonomisk fördel att bygga den på kortare än på längre tid, så gör man sig den fråga: hvarlöre bygger jag då ej banan färdig 1870? Det måste finnas verklig talande skäl. Man säger, att orsaken härtill är den, att man icke eger, utan måste låna penningar. Ja, det är en sanning, men jag frågar då: är det svårare att få penningar nu än här-efter? Dertill svarar otvifvelaktigt hvar och en, att det är lika lätt att nu upplåna 20 à 24 millioner som 18 millioner, hvilket Stats-Utskottet, i sitt

Betänkande, föreslagit. Man säger, att det för Svenska industrien är fördelaktigast, om banans fullbordande fördröjes. Det är påtagligt, att, derest hvad som blifvit af en föregående talare proklameradt skulle blifva princip, att nemligen här ej skulle få byggas jernvägar vidare, på annat sätt än med öfverskottet af trafikmedlen. så skulle man kunna ställa upp beräkningarne så, att öfverskotten blefve olika för hvarje år. hvarigenom man ej kunde veta huru mycket man hade att disponera, hvarken för detta eller kommande år. Det skulle följaktligen endast blifva en förmodan, att banan kunde blifva färdig 1872; men att Svenska industrien, som står på ganska svaga fötter, skulle med fördel bygga sin verksamhet på förmodanden, kan väl ej vara på allvar menadt. Det är deremot påtagligt, att, om det funnes en bestämd, utstakad plan, så att jernvägsbyggnadsstyrelsen kunde, efter denna plan, tillgodogöra sig industriens inom landet alster, så skulle den Svenska industrien stå på säkrare och bättre punkt; och jag är öfvertygad, att, om Svenska industriens representanter skulle votera, så röstade de alla därför, att det vore önskligt, om något bestämdt, med afseende på planen, blefve afgjort. Det är således ej för industrien en särskild fördel, att denna banas fullbordande fördröjes. En annan talare har redan sagt, att, om banan byggdes på kortare tid, skulle man få den bättre och billigare; och detta är klart, ty vi kunna då begagna den skickliga arbetspersonal, vi nu hafva, hvarigenom hela arbetet skulle blifva bättre.

När frågan är så enkel och fördelarne att få banan färdig på kort tid äro så positiva, så vill jag, i händelse någon understödjer mig i det hänseendet, votera för den summa, hvarigenom banan kan blifva färdig 1870, men om ingen förenar sig med mig häri, för den summa, som erfordras för att få banan färdig 1871.

Herr Leijonancker: Jag har ej skiljt mig från de grundsatser, som Utskottet i detta Betänkande uttalat, utan jag har endast varit af olika mening med Utskottet i afseende på dessa grundsatsers tillämpning. Jag har nemligen alltid hyst en viss farhåga för att basera fortsättningen af våra stambanors byggnad uteslutande på utländska lån, emedan vi genom ett sådant förfarande slutligen måste komma till den punkt, då våra vanliga inkomster ej kunna räcka till för att betala annuiteterna på dessa lån. De sednare årens statsbrist har just uppkommit derigenom, att våra inkomster ej varit tillfyllest till dylika utbetalningar. Vid sådant förhållande är jag ej benägen, att vid hvarje års budget olösligt fästa stora summor, emedan man då tid efter annan måste komma till en sådan knut, som den i hvilken vi nu stå. Den tanke, som ligger till grund för Utskottets förslag, är att, dels med nu tillgängliga medel, dels ock med sådana som kunde anskaffas för hvarje budgetsår, fortsätta dessa arbeten. Genom ett sådant förfarande håller man också frågan mera i sin hand, och har en viss grund, efter hvilken arbetena kunna inrättas. Att Utskottet till grund för sin beräkning lagt nettoinkomsten af jernvägstrafiken i Statens jernbanor, anser jag kunna försvaras, ehuru jag i detta afseende ej är af alldeles samma tanke som Utskottet. Man har nemligen ej nödvändigt behof af att anvisa denna utgift på en bestämd inkomst, om också denna inkomst kan anses hafva lemnat Utskottet en god ledning för bestämmandet af

den nu föreslagna summan till ett belopp af 2½ millioner. Det visar sig också af det snart till behandling förekommande Finansbetänkandet, att med ett anslag af 2.250,000 Riksdaler går Stats-Utskottets budget ihop, utan att den allmänna bevilningen behöfver ökas. Stats-Utskottet har således konsekvent tillämpat sin ofvan omförmälda grundsats, då det ej föreslagit ett högre anslag; men jag tror likväl att Utskottet dervidlag gjort sina beräkningar med för mycken rädsla och att anslagssumman ganska väl kunnat något höjas, utan att Utskottets princip blifvit träd för nära. Föregående talare hafva med stor skicklighet visat, att en tillökning till det föreslagna beloppet af 840,000 Riksdaler icke skulle behöfva rubba Stats-Utskottets beräkning, eller föranleda svårigheter för Riksgälds-kontoret vid bestridandet af de för jernvägsbyggnaderna erforderliga utgifter. När jag antager detta, är det klart att jag är villig att öfvergå på deras sida, som påyrka ett anslag, genom hvilket nordvestra stambanan kunde fullbordas förr, än Utskottet antagit; och då man således utan frånträdande af sina principer skulle kunna hastigare vinna sitt mål, har jag ej tvekat att tillstyrka beviljandet af den något högre anslagssumma som Herr Wærn förordat.

Flere talare hafva yttrat sig i den kanske något utslitna frågan om det vore fördelaktigare att bygga jernvägar fort eller långsamt. Jag skall derföre ej orda mycket derom. För mig är det klart, att det är bättre att bygga långsamt, om man endast ser på statskassans fördel, och abstraherar från den vinst, som kan falla i en-kildes fickor. Förhållandet är nemligen i sjelfva verket med jernvägsbyggnader, att det är Staten som betalar dem, men de enskilde som draga mesta fördelen deraf. Den satsen att det under alla förhållanden skulle vara bättre att arbeta fort, är icke riktig, och det är lätt att finna sanningen häraf, genom att med den vid slutet af detta Betänkande fogade tabellen jemföra resultatet af tillämpningen af en annan princip. Denna tabell är dessutom ej fullständig, ty om man fördelar anslagssummorna på ett annat sätt, så erhåller man genast ett helt olika resultat. Den i tabellen gjorda jemförelseberäkning är dessutom ofullständig, enär den ej fört de uppgifna exemplen till samma tid, hvarförutan jemförelsen ej är något bevisande. Om till exempel tabellens alla alternativ fullbordas för att visa förhållandena vid 1872 års slut, blir resultatet, att den ett år förut i ena fallet började trafiken svårigen kan antagas lemnas en nog stor behållning för att motsvara de högre räntetutgifterna, som uppkommit genom hela byggnadskapitalets tidigare användande. Det har vidare blifvit anmärkt, att, äfven om det af mig förordade anslagsbeloppet beviljades, det i allt fall vore osäkert, huruvida man kunde få denna bana färdig till år 1871. Jag tror visserligen, att ingen nu kan med någon säkerhet säga, hurudana förhållandena komma att gestalta sig 1870 och 1871; men jag tror likväl, att man med skäl kan hoppas, att vi ej skola blifva utsatte för någon lång följd af år, så dåliga som de två sistförflutna. Man behöfver ej vara mycket sangvinisk, för att antaga, att 1870 års statsinkomster skola uppgå till högre belopp än de af Stats-Utskottet för år 1869 beräknade inkomsterna.

Man har vidare påpekat fördelen af att låna på en gång de summor, som kunde vara erforderliga för våra jernvägsbyggnader. Häremot får jag anmärka, att en sådan upplåning strider mot vedertaget

bruk och grundlagens stadgande, att Riksdagen ej eger besluta öfver mera än ett års statsreglering. Slutligen har man också klandrat Utskottet derföre, att det ej skulle hafva tillgodosett den inhemska industriens bästa. Jag tror dock, att man lättare ammar upp en inhemsk industri genom de åtgärder, som Utskottet föreslagit, än på något annat sätt. Om man bygger blott i samma mån som man har inkomster, så veta egarne till våra jernverk, hvad de hafva att rätta sig efter. Detta visste de ej förr; och orsaken, hvarföre på sednare tider våra gamla verkstäder utvidgats och nya uppkommit, har otvifvelaktigt varit den, att industriidkarne afvetat, att tillverkningen hädanefter skulle kunna hos jernvägsbyggnads-styrelsen påräkna en jämnare afsättning.

Jag får för min del anhålla om proposition på bifall till ett anslag af 3,090,000 R:dr.

Grefve Mörner, Carl Göran: Sedan tre af Stats-Utskottets ledamöter yttrat sig till försvar för förevarande Betänkande, den siste dock med någon ringa skiljaktighet i afseende på anslaget belopp, kunde det måhända vara öfverflödigt att jag uppträdde till försvar för samma Betänkande. Jag anhåller likväl att få yttra några ord, egentligen med anledning af en annan ledamots yttrande, hvilken varit af annan mening.

Det har hufvudsakligen varit ur två synpunkter, som han ansett det vara angeläget att påskynda fullbordandet af den ifrågavarande jernvägen: dels skulle man nemligen derigenom bereda en af landets folkrikare provinser lättad afsättning för sina produkter, dels skulle man också undvika onödiga faux-frais. Det första skälet vore visserligen af vigt, om man kunde föreställa sig, att den nämnda afsättningen skulle blifva i någon mån betydlig. Det har emellertid visat sig att under de fyra månader, hvarunder den del af ifrågavarande jernväg, som är färdig, varit för trafik öppen, har denna trafik icke betäckt driftkostnaden utan lemnat en betydlig brist. Man kan nu visserligen invända, att detta färdiga stycke vore obetydligt och att förlust derföre måste uppkomma på detsamma. Men detta stycke utgör ej en afskiljd bandel för sig, utan sammanhänger med den Norska jernvägen, och de fördelar, som man väntat sig af en förbindelse med Norge, äro således genom den redan vunna för den till jernvägen angränsande del af Wermland. Det synes mig derföre som om denna bandel borde kunna anses tillräckligt betydlig, för att åtminstone några af de förväntade stora effekterna borde kunna genom densamma börja att visa sig. Då så emellertid ej skett, vill det synas mig ej vara skäl att så särdeles brådska med byggandet af en jernväg, af hvilken vi under den närmaste tiden ej kunna påräkna annat än förluster. Jag tror ej, att den del af Wermland, som ligger på längre afstånd i söder eller öster från det nu färdiga jernvägsstycket, kan komma att för exporten af sina produkter få någon stor trafik på Norge. Det skulle nemligen falla sig alltför dyrt, åtminstone för tyngre varor, att först föra dem norrut till Arvika och sedan derifrån till Christiania; och bra besynnerligt vore det, om godsegaren, sedan han fått sina varor till hamnen vid Christinehamn eller Carlstad, icke skulle heldre fortskaffa dessa sjöledes till Göteborg än landvägen öfver bergsryggen till Norge.

Ett annat skäl, som man också anfört, har varit det, att många per-

soner skulle komma att begagna sig af transitorätten för att öfver Norge importera utländska varor. Det är väl möjligt, att en sådan import kommer att i ej ringa mån ega rum; men just med afseende härfpå skulle jag anse det vara af vigt, att Sveriges och Norges inbördes handelsförhållanden på behörigt sätt ordnades, innan den ifrågavarande jernvägen fullständigt öppnades. Vi hafva nemligen nogsam erfarenhet derom — jag säger detta utan att vilja på något sätt klandra norrmännen — att då våra bröder på andra sidan fjellen kommit i besittning af en fördel, så veta de också att behålla den. Häri göra de också otvifvelaktigt ganska rätt. Men vi skulle också handla rätt, om vi å vår sida lika uppmärksamt tillsäge att kyrkan ställdes midt i byn, så att, innan dörren för importen från Norge öfver fjällen öppnades på vid gafvel, våra handelsförhållanden med grannriket något bättre ordnades.

Hvad de omtalade faux-frais beträffar, så tror jag, att desamma skulle på det mest verksamma sätt förminska, just derigenom att man under flera år bibehöll samma anslag till jernvägs-byggnaderna oförändradt. Jag föreställer mig nemligen, att, om detta blef händelsen, skulle icke en ursäkt för bibehållande af en i förhållande till byggnadsanslaget alltför dyr förvaltning kunna sökas uti en förmodad möjlighet af betydligt ökade anslag. Den måste då sannolikt underkastas reduktion, för att icke medtaga en alltför stor procent af de summor, som beräknats för jernvägsbyggnaderna.

Man har äfven velat hemta anledning att öka 1869 års anslag från den omständighet, att sammanbindningsbanan här i Stockholm då skulle vara färdig och att fördenskull åtskillig materiel skulle finnas att disponera, äfvensom en större arbetskunnig personal att tillgå. Jag vill ej bestrida detta; men denna materiel flyttas dock ej utan betydliga kostnader härifrån Stockholm till Wermland; och för min del hyser jag dessutom den åsigt, att, om våra tillgångar frandeles medgifvo någon utsträckning af jernvägsbyggnadsföretagen, så vore det bättre att använda dessa medel på något sådant företag, hvaraf vårt land kunde hafva direkt fördel, än på ett sådant, af hvilket egentliga vinsten skulle tillfalla grannriket. Jag tror således, att vi på närmare håll skulle kunna finna tillfälle till jernvägsanläggningar, som voro förenade med mindre kostnader, men hade mera utsigt att kunna bereda landet reel fördel, än den ifrågavarande.

Man har vidare sagt, att den summa, med hvilken anslaget skulle ökas, vore obetydlig, men att genom densamma väsendtliga fördelar i afseende på arbetets utförande skulle kunna vinnas, och att det vore skäl att bygga på kort tid, emedan ett sådant förfarande vore billigare och lemnade ett bättre resultat. En talare yrkade till och med, att arbetet borde så påskyndas, att det kunde vara färdigt redan år 1870. Nu utvisar likväl den Kongl. Propositionen, att det vore en ren misshushållning att bygga med sådan brådska, att banan blef färdig sistnämnda år. Denna omständighet torde vara ett tillräckligt svar på den ärade talarens yrkande. Det är också en känd sak att *fort* och *väl* ej alltid följas åt; och då dessutom en del af arbetena vid ifrågavarande jernväg äro af den beskaffenhet, att det för dem är menligt att onaturligt forceras, så torde ej under närvarande förhållanden det vara skäl, att öfver höfvan påskynda färdigbyggandet af denna jernväg. Och hvad angår

det mindre betydliga anslagsbelopp, som blifvit begärdt under förutsättning att banan skulle blifva färdig 1871, så är detsamma visserligen för innevarande år endast omkring 800.000 R:dr större, än det belopp, som Utskottet föreslagit; men genom detsammas beviljande har man gifvit på hand, att anslaget för år 1870 skall beviljas till belopp af 4,635.000 R:dr. Dessa 800.000 R:dr, skulle således vara blott ett litet retmedel för att öka vederbörandes aptit till ett annat år. Jag tror dock, att det vore bättre att afhålla sig från ett sådant sätt att gå tillväga. Det angelägnaste för oss i närvarande stund är onekligen att reglera vår finansiella ställning, så att debet och kredit må gå ihop. Jag vill ej nu inlåta mig på tal om densamma, utan inskränker mig till att antyda, att, om besparingar kunna beredas, så behöfvas de ganska väl för åstadkommande af en sådan reglering.

Slutligen har man också sagt, att, om vi uttryckligen förklarade, att de medel, som vi måste upplåna, vore afsedda för våra jernvägsbyggnader, så funnes intet farligt i att verkställa en sådan upplåning. Det är dock ej nog att göra ett sådant uttryckligt förklarande; det är fastheldre nödvändigt att äfven så förfara. Och svårt torde det i alla händelser blifva, att för den stora allmänheten göra klart, att, om vi på denna jernväg använda blott 2.250.000, eller 3.090.000 R:dr, men låna upp 18,000.000, denna upplåning skett endast för jernvägens skull. Det vore åtminstone en dugtig bit att svälja.

Jag inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Troilius: När man ingår i ett byggnadsföretag eller industriell anläggning af hvad slag som helst, anser jag att man bör följa alldeles samma grundsatser; och den första af dessa grundsatser är den, att företaget skall hafva ett bestämdt ändamål och att med afseende derpå en plan för utförandet antages, som bestämmer tiden då företaget skall vara färdigt och medlen som dertill skola användas. Riksdagen har nu en gång beslutat nordvestra stambanans byggande. Af densamma är 5,6 mil färdiga på den ena sidan och 3,8 mil på den andra; mellan dem ligga tio mil, hvilka ännu återstå att bygga. I afseende på denna banas ändamål hafva de fleste gjort sig den föreställning, att densamma endast skulle afse att bilda en kommunikationslinie till befordrande af de intressen, som man afsett med Sveriges och Norges förening. Jag tror dock, att denna bana ej är af så uteslutande politisk vikt, som man velat låta påskina, ty jag är öfvertygad, att densamma skall blifva af stor betydelse äfven i industriell hänseende. Då den blir färdig hafva vi skapat ett sammanhängande jernvägsnät till en längd af 184 mil; och det skulle vara ett besynnerligt undantag från den erfarenhet, som man vunnit både här och i andra länder, om ej denna förlängning af våra jernbanor skulle komma att öka inkomsterna på samtliga de redan befintliga linierna, utom det att den derjemte skulle erhålla en betydlig trafik med produkterna af den provins, som den genomlöper.

Jag vill dock återkomma till min utgångspunkt. När man föresatt sig att fullborda denna bana, hade onekligen i planen för densamma bort ingå bestämmandet af en viss tid, inom hvilken den skulle vara färdig. En sådan bestämmelse saknar jag dock uti Stats-Utskottets före-

varande Betänkande. Stats-Utskottet har nemligen utgått från den princip, att till jernvägsbyggnader borde användas endast nettobehållningen af jernvägstrafiken å Statens stambanor och har med tillämpning häraf föreslagit en summa af 2,250,000 R:dr. eller det belopp hvarmed enligt trafikstyrelsens beräkning inkomsterna för år 1869 borde öfverstiga utgifterna. Utgår man nu från Utskottets antaganden, så kan man visserligen säga, att Statens stambanor sannolikt kunna blifva färdiga inom en tid af omkring tio år härefter, men man kan alldeles icke bestämma någon viss tid, inom hvilken det närmaste målet, eller fullbordandet af nordvestra banan, kan uppnås. Sådant är dock tydligen afsigten både med Kongl. Maj:ts förslag och de utskottsledamöters mening, som reserverat sig mot Betänkandet. Stats-Utskottet medgifver visserligen, att genom tillämpning af dess nu omförmälda princip uppkommer en ekonomisk förlust, men Utskottet anser att denna förlust motväges af åtskilliga fördelar, till hvilka Utskottet räknat möjligheten af en önskvärd förenkling i byggnadsadministrationen, undvikande af de olägenheter, som större förändringar i arbetarepersonalens antal medföra, samt säkerhet för den inhemska industrien att kunna beräkna jernvägarnes årliga behof af nödiga materialier. Jag tror dock att det sätt att gå tillväga, som Utskottet förordat, tvärtom kommer att motverka alla dessa tre syften. Hvad särskildt angår sträfvet att årligen sysselsätta ungefär samma arbetarepersonal vid ett visst flerårigt arbete, så är sådant endast möjligt derigenom, att man ställer de erforderliga medlen till vederbörande befäls disposition i den ordning som ett sådant systemål påkallar med afseende på arbetets beskaffenhet och fullbordan inom den bestämda tiden. Om man, såsom Utskottet vill, men utan all beräkning af hvad som dermed kan uträttas, anslår en rund summa för nästa år och så år för år fortgår på samma sätt fullkomligt planlöst, så vågar jag påstå, att ingen arbetsföreståndare kan åstadkomma en jemn fördelning af arbetskvantiteten. Man behöfver nemligen ett större belopp det ena året än det andra, emedan man under något af åren måste inköpa den nödvändiga materielen; och under det år, då detta inköp verkställles, kan, om anslagssummorna äro lika för hvarje år, endast ett mindre antal arbetare sysselsättas. Mig synes den enklaste ekonomiska omtanka ovilkorligt fordra, att en bestämd plan för nordvestra stambanans byggande upprättas, hvilken plan i främsta rummet bestämmer tiden då den bör vara färdig och dernäst den derefter beräknade ordning, i hvilken de erforderliga anslagsbeloppen böra tillhandahållas, så att jernvägsbyggnadsstyrelsen kan i någon mån veta, hvarefter den skall rätta sig och kunna på förhand uppgöra de beräkningar, som äro erforderliga. Utan ett sådant tillvägagående kan man äfven svårigen begära, att Kongl. Maj:t skall kunna anordna utförandet på ett ändamålsenligt och ekonomiskt sätt, när man ej för mera än ett år i sender vet, huru stora belopp eller ens om några penningar blifva fortfarande disponibla till ett visst arbetes utförande.

En talare näst före mig har såsom skäl hvarför han ansåg nordvestra banan vara mindre fördelaktig anført, att den färdiga delen af densamma för närvarande ginge med förlust. Jag ber med anledning häraf att få anmärka, att man ej kunnat vänta sig någon vinst af denna linea innan den blifvit fullt färdig. Den ifrågasvarande bandelen är nem-

ligen endast 3 mil lång och har ej någon egen materiel, utan sådan förhyres af den tillstötande Norska banan, samt kan dessutom tillsvidare ej påräkna andra frakter än jern och trävaror, hvilka draga låga afgifter. Det vill likväl nu synas såsom om inkomsterna på densamma skulle ökas, och det är att förmoda, att denna bandel redan i sommar skall åtminstone betäcka driftkostnaden. Förhållandet har varit enahanda med alla våra banor, innan de blifvit fullt färdiga. När på vestrastambanan endast styckena mellan å ena sidan Göteborg och Wärgårda och å andra sidan Stockholm och Södertelge voro färdiga, gingo de båda med förlust, men förhållandet ändrades så snart väglängden utsträcktes och när hela linien mellan Göteborg och Stockholm blef färdig, steg genast inkomsten per banmil med 14 procent öfver det föregående året. När sedan södra stambanan blef färdig stego inkomsterna på samtliga de förenade banorna med ytterligare 14 procent per banmil, då den årliga medeltillökningen endast utgör 6,3 procent. Jag är fullt öfvertygad, att samma förhållande skall inträffa då den nordvestra stambanan en gång är fullbordad och derigenom hela det inre Norska kommunikationssystemet satt i omedelbar förbindelse med de Svenska jernvägarne. Jag anser det derföre vara en dubbel ekonomisk förlust att icke påskynda nordvestra stambanans fullbordan, emedan dessförinnan de redan färdiga delarne deraf icke gifva någon behållning och ej heller de öfriga banorna den afkastning, som de skulle kunna göra.

Genom att följa de grundsatser, som Stats-Utskottet proklamerat, skulle dessutom Jernvägsbyggnadsstyrelsen sättas ur stånd att befrämja den inhemska industrien. Denna industri befinner sig för närvarande på en sådan ståndpunkt, att dess alster kunna fullt mäta sig med utlandets. Men om jernvägsbyggnadsstyrelsen skulle kunna göra några beställningar inom landet, måste den nödvändigt hafva kännedom om de tillgångar, som den eger att disponera för kommande år, för att efter desamma kunna rätta sina planer. Lemnas styrelsen i ovisshet här om, så kan den naturligtvis ej inlåta sig på några aftal; och de inhemska industriidkarne, hvilka i detta fall sväfva i samma ovisshet som styrelsen, kunna ej företaga de förberedande åtgärder, som äro nödvändiga för att kunna mottaga dylika beställningar.

Då man i alla händelser är nödsakad att under innevarande år upplåna penningar, anser jag klokheten bjuda, att man med ens upplånar så stort belopp, som erfordras för hela den nordvestra stambanans färdigbyggande. Mig synes, såsom jag förut haft äran anföra, alla skäl tala för att denna byggnad fullbordas så fort som möjligt; och churu jag skulle kunna hafva åtskilligt att ytterligare tillägga rörande detta ämne, vågar jag dock ej längre taga Kammarens tid i anspråk, utan inskränker mig till att påyrka bifall till det anslag af 4,650,000 R:dr, som Kongl. Maj:t i sin nädiga Proposition föreslagit.

Grefve Hamilton, Henning: Den nu förevarande frågan står i ett så nära samband med frågan om anskaffande af medel till fortsättande af våra jernvägsbyggnader, att jag ganska väl inser svårigheten af att behandla densamma, utan att tillika komma in på Stats-Utskottets Betänkande angående Riksgälds-kontorets utgifter och sättet att till dem anskaffa penningar. Jag skall dock försöka att undvika att tala om

detta sednare Betänkande, emedan så snart man kommit in på det ämnet, man befinner sig på ett fält, för hvilket knappt några gränser finnas. Gränsen för möjligheten för oss att upplåna penningar är lyckligtvis ännu så aflägsen, att, om vi ej hade annat att fästa oss vid, vi möjligen skulle kunna fortskynda byggandet af våra jernvägar mera, än som vore ändamålsenligt. Jag skall emellertid söka att i mitt yttrande begränsa mig inom Utskottets nu föreliggande förslag.

Den siste talaren har ganska riktigt anmärkt, att vid hvarje arbetes utförande måste man hafva en bestämd plan för detsamma. En sådan plan bör derföre också finnas för byggandet af den nordvestra stambanan; men denna omständighet förutsätter alldeles icke, att planen skall gå ut på att göra detta arbete färdigt så fort som möjligt. Grundlagen lägger också ett hinder i vägen för ett sådant förfarande i det att den ej tillåter Riksdagen att bestämma öfver anslag för kommande år. Huru vi än derföre må reglera staten för 1869, så kunna vi dock ej förbinda en kommande Riksdag att för 1870 gifva ett anslag i enlighet med våra planer, och det är derföre ej möjligt, att med siffror klart antyda, huru snart man kan påräkna, att den ifrågavarande jernbanan skall blifva färdig. En sådan antydning kan endast gifvas på det sätt, att man antager en bestämd grundsats, som vid arbetets utförande skulle under flera år följas, och en sådan grundsats har Utskottet här sökt att angifva. Man har här vidare jemfört Statens arbeten med den enskildes sätt att gå till väga vid utförande af större företag, och sökt att på de förra tillämpa samma grunder, som böra följas vid det sednare. I båda fallen är det emellertid klart, att, då fråga är om arbeten, af hvilka man påräknar inkomst, så är det en ren fördel att få dem utförda så snart som möjligt, om genom skyndsamhet de med arbetet förenade faux frais kunna minskas. Beräkningens rättighet beror dock derpå, huruvida tillgångar finnas eller kunna för ett gifvet pris anskaffas. Har man medel på förhand anskaffade, så kan man drifva arbetet huru fort man vill. Skola åter tillgångar anskaffas, så måste man öfverväga sättet derför, det pris till hvilket de kunna erhållas, samt de olägenheter, hvarmed deras anskaffande kan vara förenadt. I betraktande af de omständigheter, hvari vi nu befinna oss, tror jag att det ej blott är af Statens fördel påkalladt, utan ock att det är Representationens pligt att gå försigtigt till väga. Man har här sökt att visa oss, att det skulle vara i ekonomiskt hänseende fördelaktigt, om arbetena på den nordvestra stambanan kunde fortskyndas. Om denna bana skall tillskynda oss en ekonomisk vinst, beror dock i sjelfva verket endast derpå, huruvida någon behållning kan uppstå genom trafiken å densamma. Om denna bana ej kan gifva någon vinst, så är det uppenbart, att ju längre man dröjer med dess fullbordande, desto fördelaktigare skulle ett sådant förfarande vara i ekonomiskt hänseende. Jag vill visserligen icke påstå, att icke denna bana, som med hvarandra förenar Sverige och Norge, möjligen kan komma att gifva bättre resultat, än hvad man på förhand beräknat. Någon visshet derom, att den skulle blifva i ekonomiskt hänseende fördelaktig vågar jag dock icke hysa, och på en sådan förhoppning vill jag för min del ej grunda någon beräkning.

En talare har yttrat, att man ej kunde med fördel alla år använda samma anslagsbelopp, emedan man under det ena året behöfde uppköpa mer materiel, da man deremot det andra året hufvudsakligen måste använda anslaget till arbeten på sjelfva banan; äfvensom att, om man beständigt höli sig vid samma anslagssumma, så följde deraf, att de år, då man behöfde köpa materiel, skulle arbetena upphöra, hvilket åter kom att medföra olägenheter både för jernvägsstyrelsen och för de vid banan anställde arbetare samt hafva ett skadligt inflytande på landets industri. Detta allt kan vara sannt och riktigt, för så vidt man tager materiel från utlandet. Om jag då under det ena året har ett anslag af 2,000,000, så använder jag hela anslaget till byggnadsarbete; får jag sedan ett annat år 4,000,000, så kan jag bygga för 2,000,000 och köpa materiel för 2,000,000. Är det åter min afsigt att taga materielen inom landet, så tror jag att industrien icke gagnas deraf, att den under ett år får stora beställningar och sedan under två eller tre år lemnas utan dylika; utan det torde vara för den mest fördelaktigt, att en del af hvarje års anslag användes till uppköp af materiel. På detta vis sättes den inhemske industrien i tillfälle att påräkna jemna och årliga beställningar, efter hvilka de för densamma nödiga anläggningar af verkstäder kunna lämpas. Med afseende på industriens närvarande ställning i vårt land tror jag det vara af vigt, att jernvägsanläggningarne icke för mycket påskyndas utan fortgå någorlunda jemnt. Det har här blifvit upplyst, att i år hvarken trafikstyrelsen eller byggnadsstyrelsen kunnat lemna vår industri någon handräckning. Hvad trafikstyrelsen beträffar, så hör det visserligen ej till denna fråga, men eftersom en sådan bekännelse blifvit här uttalad, så må det tillåtas mig att beklaga detta förhållande. Trafikstyrelsen har nemligen alldeles icke något öfverflöd på vagnar; och om trafikstyrelsen kunde använda någon del af sina inkomster till anskaffande af dylika, tror jag att ett sådant förfarande skulle vara af stor nytta för vår inhemska industri. Vidkommande åter byggnadsstyrelsen, så är det väl möjligt, att några rails ej behöfvas för innevarande år, men det kapital, som nedlägges på inköp af rails, är ej så stort, att icke, så vidt jag kan finna, det skulle kunna ganska väl gå för sig att ställa så till, att alltid någon del af hvarje års inkomst anslogs till anskaffande deraf.

Det väsendtligaste, som förmår mig att rösta för bifall till Utskottets förslag, är farhågan för en alltför stor ojemnhet i de blifvande anslagen till våra jernvägar. Chefen för Finans-departementet har med den öppenhet, som vi alla hos honom värdera, låtit oss rätt väl förstå, att, om vi i år bevilja 3,090,000 R:dr till jernvägsbyggnaderna, så gifva vi derigenom på hand, att vi för nästkommande statsreglering skola till samma ändamål bevilja 4,635,000 R:dr, emedan i motsatt fall det ändamål, hvartill vi syfta, skulle förfelas. Detta eger sin fullkomliga rättighet. Men då jag ej känner, huruvida några öfverskottsmedel kunna finnas tillgängliga, som berättiga oss till ett så betydligt anslag, och jag dessutom ej anser det vara skäligt, att för närvarande upptaga ett lån till ett arbete, om sättet för hvars fullföljande en kommande Riksdag har att besluta, så vill jag helst inskränka mig till det belopp, som Utskottet föreslagit, isynnerhet som ett sådant anslag, om det under några år får utgå med samma siffra, kan derigenom anses i sig inne-

bära en för framtiden uppgjord plan, efter hvilken jernvägsstyrelsen kan rätta sina kommande arbeten. Man har visserligen antydt, att ifrågavarande banas fullbordande vore af stor politisk vikt, och att detta skäl förmått Kongl. Maj:t att föreslå det betydliga anslag, som den Kongl. Propositionen afser. Jag vill visserligen åt detta skäl skänka all den vikt som det förtjenar; men jag tror dock, att ett uppskof af ett år med banans fullbordande icke skall kunna hafva synnerligt inflytande på våra unionela förhållanden. Jag hoppas nemligen, att unionen skall fortfarande tilltaga i styrka, utan afseende derpå, om vi ett år förr eller senare kunna komma till Christiania, eller våra bröder, Norrmännen, kunna komma till oss på jernväg. Jag finner således icke i något, af hvad här blifvit yttradt, skäl att frångå hvad Utskottet föreslagit, och jag kommer fördenskull, att för min del rösta med dem, som bifalla Utskottets förslag.

Herr Berg: Få personer i vårt land kunna mera än jag ifrå för inskränkningar i våra statsutgifter. Lika få om ej ännu färre kunna vara upprigtigare vänner af vår egen industri. Jag gillar således i hufvudsaklig mån den princip, som Stats-Utskottet i detta Betänkande gjort gällande. Jag beklagar i enlighet dermed den hastiga framfart, som för några år sedan gafs åt våra jernvägsbyggnader. Jag är derföre också tacksam, ej blott för det förslag, som Utskottets majoritet här framlagt, utan äfven för den framställning, som den af Utskottets ledamöter gjort, hvilken senast förordade dess Betänkande, om jag också ej kan dela samma förhoppningsfulla åsigt om den svenska industrien, som han sökt göra gällande. Men på samma gång jag uttalar denna öfvertygelse att jag i principen gillar Stats-Utskottets Betänkande, anser jag mig likväl vara berättigad att skilja mig från den konklusion, till hvilken Utskottet kommit, då det förordat ett anslag af endast 2,250,000 R:dr. Den utredning som Herr Wærn här meddelat visar, att en icke obetydlig besparing skulle kunna vinnas, om arbetet i någon mån påskyndades. Vi hafva äfven hört, att till den ifrågavarande jernvägens fullbordande skulle fordras ett belopp af till anskaffande af materiel, hvilken, enligt hvad vi med allt skäl kunna antaga, bör kunna anskaffas inom landet. Det är således äfven i vår industris intresse, att något större anslag beviljas, än det som Stats-Utskottet förordat. Jag är visserligen öfvertygad, att denna bansträckning ej kan så fullständigt återgälda de kostnader, hvilka på densamma nedläggas, som vissa andra banor i riket. Jag skulle således heldre hafva sett, om arbetet på dessa andra banor ej blifvit helt och hållet afbrutet. Men då allt anslag till dessa öfriga banor hlifvit afslaget, tror jag att vi göra rättast i såväl landets som den Svenska industriens och den landsdelens intresse, genom hvilken ifrågavarande bana går, om vi, i fråga om anslag till densamma, gå den medelväg, som Herr Wærn i sin reservation föreslagit. Jag förenar mig derföre med honom och yrkar ödmjukligen, att ett anslag af 3,090,000 R:dr måtte till samma bana beviljas.

Herr Heijkenskjöld: En föregående talare har yttrat, att den Svenska jernindustrien skulle lida deraf, att större anslag beviljades till

våra jernvägar för kortare tider; men att det deremot skulle vara en fördel för samma industri, om mindre anslag beviljades för längre tider. Jag tror tvärtom, att det icke vore någon fördel för denna industri, om anslagen fördelades på flera år och detta af det skäl, att våra verkstäder ej kunna vara beräknade på att tillverka materiel endast för Sverige. Jag hemställer nu om det ej vid sådant förhållande är för dem bättre att på en gång få stora beställningar för Statens räkning, under hvilkas fullgörande de möjligen kunna utskicka prof på sin tillverkning till utlandet för att sedermera, då Statens beställningar upphört, kunna exportera hela sin tillverkning. Efter mitt sätt att se saken vore detta sätt det lämpligaste för dem att erhålla en säker afsättning i utlandet.

Friherre af Ugglas: En föregående talare har yttrat, att genom att bevilja ett större anslag hade man likväl i sjelfva verket ej godkänt den plan, som afsåg att få nordvestra banan färdig till år 1871, emedan man ej kunde vid densamma binda en kommande Riksdag. I detta fall har man fullkomligt rätt; men jag är öfvertygad att, om Representationen nu bifaller ett anslag, som blifvit begärdt i akt och mening att få banan färdig inom en viss tid, så innebär ett sådant beviljande en antydning, att denna plan bör för framtiden följas. Samme talare tycktes mig också uppfattat saken på detta sätt, då han ansåg att, genom att för nästkommande år bevilja 3,090,000 R:dr, hade man liksom gifvit på hand att nästkommande Riksdag skulle bevilja 4,635,000. Jag kan således ej finna annat, än att beviljandet af en sådan summa skulle i sjelfva verket innebära ett godkännande af den uppgjorda planen. Skulle nu också nästkommande Riksdag icke bevilja hela nyss omförmälda belopp, så är det likväl möjligt, att arbetena kunna under de sednare åren fördelas så, att banan i allt fall blifver färdig 1871. Men om vid denna riksdag endast det belopp anslås, som Stats-Utskottet förordat, så blifver det alldeles omöjligt att få banan färdig till nämnda år. Såsom ett skäl, hvarför man borde gå långsamt till väga, har här blifvit anfördt, att den del af ifrågavarande bana, som blifvit färdig, gick med förlust. Men just i denna omständighet ser jag en ytterligare orsak, hvarför arbetet borde påskyndas, emedan otvifvelaktigt denna bandel, så snart den hinner att blifva med våra öfriga stambanor förenad, kommer att gifva ett ojemförligt mera gynnsamt resultat, än hvad den hittills gjort. Jag tror således att, från hvilken synpunkt man än må betrakta denna sak, det likväl måste visa sig fördelaktigast att verkställa detta arbete efter den plan som Kongl. Maj:t föreslagit. Och om än Kongl. Maj:ts förslag icke lyckas vinna Kammarens bifall, så får jag likväl än en gång underställa Kammarens bepröfvande. om det ej vore skäl att åtminstone öka anslaget till det belopp som Herr Wærn föreslagit.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Jag ber att få meddela att jag är fullt öfvertygad om, att nordvestra stambanan kan med ett anslag af omkring 3,000,000 R:dr ärligen byggas färdig före utgången af år 1871, ehuru den under en sådan förutsättning naturligtvis skulle komma att fullbordas senare på året, än i händelse Kongl. Maj:ts nädiga Pro-

position antages. Då jag är öfvertygad härom och då jag dessutom hyser den åsigt, att Statsverket bör ganska väl kunna bära en utgift af omkring 3,000,000 R:dr om året, emedan trafiköfverskottens tillväxt bör öfverstiga ränta och amortering på denna summa, får jag för min del påyrka bifall till Herr Wærns reservation.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan oförändrad; dels af Herr Wærn, att samma hemställan måtte bifallas med den förändring, att anslagsbeloppet förhöjdes till 3,090,000 R:dr; och dels af Herr Troilius, att Kammaren skulle bifalla merberörda hemställan, dock med anslagssummans ökande till 4,650,000 R:dr.

Härvid anmälte sig och yttrade:

Herr Troilius: Då icke någon mer än jag påyrkat bifall till ett anslag af 4,650,000 R:dr, får jag afstå från detta mitt yrkande och för-ena mig med Herr Wærn i förordande af ett anslag af 3,090,000 R:dr.

Herr Grefven och Talmannen framställde härefter först proposition på bifall till Utskottets hemställan oförändrad och sedermera proposition på bifall till densamma med anslagsbeloppets förhöjning till 3,090,000 R:dr, hvilka båda propositioner med många ja och nej i blandning besvarades: hvarefter och sedan proposition på bifall till Utskottets hemställan utan ändring änyo framställdt samt likaledes besvarats med många så väl ja som nej, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anlogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets å sidan 7 af Utlåtandet N:o 85 gjorda hemställan om anvisande af 2,250,000 R:dr till fortsättande af arbetena å nordvestra stambanan under år 1869, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifaller Kammaren ifrågavarande hemställan med den förändring, att anslagsbeloppet förhöjes till 3,090,000 R:dr.

Omröstningen företogs; och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—38;

Nej—59.

Grefve Mörner, Julius Oscar: Jag ber att få reservera mig mot det beslut, som Kammaren nu fattat, helst detsamma kan komma att åter föra oss in på den hejdlösa skuldsätningens bana. Det synes

mig hafva varit skäl att man följt den princip, som Stats-Utskottet här framlagt, genom hvilken man kunnat komma in på den väg, som synes mig numera bort af oss i våra åtgöranden i fråga om jernvägsbyggnaderna följas. Jag anser mig hafva så mycket mera skäl att reservera mig, som Kammaren, då den höjt ifrågavarande anslag, ej ens lagt Kongl. Maj:ts Proposition till grund för sitt beslut, utan med åsidosättande så väl deraf som af Stats-Utskottets förslag grundat sitt beslut på ett under diskussionen framställt yrkande.

Den vidare föredragningen af Utlåtandet uppsköts till eftermiddagens sammanträde.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets Memorial N:o 90, angående inlösen af så kallade Riksgäldssedlar, hvilka icke inom den bestämda preskriptionstiden blifvit till invexling företedda:

Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af väckt motion om utfärdande af statsobligationer, i ändamål att bereda tillgång till meddelande af lån mot inteckning i fast egendom; och

Sammansatta Stats- och Låg-Utskottets Memorial N:o 2, med förslag till ansvarighetslag för Riksdagens Fullmäktige i Riksgäldskontoret.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 29 April 1868.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för sammanträdet å förmiddagen samt protokollet för den 22 dennes eftermiddagen.

Herr Landgren: Då angelägna göromål i min hemort påkalla min närvaro, anhåller jag om fjorton dagars permission från riksdags-göromålen, räknad från nästa lördag.

Denna anhållan bifölles.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående upplåtelse till Stockholms stad af vissa delar utaf Kronans tomter N:ris 2 och 3 å Riddarholmen; samt

N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, i fråga om upplåtelse till Stockholms stad af vissa delar utaf Kronans tomter, N:ris 11 och 12 å Riddarholmen.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande:

N:o 85, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader, dels enskilde motionärers framställningar angående statsanslag, låneunderstöd eller räntegaranti för ifrågavarande jernvägsanläggningar, äfvensom angående anslag till bestridande af undersökningskostnader i afseende å föreslagna jernvägslinier.

Utskottets hemställanden å sid. 8.

Bifölles.

Utskottets

Utskottets slutliga hemställan.

Herr Nordenfelt. Leonard Magnus: Det må icke förundra, att jag icke kan vara aldeles tillfreds med det Betänkande Utskottet här framställt. Denna fråga har länge varit afhandlad och förtjenstfulla undersökningar om förhållandena äro gjorda, men dessa arbeten lida deraf, att de icke varit verkställda af fallt opartiska personer. då det är de, hvilka sjelfva äro intresserade af företagens framgång, som tillvägabragt dem. De resultat, hvartill man kommit, visa dock, att i denna trakt finnas ofantliga rikedomar, hvilka i brist af lätta kommunikationer ej nu kunna tillgodogöras. Jag har sjelf under en resa genom orten sett flera rika malmfält, hvilkas begränsningar man ej känt, och har ansett det vara af vigt för Staten att, då företaget ej på annat sätt synes kunna komma i gång, något taga det om hand, för att bidraga till industriens upphjelpande. Jag har i min hand en förteckning på de uti ifrågavarande sträckning belägna grufvor och deras olika malmer. De förra uppgå till ett antal af tvåhundra tjugutre stycken och der finnes jern, bly, silfver och koppar samt äfven något guld. Till Nya Kopparberget för man nu cokes från Nora, fem mil, och använder den med fördel till kopparsmältning. Med jernväg kunde man ock med fördel använda cokes till tackjernsmältning och exportera billigt tackjern samt malm till England, som nu hemtar likartade malmer från Elsass, Algier och Spanien, och skulle någon begränsning af de kvantiteter, som sålunda kunde exporteras, icke snart vara att emotse. Om en enskild person hade ett malnstreck, och någon med öfvertygande skäl visade honom, att der sunnos resurser att blifva rik, skulle han väl utgifva sin sista skärf, för att få förhållandet utredt, och det synes mig, att Staten lika väl borde göra åtminstone något för att framkalla de stora rikedomar, som här finnas. Utskottet har sagt, att Staten, genom att låta verkställa en utredning för att åt företaget skaffa förtroende, måste anses hafva åtagit sig ansvaret för dess tillförlitlighet och med detsamma hafva iklädt sig något slags garanti för företagens lyckliga utgång. Jag kan icke fatta detta. Staten skulle endast utse skickliga och opartiska personer att verkställa undersökningen, och det vore deras auktoritet, som skulle ingifva förtroende för företaget. Riksdagen har nyss afslagit en räntegaranti därför att utredning ej hade skett. Nu vill man afslå en utredning därför att den skulle medföra ett slags garanti. På detta sätt går man i en cirkelgång och afslår det ena med anledning af det andra. Om transport af malm för export komme att ega rum på denna bana, skulle inkomsterna deraf för statsbanan snart öfverstiga räntan på anläggningsskapitalet och det vore derföre ej någon stor våda för Staten att lemna en räntegaranti. Jag skulle önska att en sådan opartisk undersökning om den antagliga trafiken egde rum öfverallt, der det vore fråga om att bygga jernväg, ty då skulle den bana, som hade utsigt att gifva bästa afkastningen, af Staten först blifva understödd. Man har talat om, att man icke borde vidtaga denna anläggning för engelska kapitaler. Om det ej kan ske på annat sätt, ser jag ej något ondt deri; men tror dock, att flera andra utvägar kunna utfinnas, om man blott kan få en tillförlitlig inkomstberäkning. Föregående Riksdags Stats-Utskott

ansåg saken vara af största vikt och Riksgälds-afdelningen har äfven tagit den i öfvervägande och tillstyrkt densamma. På dessa grunder får jag anhålla att Kammaren ville, med afslag å Utskottets hemställan och med godkännande af min motion, bifalla hvad Herr Wærn i sin reservation föreslagit.

Friherre Funck: De skäl, som förmått Utskottet att afstyrka bifall till denna motion, synas mig nog tydligt uttryckta i Betänkandet. De äro, att det icke varit fråga om något anslag eller lån till denna jernvägsanläggning, utan att Staten endast skulle låta anställa en undersökning, på det att företaget måtte vinna förtroende. Utskottet har ansett det icke vara lämpligt att beträda en sådan väg, emedan denna undersökning utan tvifvel skulle medföra åtminstone en moralisk skyldighet för Staten att ansvara för utredningens tillförlitlighet och företagens lyckliga utgång. Den föregående talaren har sagt, att så icke skulle bli förhållandet, enär, om Staten eller Regeringen förordnade vissa personer att verkställa undersökningen, det endast vore till dessa personers auktoritet man hade att hålla sig. Jag tror dock, att, om ett missstag blefve begånget eller beräkningarne icke sloge in, skulle man möjligen vända sig till Staten för att få ersättning på ett eller annat sätt, och detta ligger äfven i sakens natur, då det vore genom en Statens eller Regeringens åtgärd, som företaget erhållit förtroende. På grund häraf har Utskottet ansett det icke vara lämpligt att bifalla motionen, och jag får för min del anhålla, att Kammaren ville godkänna Utskottets hemställan.

Herr Montgomery Cederhjelm: Man berättar om Konung Ludvig den 18:de i Frankrike, som ådagalade liberala tendenser, att hans hofmän frågade, om han vore royalist. »Jag är pliktig att vara det», svarade han. Man skulle kunna säga, att jag vore pliktig att understödja detta företag därför, att det afser den provins, der jag är bosatt och som jag tillhör. Men utom detta finnas andra kraftiga skäl, som tala därför. Denna jernvägsanläggning är en af de viktigaste, som inom vårt land varit i fråga, hvilket äfven har blifvit erkändt af 1866 års Stats-Utskott, som uttalat den äsigt, att bland alla de vid nämnda riksdag föreslagna enskilda jernvägsanläggningar, ingen syntes Utskottet vara af så stor vikt eller kunna i så hög grad medverka till utvidgandet af Sveriges jernhandtering samt befrämjandet äfven i öfrigt af landets industriella utveckling och ekonomiska välstånd, som den ifrågasvarande jernvägsanläggningen. Åtskilliga undersökningar äro gjorda, och de hafva alla kommit till det resultat, att denna väg vore af stor vikt; men de hafva icke varit af så officiel beskaffenhet, att de ansetts medföra tillräcklig kännedom om förhållandena, för att förmå utländske kapitalister att på detta företag nedlägga penningar. Det är därför motionären uttryckt den önskan, som delas icke blott inom den provins, der anläggningen skulle ske, utan äfven i de närgränsande provinserna, som äro lifligt intresserade för detta företag, att en undersökning af förhållandena måtte företagas; och då den erforderliga summan är så ringa och ändamålet, som afses, är af stor vikt, tror jag det vara skäl

att bifalla hvad motionären föreslagit, samt får derföre tillstyrka afslag å Utskottets hemställan och godkännande af Herr Wærns reservation.

Herr Heijkenskjöld: Jag vill blott fästa uppmärksamheten derpå, att Stats-Utskottet i en föregående punkt afslagit en liknande motion, derför att någon utredning icke vore gjord. Denna bansträckning är redan så tillvida undersökt, att kalkyler äro gjorda öfver den vinst, den skulle lemna genom transporten af råämnen från bergslagen. Men man har ansett, att undersökningarne och beräkningarne icke vore så noggranna som de borde, för att inge förtroende för företaget. Man har sagt, att Riksdagen skulle åtaga sig garanti genom beviljande af anslag för en undersökning. Jag skulle tro, att, om ett sådant anslag lemnades, skulle för undersökningens anställande utväljas personer, som hade namn för att göra noggranna och tillförlitliga beräkningar, och det vore således på deras ansvar det stadnade, om dessa sloge fel. Det är af vigt att få afgjort, om det lönar sig att utföra detta arbete med enskildta medel. Jag tror det vara ett företag, som borde lemna de bästa resultatet för landet, då derigenom export af produkter skulle kunna ske, hvilket skulle bidraga till att jemna förhållandet i afseende på den alltför stora importen. En försäljning af malm till England har redan skett, och då det kan löna sig att föra sådan dit, för att der smältas, är det uppenbart att en sådan nedsmältning med fördel skulle kunna bedrifvas här, då det är lättare att transportera cokes än malm.

Jag förenar mig i önskan om afslag å Utskottets hemställan och antagande af Herr Wærns reservation.

Herr Ekenman: Ehuru jag icke har annan kännedom om de trakter, denna bana skulle genomgå, än den som kunnat af derom utgifna brochyren och kartor inhemtas, synes mig dock de deri lemnade uppgifterna innebära sannolikhet derför, att detta företag är ett af de mest lofvande i vårt land. Denna min åsigt har jag äfven fått bekräftad genom Riksgälds-afdelningens utredning af ämnet och afdelningens erinran derom, att redan 1866 års Stats-Utskott ansett detta företag förtjena den största uppmärksamhet. Jag kan icke rätt fatta, huru Utskottet kunnat finna skäl för sitt afstyrkande af den begärda officiella undersökningen deruti, att Staten skulle stadna i ansvarighet för rättigheten af undersökningen och dess resultat. Statens pligt vore, om den åtog sig att besörja undersökningen, att insigtsfulle och opartiske män dertill förordnades, och dertill voro, enligt min tanke, den moraliska ansvarigheten begränsad; — samt otvifvelaktigt skulle genom en sådan åtgärd förtroende åt företaget beredas. På dessa skäl, och de som förut blifvit anförda, anhåller jag om proposition på bifall till Riksgälds-afdelningens förslag.

Herr Wærn: Efter all anledning finnas rika malmtillgångar i den del af landet, som ifrågavarande bana skulle genomskära. Jag anser vårt land vara för fattigt, att icke taga kännedom om, och tillgodogöra sig de rikedomar, som här kunna vara att tillgå. Jag hoppas att saken talar för sig sjelf. Jag har begärt ordet för att göra en rättelse i min reservation, der jag sagt, att det begärda anslaget skulle utgå från Riksgälds-kontoret. Då det enligt sin natur ej är derifrån, utan från

Statskontoret, som dessa medel hädanefter böra anordnas, anhåller jag att orden: »att från Riksgälds-kontoret utgå», måtte ur det förslag jag afgifvit uteslutas, efter hvilken förändring jag hemställer att Kammarerna ville bifalla detsamma.

Herr Troilius: Efter de yttranden, som redan äro afgifna, kunde det vara öfverflödigt, att jag upptager Kammarernas tid, då jag instämmer i hvad som är yrkadt till fördel för denna bana. Jag vill endast fästa uppmärksamheten derpå, att de hittills skedda undersökningarna äro anställda af enskilda personer, och att man kan säga, att det varit det enskilda intresset, som framkallat dem och bidragit till det fördelaktiga resultat, hvartill de kommit. Denna fråga är af så stort intresse för hela landet, att det är af vikt, att en undersökning sker på allmän bekostnad och af opartiska personer. En noggrann och opartisk pröfning af denna banas större eller mindre betydelse för en af landets viktigaste näringar, och af de utsigter densamma företer, att gifva ränta på anläggningskapitalet, synes vara af så mycket större intresse att anställa ju förr dess hellre, som ovissheten derom icke kan undgå att utöfva inflytande på omdömet om lämpligaste riktningen för en annan redan länge ifrågasatt och vidlyftigt undersökt stambana. Man kan med säkerhet beräkna, att Staten skall erhålla full ersättning för den kostnad, som härtill åtgår, om denna bana i sjelfva verket finnes vara så fördelaktig att den förtjänar utföras, då derigenom transporten på Statens egna jernvägar i betydlig mån komme att ökas; och i annat fall voro det af vikt att få lära känna förhållandena, så att den eljest hvarje riksdag återkommande frågan derom må kunna afböjas. Jag får därför varmt förorda bifall till Herr Wærns reservation med den förändring, han deruti nyss gjort.

Grefve Sparre, Eric: Det mångfaldiga understöd, som denna motion redan erhållit, tillkännager mer än tydligt, att saken är nog bearbetad, för att framgången deraf kan anses gifven, och ett ord deremot lärer därför icke tjena till något. Utgången af voteringen på förmiddagen ådagalägger, att vi äro tillbaka på de djerfva företagens och storartade jernvägsbyggnadernas bana. Jag hade hoppats, att de närvarande finansiella förhållandena och den utredning af debet och kredit, som Stats-Utskottet i ett annat Betänkande framlagt, skulle verka något återhållande och göra att man något betänkte sig, innan man fortsatte på denna väg. Nej, framåt! Nya undersökningar, som Staten får bekosta, och man vårdar sig icke ens att härom vända sig till Regeringen, utan genom enskilda motioner söker man att få fram sin mening. Det är på detta sätt det hittills tillgått i Sverige, och hvarigenom vi kommit till den sakernas spets, der vi nu stå. Alla dessa berättelser om storartade tillfällen till arbetsförtjenst, intyg om att företaget är af största intresse, den ringa summa, som undersökningen kostar, att det icke är något enskildt, utan Statens intresse, som afses, alla dessa termer äro förut många gånger anförda, till förmån för företag, sådana som t. ex. Luleå kanal, der man nedgrävt stora summor, utan annan fördel, än att man upplockat till Norrland en mängd personer, som nu, då de sakna arbete, falla fattigvården till last. Om vi icke

låta undersökningarne af sådana frågor bero på Regeringen och hålla fast vid den princip, att det är från Regeringen sådana framställningar skola komma, finnes icke någon gräns för försöken att göra enskilda frågor till statsaker, enskilda angelägenheter till Statens angelägenheter. Jag betviflar icke, att dessa malmfält äro sådana, att de förtjena en jernväg, och jag har redan uttalat, med afseende på bergshandteringen, att jag anser jernvägsanläggningar vara nödvändiga, men då måste undersökningarne blifva mera omfattande, än i fråga om en liten jernvägsbit från Frövi till Schisshyttan, eller något sådant. Det måste vara en omfattande undersökning med afseende på bergverken i allmänhet, och icke blott i några enskilda personers intresse. Staten har icke förut bekostat undersökningar för sådana enskilda anläggningar, och om vi genom vårt lättsinniga framrusande kommit derhän, att de enskilda personerna icke kunna bekosta ens en undersökning, skall då Staten genast träda emellan och göra en sådan? Utan tvifvel afser man en rän-tegaranti af Staten eller att Staten skall bygga hela banan. Det är möjligt, att vi kanske snart få så stora tillgångar, att vi kunna inlåta oss på detta nya företag, men då vi i dag på förmiddagen diskuterade sättet att få ihop de medel, som erfordras för att fullborda den redan påbörjade banan, synes mig deraf framgå, att vi icke borde inkasta oss i detta nya företag, hvarför kostnaden, efter hvad man sagt, är beräknad att uppgå till femton millioner. Jag vill således, äfven om jag befarar att utgången är förberedd och gifven, hafva nedlagt min protest emot försöket att höja det enskilda intresset till en Statens angelägenhet, derigenom att undersökningen af de fördelar ett enskildt företag kan komma att meddela skall ske på Statens bekostnad, och utan att man ens, innan beslut derom fattas, i en sådan fråga, vänder sig till Regeringen. Jag tror att Regeringen lätt kunde åstadkomma att saken finge det förtroende den förtjenar, utan att Representationen behöfde deri taga del. Om Regeringen anser denna bana vara så fördelaktig, äro medel för sådana undersökningar redan ställda till Regeringens disposition; men om Regeringen icke funnit den förtjena en sådan uppoffring, tror jag det icke vara skäl att Representationen går Regeringen i förväg genom att uttala ett bedömande i frågan, och anslå medel, på grund af en enskild representants framställningar. En varm vän af fullständiga undersökningar, rörande de jernvägsföretag, som för vår bergshandtering kunna vara nödiga och nyttiga, måste jag motsätta mig deltagandet i de enskilda intressenas företag, då framställningen derom ej kommit från Regeringen, den må för öfrigt hafva hvilken form som helst. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Grefve af Ugglas: Åtskillige talare hafva framhållit vigten af denna jernväg och nyttan deraf, icke blott för orten, utan äfven för Statens jernvägar, genom de ökade transporter, som de derigenom skulle erhålla. Jag vill icke bestrida dessa uppgifter, då jag icke noga känner förhållandet; efter hvad jag hört, tror jag att denna jernväg skulle göra stort gagn. Detta skulle således vara ett skäl att, om fråga hade uppstått, att Staten skulle understödja anläggningen och byggandet af denna jernväg, taga denna sak under allvarsamt bepröfvande; liksom jag skulle funnit det naturligt, att, om denna fråga uppstått, Staten, för

att pröfva hvad nytta denna bana kunde medföra och hvilka kostnader för dess anläggning skulle åtgå, skulle låtit noga undersöka förhållandena för att skaffa sig sjelf all erforderlig säkerhet i dessa afseenden. Men härom är icke fråga. och vi kunna väl anse att någon sådan ej heller inom en kortare tid skall uppstå. Kommer en gång denna tid, då kan äfven behofvet om understöd för en undersökning tagas i närmare bepröfvande. Deremot kan jag ingalunda ingå på att, då de redan skedda undersökningarne icke kunnat tillvinna företaget sådant förtroende att tillräcklig aktieteckning skett, en officiell utredning skulle ega rum, för att detta förtroende måtte vinnas, icke blott inom vårt land, utan äfven i England. Om sådant sker i det afsedda ändamålet och med den verkan att aktieteckningen fullbordas, så blir förhållandet, att, då Staten bifallit begäran om undersökningen på det att företaget må erhålla förtroende, har Staten iklädt sig moralisk garanti för företagets lyckliga utgång, hvilken, om undersökningen sker än så noggrannt, dock alltid är beroende på tidsförhållanden och det sätt, hvarpå arbetet bedrivs. Detta kan göra stor skillnad i kostnaden för anläggningen. Man begär äfven, att det skall utredas, hvad inflytande denna bana kommer att hafva på Statens jernvägar i allmänhet, huru mycket den skall komma att trafikeras och hvad derpå skall föras. En sådan beräkning måste vara stödd på framtida förhållanden och således afse icke blott det närvarande utan äfven hvad som kommer. Men huru nyttigt en kommunikationsanstalt än är, är den dock icke den enda, och om det skulle inträffa en svår ställning i ekonomiskt hänseende, skulle sådant verka i motsatt riktning mot banans påräknade inflytande och beräkningarne således blifva falska, åtminstone under en viss period. Jag har derföre trott, att, om man finner beräkningarne icke slå in, sedan utländningen i detta företag placerat sina penningar, fråga utan tvifvel skulle komma att uppstå, att Staten finge ersätta de kostnader som härpå blifvit nedlagda, och att Staten således, genom att nu verkställa en undersökning, hade åtagit sig att understödja företaget vare sig genom en räntegaranti eller i annan form. Hvarför jag motsatt mig motionen är således icke, att jag ansett företaget vara fördelaktigt, utan att jag ej vill inveckla Staten i sådana förbindelser. Det är på dessa skäl jag medverkat till denna punkt i Utskottet och nu anhåller om bifall till densamma.

Herr Nisser: Då här är fråga om en jernväg af största intresse för Dalarne, kan det synas besynnerligt, att icke en representant från denna provins på det varmaste tillstyrker den; men jag ber att få framhålla, huru förhållandet är i Dalarne med afseende på jernvägar. Från första stunden hoppades man få en väg från Westmanland till Siljan, och man ansåg denna sträckning vara af den största nytta, emedan detta af ålder varit den väg, på hvilken spanmål blifvit förd till befolkningen i Dalarnes öfre socknar. Sedan uppkom fråga om Frövibanan. Obestridligt är, att denna bana är af största vikt, och att de mahufält, den skulle genomskära, äro af stor rikedom; men den stora skillnaden mellan dessa banor är den, att den ena är mera i bergsrörelsens och handels intresse och andra företrädesvis i det fattiga folkets intresse. Onekligen hade folket äfven nytta af Frövibanan; men icke

i så hög grad som af den förra, då på denna kunde föras spanmål från de bästa spanmålsbygderna Westmanland och Upland. Så har äfven åsigtorna varit inom provinsen och till följd deraf meningarne mycket delade. Hvad undersökningarne för Frövibanan angår, så hafva de varit fullständiga, och jag hoppas äfven riktiga. En engelsk vetenskapsman af ett ganska känt namn, Mr Forbes, har yttrat sig ganska fördelaktigt om företaget; men ännu har det icke lyckats att bilda det afsedda bolaget. Fråga har icke varit att bygga Frövibanan för Statens räkning, deremot skulle för denna bana, som beräknats kosta 15 å 16 millioner Riksdaler, sökas ett statslån å cirka 5 millioner Riksdaler. Den andra banan åter kan icke komma i fråga att byggas på annat än Statens bekostnad, och derföre har landstinget ingått med ansökan om undersökning för densamma, men hvilken begäran af skäl, som jag icke kan underkänna, Kongl. Maj:t ansåg sig icke kunna bifalla. Det synes mig under sådana förhållanden oegentligt, om bidrag skulle lemnas till undersökningar för en bana, som icke är afsedd att byggas af Staten och för hvilken något enskildt bolag ännu icke är bildadt, helst denna undersökning hufvudsakligen skulle omfatta föga afsevärda omdömen och gissningar angående denna banas framtida möjliga inverkan på Statens jernvägstrafik, och fastän jag på det högsta önskar, att denna bana måtte komma till stånd och snart blifva föremål för ändamålsenlig behandling hos Riksdagen, kan jag ej annat än godkänna de skäl Utskottet anfört för sitt afslag.

Herr Wærn: Vi hafva åter fått höra, att vi hejdlöst rusa fram och att vi återgå till gamla tider. Detta påminner mig om en person, som, sedan han lyckats sjelf komma in, hastigt stänger dörren. För att ingen skall kunna komma efter. Det förefaller mig som ett anslag, beviljad för att undersöka, huruvida vi icke kunna bättre än nu sker tillgodogöra oss det största malmfält i Sverige, icke kunde kallas något »rusande».

Samme talare har yttrat, att, huru mycket han än önskade jernhandteringens uppmuntrande, han dock icke ville bifalla anslag till byggandet af några jernvägar, förrän Regeringen på grund af en mera omfattande plan framställde förslag i den vägen. Att Regeringen bäst bedömer frågan, vill jag icke bestrida; men jag har sett många banor, t. ex. i Elfborgs län, uppkomma på grund af enskilda motioner, och jag vet icke, hvarför icke äfven här så skulle kunna ske.

En annan talare har varit mycket ömtålig om landets heder, att det icke skulle inlåta sig i att lemna garantier för företag, som man icke vet, huru de kunna utfalla. Här är icke fråga om en garanti utan om en undersökning, och således är denna fruktan obehöflig. Med denna undersökning äsyftas, att den, om den utfaller fördelaktigt, skall ingifva förtroende för företaget hos kapitalister, enligt motionärens uttryck, företredesvis i England. Jag för min del hoppas, att det skall kunna bildas ett inhemskt bolag; men vare härmed huru som helst, kan det icke komma i fråga, att Staten härigenom lemnar någon garanti eller något löfte för att företaget skall bära sig. Det är endast meningen, att Kongl. Maj:t skall genom Statens ingenjörer låta göra en undersökning af denna jernvägssträckning, för att man må kunna visa, att denna

undersökning är så opartiskt, som möjligt, verkställd. Ingen industridkare lärer väl vilja våga sina penningar på ett företag endast på grund af framställningar, som under uppgift, att de äro korrekta, äro skrifna på bekostnad af den, som har fördel af att företaget kommer i gång; och under de jernvägsstrider, som varit, hafva vi många bevis på, att undersökningar, som för samma bana af personer med olika intressen blifvit gjorda, kommit till de mest olika resultat. Man vet då icke hvad man har att rätta sig efter, och om det för en riksdagsman är af stor vigt att hafva förtroende för den, som gjort en dylik undersökning, är det så i ännu högre grad för den, som sjelf skall släppa till penningarne. Detta förtroende kan icke åstadkommas på bättre sätt än genom en undersökning, verkställd på Statens bekostnad, och främmande för alla möjliga biasigter. Jag kan icke finna annat än i hög grad lämpligt, att, då man vet, att man har en nationalrikiedom, som för att blifva fruktbarande fordrar kommunikationer, man undersöker om kostnaden för anläggandet af dessa motsvaras af fördelarne; man kan omöjligt af den omständigheten, att Staten bekostar denna undersökning, draga den slutsats, att Staten derigenom iklädt sig något ansvar. Den siste talaren har afstyrkt bifall till motionen på den grund, att, oaktadt han erkänt nyttan och behovet af det, som deri hemställes, vill han icke taga reda på nationalrikiedomens därför, att förut för en närgränsande ort begärt en stambana, som icke blifvit bifallen. Det är att drifva konsekvensen nog långt, ty det är icke detsamma att göra undersökningar för en stambana, som man icke vill bygga, och att göra undersökningar för en bana, som enskilde vilja bygga.

Jag vill icke bestrida, att folket kan få spanmål för billigare pris på den förra banan; men denna bana bidrager icke till att skaffa dem medel att betala sin spanmål, och i första rummet gagnar man folket genom att bereda det arbetsförtjenst.

Jag anhåller om bifall till min reservation.

Herr Nordenfelt: Jag har begärt ordet för att tillkännagifva, att jag förenar mig i Herr Wærns reservation med den förändring, han deri nyss gjort. Jag vill då samma gång till den talare, som sagt sig vilja befrämja bergshandteringen, men icke detta företag, som endast åsyftade enskild fördel, framställa den fråga, om man kan på bättre sätt befrämja bergshandteringen än genom att göra stora malmgångar, som nu ligga obegagnade, tillgängliga för hela landet.

Herr Heijkenskjöld: Jag ber om ursäkt, om jag bemöter yttranden, som föregående talare redan besvarat; men det är icke möjligt att höra, hvad som yttras.

Ett hörde jag dock bestämdt, och det var Grefve Sparres yttrande, och jag får med anledning häraf säga, att lika tacksam som jag var honom för ett yttrande, som han fällde, då det för några dagar sedan var fråga om jernhandteringen, lika förundrad blef jag öfver de åsigter, han i denna fråga i dag framställt. Jag kan icke förklara detta på annat sätt, än att Herr Grefvens tid icke tillåtit honom att taga den notis om denna bana, som är nödig för att kunna bedöma nyttan af densamma. Han sade, att det var en obetydlig bibana till enskild

nytta; men jag hemställer, om en bana af 14 å 15 mil, för hvilken anläggningskostnaden går till omkring 20 millioner R:dr och som sammanbinder Fahlun och Siljan med Ystad, ja till och med med Uddevalla-Herrljungabanan. — jag hemställer, säger jag, om en sådan bana kan kallas en obetydlighet. Jag känner icke nu förhållandena i Westergöthland; men jag vet, att för ett tiotal af år sedan togo de bergslager, som af denna bana skulle beröras, mycket säd från denna provins. och jag trodde därför, att denna fråga skulle finna mera tillmötesgående från en af dess styresmän. Man har sagt, att det icke vore tänkbart, att denna bana inom någon kortare tid komme till stånd. Det skulle jag tro vara beroende af en noggrann undersökning, som visar de skatter, som genom den kunna tillgodogöras, och på samma gång redogör för anläggningskostnaden, så att fördelarna för dem, som derpå vilja nedlägga sina kapitaler, klart framstå. Sker detta nu, då räntan utomlands är så låg, tror jag, att man skulle kunna locka hit främmande kapitaler. Man har yttrat, att det icke vore skäl att göra undersökning för en bana, som icke är beslutad. Om man hittills gått tillväga på motsatt sätt, eller att besluta först och undersöka sedan, så kan jag därför icke finna detta vara rätt. Mig synes, att Staten liksom den enskilde bör först ingå i undersökning, innan den beslutar att genomföra ett förslag. Skulle äfven denna bana icke blifva byggd inom 5 å 6 år, så är ingenting förloradt genom undersökningen; och jag är öfvertygad, att, om icke något enskildt bolag bygger den, skall den inom denna tid hafva vunnit så mycken terräng, att den blir en statsbana.

Jag tror, att man på siffran skall kunna beräkna den stora fördel af ökade inkomster, som genom denna bibana skall tillskyndas stambanan. Vi hörde vid förra riksdagen talas om de stora fördelar, som tillkommit stambanorna genom de bibanor, som stött till dem, och det har nu visat sig, att sammanbindningen mellan Arboga och Köping betydligt ökat stambanans inkomster.

Jag anhåller att få ändra mitt förra yrkande om bifall till Herr Wærns reservation så, att jag instämmer i denna reservation med den ändring, han sjelf deri gjort.

Grefve Hamilton, Henning: Jag skall icke upptaga Kammarens tid med att upprepa de skäl, som äro anförda för och emot ifrågavarande fråga; men då en representant från Göteborg, hvars anföranden i allmänhet äro utmärkta genom den klara tanke, som för dem ligger till grund, under diskussionen yttrat, att Kammaren i dag på förmiddagen beslutat, att den nordvestra stambanan skulle fullbordas år 1870, måste jag nedlägga min protest mot denna tolkning af Kammarens beslut, med den förklaring, att, om tolkningen skulle kunna blifva så fri, har Grefve af Ugglas' yttrande vunnit en styrka, som jag eljest knappt vägat tillmäta detsamma.

Herr de Laval: Jag har icke något att tillägga till hvad en annan representant från Dalarne yttrat om de tvänne jernvägssträckningar, som äro föreslagna; men jag ber att få fästa uppmärksamhet på, att den ena afser att bereda fördel åt Dalarnes fattiga befolkning och att det alltid var meningen, att den skulle blifva en statsbana. Kongl.

Maj:t har emellertid afslagit anhållan om undersökning af denna bana; men Stora Kopparbergs landsting har dertill anslagit medel. Den andre banan åter, som hufvudsakligen afser att gagna landets bergshandtering och öka inkomsten af redan anlagda jernvägar, skulle på enskild bekostnad anläggas, och för den har anslag till undersökning flera gånger blifvit begärdt, men icke bifallits. Vid ett sådant förhållande anser jag det vara konsekvent, att Staten lemna bidrag till kostnaderna för den bana, som hufvudsakligen är af nytta för Staten, och jag får därför med yrkande om afslag ä Utskottets hemställan anhålla om bifall till detta anslag.

Grefve Sparre, Eric: En talare har uttryckt sin förundran öfver, att jag, som för några dagar sedan yttrat mig för jernvägar i bergslagen, nu uppträdt mot denna motion.

Jag har härtill det skäl, att, ehuru jag ifrar för jernhandteringens befrämjande, vill jag dock, att, då Staten genom anläggande af jernvägar vill befordra denna näring, det må ske med fästadt afseende på de fördelar, som derigenom tillskyndas landet i sin helhet. Jag har således sagt, att, om en undersökning skulle göras af Staten, måste den hafva vida större dimensioner än den, som har att befordra åstadkommandet af ett aktiebolag — företrädesvis af Engelmän! En talare har omnämmt, att en ingenjör från England varit här för att undersöka denna sak. Då så är, tron i väl, mine Herrar, att en undersökning af några Svenske ingenjörer, som icke äro kände, skulle vinna mera gehör än den, som är gjord af en framstående engelsk ingenjör? Mig åtminstone förefaller det ganska osannolikt. Förhållandet är helt enkelt det, att, sedan de, som ifra för det enskilda intresse, som denna jernväg skulle gagna, förgäfvos sökt att göra det gällande vid landstinget och icke vågat att till Regeringen göra en framställning härom, tro de att på detta sätt bättre lyckas, och detta sätt att gå till väga kan jag icke gilla. Det var en tid, då man gjorde så, och då man var öfvertygad, att, om ett företag var godt och andra gjorde det, så kunde jag göra det med. Men dessa tider voro helt olika mot nu. Statens finanser eller dess ekonomiska ställning var då icke sådan, att vi måste låna för statsbehofven, och man var icke i den ställning, att man den ena riksdagen efter den andra behöfde räkna, huru många millioner man behöfde för att fylla statsbristen, och då var det förlätligt, att den enskilde sökte få fram sina intressen och man kunde icke kalla det en djerf handling att begära Statens mellankomst eller dess kredit. Men oblygt är det, att, då man icke ens kan bekosta undersökningen för en enskild bana, komma fram och begära att Staten skall göra det. Det har jag aldrig gjort! Det har blifvit sagdt, att mitt yttrande visat, att jag icke haft tid att taga notis om frågan. Jag har dertill haft fullkomlig tid såväl under denna som under två eller tre föregående riksdagar, då en mängd broschyrer, som afhandlade denna sak, blifvit utdelade. Men det finnes för mig ett hufvudskäl, som jag också återopat, nemligen att vi hafva blifvit varnade på ett betänkligt sätt genom det anslag, som vi till följd af enskilda motioner beviljat till Luleå kanal och äfven till enskilda jernvägar, och jag tror det vara stora skäl, att Representationen ser sig väl före, innan den befordrar denna bana. Det gäller här icke endast att bekosta byggnaden utan äfven undersökningen, för att

dymedelst sätta Statens stämpel af förtroende på ett företag, hvars berättighet Staten lika litet som någon annan kan bedöma. Det är en sådan stämpel, som jag anser olämpligt, att Staten trycker på, och jag är öfvertygad, att, om det enskilda intresset är nog starkt, skall det äfven skaffa medel för att realiseras.

Jag upprepar mitt yrkande om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Heijkensköld: Jag har endast begärt ordet för att upplysa om två misstag, som föregående talare gjort, och som skulle kunna ställa denna bana i sämre dager, än den förtjenar.

Den siste talaren sade, att en engelsk ingenjör varit hitsänd för uppgöra kostnadsförslag för banan. Det var icke en ingenjör utan en geolog, och han var här för att kontrollera uppgifterna om malmtillgångarne, men icke för att taga någon befattning med kostnadsförslaget eller dertill hörande förhållanden. Man har ytterligare sagt, att Stora Kopparbergs landsting icke varit fördelaktigt stämmt för denna bana. Det är sannt, att till följd af agitationen stod landstingets håg i början mest åt Westmanlandsbanan; men sedan tror jag, att landstinget i afseende på denna fråga delade sig i tvänne hälfter, och jag vill påminna mig, att det var med en rösts öfvervigt, som frågan om anslags beviljande för undersökningarne blef afgjord. Jag ber äfven att få upplysa, att kommunerna i Dalarne visat sig ganska villiga att bidraga till utförandet af detta företag. Vester-Dalarne hafva åtagit sig att lemna timmer till de orter, der man icke har skog; flera kommuner hafva lemnat jord och äfven kontanta medel för undersökningarne. Jag har velat omtala detta för att visa, att intresset för denna bana är större än man har velat framhålla, och fortfar i mitt yrkande om bifall till Herr Wærns reservation.

Friherre Tersmeden: Denna bana berör orter, hvilkas intressen i afseende på jernvägar hittills blifvit af föregående riksdagar fullkomligt glömda, och man kan således hafva skäl att tro, att, då jag uppträder här, jag skulle förorda densamma. Men öfvertygad, som jag är, att den tid ej kan vara långt aflägsen, då Riksdagen, inseende den orättvisa, som hittills blifvit begången mot dessa provinser, hvilka dock producera det mesta jernet och således hafva något att skicka på en jernväg, skall finna nödvändigheten att taga dessa provinser intresse i öfvervägande, när den beslutar sig för jernvägsanläggningar — öfvertygad härom och då dessutom denna bansträckning egentligen för enskilda personer är af vigt och det är alltför litet utredt, hvar en jernväg bör läggas i dessa provinser, anser jag det icke vara skäl att nu bevilja något särskildt anslag till detta ändamål, utan jag tror, att denna fråga bör få hvila, till den tid kommer, då Riksdagen anser sig hafva medel och inser vigten af att uppgöra ett system för jernvägssträckningarne inom riket. På dessa skäl får jag yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Leijonancker: Jag har reserverat mig mot Utskottets förslag och vill med ett par ord angifva skälen härför. Jag har icke kunnat fatta den panique, som bemäktigat sig några talare af fruktan för

följderna af detta anslags beviljande. Jag för min del kan alldeles icke finna, att man derigenom ikläder sig någon garanti.

Frågan är för mig ytterst enkel. Det är icke någon, som bestrider vigten af denna bana; men medel för undersökningar saknas. Om Staten aldrig gjort några sådana undersökningar, skulle jag finna skäl att afslå motionen; men Staten gör hvarje år undersökningar för sådana företag, och Riksdagen har sedan länge anslagit medel till detta ändamål. Nu räcker denna fond icke till, och därför har motionären begärt ett särskildt anslag. Det är alldeles samma förhållande som med en mängd sjösänkningar och vattenaftappningar, för hvilka man, då den för dessa ändamål anslagna fonden icke räckt till, beviljat särskilda anslag.

Jag kan därför icke inse, hvarför man icke här skulle kunna förfara på samma sätt, och någon fara af detta prejudikat kan ej uppstå, då många sådana finnas förut. Jag har till de skäl, som redan blifvit anförda, velat lägga äfven detta och får yrka bifall till Herr Wærns reservation och afslag å Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan och dels af Herr Wærn, att Kammaren, med afslag derå, måtte antaga det förslag han i sin reservation framställt, dock med uteslutande af de deri förekommande orden: *att från Riksgälds-kontoret utgå*; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades många ja, blandade med nej, och sedermera proposition på afslag derå och antagande af Herr Wærns förslag, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvarefter och sedan proposition på bifall till Utskottets hemställan förnyats samt med talrika ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Heijkenskjöld begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslags följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i slutet af Utlåtandet N:o 85, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna hemställan och bifaller det förslag, som Herr Wærn i sin reservation framställt, dock med uteslutande af de deri förekommande orden: »att från Riksgälds-kontoret utgå».

Omröstningen företogs; och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 62;
Nej — 36.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 25 och 27 dennes bordlagda Utlåtande N:o 86, angående väckt motion om förändrad organisation af rikets försvarsväsende.

Herr Sävve: Sedan Kongl. Maj:t förklarar att förslag till organisation af Rikets försvarsväsende till lands icke kan förr än till nästa riksdag framläggas, naturligtvis af skäl att fullständig utredning af detta ärende ännu saknas, så lärer väl ej annat vara att göra, än att afslå Sven Nilssons motion, såsom äfven Stats-Utskottet tillstyrkt. Det må dock förlätas mig, om jag beder Kammaren med sin uppmärksamhet litet dröja vid detta ämne.

Ingen fråga kan nemligen ligga Representationen mera om hjertat än ett snart ordnande af vårt försvarsväsende. Det är visserligen nu fredstid, men det är ganska ovisst huru länge den varar. Det politiska tillståndet i Europa synes mig föga betryggande. Det liknar snarare en vulkan, som kokar i djupet och när som helst kan utbryta. Man vet ej hvarest detta allraförst skall ske, om i Orienten eller Södern, eller till och med i den civiliserade Vestern. Men att en sådan katastrof skall inträffa, lärer väl ej vara tvifvelaktigt. Ve således det land och folk, som ej i tid är rustadt till sitt försvar! Hvad som för detta vigtiga ändamål är gjordt kan väl i ingen mån vara tillräckligt för behofvet. Sista Riksdagens förnämsta åtgärd var att besluta ett särskildt anslag af en och en half million, den s. k. vapenskatten, för anskaffande af tidsenliga gevär. Med fägnad hör man också, att våra inhemska vapenfabriker sent omsider kommit i verksamhet. Men dermed är ej nog. Här behöfves också ett fullt tillräckligt antal öfvade män, för att bära dessa vapen, när det gäller, mot fienden. Att vår nuvarande arméstyrka, den indelta och värfvade, är dertill otillräcklig, är allmänt bekant. Beväringen, som skulle fylla bristen, har ej den motsvarande öfningen. En ny organisation af vårt försvarsväsende grundad på en tillräcklig arméstyrka såsom stam, på en utvidgad och öfvad beväring och på nationens åtagande af en allmännare värnepligt, är således högst nödvändig. Det länder motionären, en Svensk bonde, till heder att nu vid tvänne riksdagar hafva väckt uppmärksamheten på detta angelägna ämne. Det blef ock vid förra riksdagen ej utan påföljd, emedan Representationen aflät en underdänig skrifvelse i ungefär detta syfte och med afseende äfven på den del af motionärens förslag, som rörde lindring uti indelningsverket, Huru detta sednare skall kunna vinnas utan andra och större olägenheter på andra håll, är ej så lätt att inse, och utgör just föremål för en särskild komités utredning. Vi kunna således med någon säkerhet motse, att det af Regeringen begärda organisationsförslaget också verkligen blifver Kamrarna förelagdt vid nästa riksdag. Men jag har ej velat underlåta, i anledning af motionen, att betyga åtminstone mitt lifliga deltagande för detta ämne; men instämmer för öfrigt i det yttrande, som Stats-Utskottet i följd af bristande utredning ansett sig nödgad att afgifva.

Herr Björnstjerna: Jag får hemställa, att Kammaren behagade bifalla Utskottets förevarande Utlåtande.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 25 och 27 dennes bordlagda Utlåtande N:o 87, i anledning af väckta motioner angående ändringar i indelningsverket m. m.

Utskottets första hemställan.

Bifölls.

Utskottets sednare hemställan.

Statsrådet Grefve von Platen: Om lämpligheten i att aflåta skrivelser från Riksdagen till Regeringen rörande ämnen, som äro bekanta så väl för Regeringen som för Riksdagens ledamöter, har jag förut funnit tankarne här vara delade.

Jag medger, att i den fråga, som nu är under behandling, har Utskottet gjort en framställning i så mild form som möjligt; men då jag tror, att olägenheter kunde uppstå genom ett bifall härtill, så har jag ansett mig böra påpeka dessa. Jag vill icke ingå i någon undersökning, huruvida det mål, som här är i fråga, har mer eller mindre sannolikhet för sig att kunna vinnas, men jag ber att få fästa uppmärksamhet på, att, då Utskottet här föreslagit en sådan utredning i sammanhang med den, som nu är nära att avslutas i afseende på arméén, Kammarén måtte taga i öfvervägande, huruvida det kan vara välbetänt att nu fatta ett beslut, som skulle fördröja det resultat, som är på väg att vinnas. Det ligger i sakens natur, att det mål, man här afser, kan vinnas på två vägar. Den ena är den af Utskottet föreslagna, eller en utredning i sammanhang med den för arméén. Men jag hemställer, om det icke vore mera lämpligt att afvakta den utredning om arméén, som är så nära färdig, och icke deri inblanda båtsmanshållet, enär af lindringar i rustningen och roteringen för öfrigt följer såsom ett corollarium lindring i fråga om båtsmanshållet. Jag tror dessutom, att ifrågavarande rust- och rotehållare icke hafva skäl att häröfver anföra någon klagan, då de hafva åtnjutit mera lindring än deras medbröder vid arméén. Jag har velat omnämna detta till Kammaréns bedömande, om ock min ställning ålägger mig att ej söka hindra fattandet af ett sådant beslut som det ifrågavarande, äfven om jag skulle anse det mindre lämpligt.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Då de af Kongl. Maj:t förordnade komiterade för upprättande af förslag till beredande af lindring i rust- och rotehållares besvär, hvilka ganska snart komma att avsluta sina arbeten, icke fått sig meddelade någon annan föreskrift, än att tillse, om och i hvad mån lindring i det nu på rust- och rotehållare hvilande besvär må kunna desse rust- och rotehållsskyldige beredas, lärer deras arbeten icke kunna jemväl omfatta båtsmanshållet. Någon utredning angående de båtsmanshållsskyldige finnes ej heller nu att tillgå och har

icke heller kommit komiterade tillhanda; men då båtsmanshållskyldige under alla omständigheter äro fullkomligt likställda med vanlige rust- och rotehållare, så har man inom Utskottet ansett det vara lämpligt och rättvist att, i sammanhang med den lindring, som till följd af blifvande utredning öfver förhållandena möjligen kommer att föreslås för rust- och rotehållare, någon sådan äfven måtte blifva föreslagen för de båtsmanshållsskyldige. Det är denna tanke, hvars rigtighet man ej kan förneka, som ligger till grund för Utskottets hemställan om en underdånig skrifvelse, och om bifall till hvilken hemställan jag vördsamt vägar anhålla.

Herr von Koch: Jag ber att få till hvad den siste talaren yttrat, lägga några ord. Jag vägar tro att det förelupit ett missförstånd hos den förste värde talaren i afseende på hvad Utskottet tillstyrkt. Så vida jag läst och förstätt Utskottets Betänkande rätt, har Utskottet deri ej yrkat, att denna nu ifrågavarande *utredning* skulle ske i sammanhang med den, rörande lindring i rust- och rotehållares besvär, d. v. s. öfverlemnas till den komité, som fått sig uppdraget att ordna denna sistnämnda fråga och som, efter hvad samme talare uppgifvit, snart lärer hafva slutat sina arbeten, — utan Utskottet har framställt det förslag, att Riksdagen i underdånig skrifvelse ville anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda om och på hvad vilkor det nu på rote- och rusthållare hvilande båtsmanshället må kunna lindras, äfvensom att, i sammanhang med det förslag Kongl. Maj:t kan komma att aflåta, i fråga om lindring eller aflösning af rustnings- och roteringsbesväret i allmänhet, Kongl. Maj:t täcktes föreslå åtgärder, ledande dertill att likställighet med de öfrige rust- och rotehållarne i detta hänseende må de båtsmanshållskyldige beredas.

Mig förefaller det så naturligt och så billigt, att de båtsmanshållskyldige blifva satta i likställighet med öfrige rust- och rotehållare, att jag icke kan fatta, huru man kan försvara att så ej sker. De olägenheter, som den förste talaren ansåg skola inträffa, i fall man uppsköte och utvidgade det arbete, som nu vore nära sitt slut, komma efter min tanke icke att ega rum eller blifva en följd af denna till Kongl. Maj:t uttalade önskan. Riksdagen skulle icke begära, att *utredningen*, men väl att Kongl. Maj:ts nädiga *förslag* i ämnet skulle ske i *sammanhang* för landt- och sjöförsvaret. Detta tyckes väl ock vara af vigt, då anledning är att förmoda, så vidt af landtförsvarskomitéens arbeten kunnat inhemtas, att en icke obetydlig del af båtsmanshället kommer att öfverföras till arméen.

En omständighet, som jag tagit mig friheten påpeka i min motion, är den, att det skulle vara lämpligt för sådana orter, som ej hafva någon stamtrupp af arméen, utan bara båtsmän, att de fingo en sådan stamtrupp, till hvilken beväringen kunde sluta sig. På åtskilliga orter excerceras nu beväringen af värfvad trupp, och det har derföre förefallit mig såsom ändamålsenligt, att ortförsvaret blefve så beskaffadt, att de nuvarande båtsmännen öfverflyttades till arméen, och flottans manskap i sin helhet värfvades, ty att beväringen måste sluta sig till värfvadt manskap är väl mindre lämpligt. Det är derföre jag tror, att denna fråga borde ordnas nu i sammanhang med frågan om

hela försvarsväsendets förändring och reformerande, så att Riksdagen, nästa gång den sammanträder, må kunna taga dessa med flera likartade frågor i deras helhet och i ett sammanhang i öfvervägande. På sådana skäl får jag derföre anhålla om bifall till hvad Utskottet i denna punkt föreslagit.

Statsrådet Grefve von Platen: Då jag omöjligen kan tro annat, än att meningen med Utskottets förslag är att ställa utredningen af denna nu förevarande fråga i sammanhang med de snart afslutade arbetena, rörande lindring i rust- och rotehållares besvär i öfrigt, och då jag har den uppfattning, att detta skall fördröja berörda arbeten, kan jag icke tillstyrka bifall till hvad Utskottet härutinnan föreslagit. Jag har den önskan och anser det vara Regeringens pligt, att, såvidt möjligt är, söka åstadkomma och uppfylla hvad i Riksdagens skrivelser begäres och åsyftas, och anser det ock derföre vara önskvärdt, att man icke hos Regeringen begär något, som den möjligen kan finna det vara både sin skyldighet och sin rätt att afslå; ty jag vill hoppas att, då bifall till den nu föreslagna framställningen skulle vålla uppskof i den viktigare och redan långt framskridna frågan om arméens omorganisation, Regeringen ej skall bifalla framställningen, om den blir afläten. Det är emellertid detta jag önskar måtte kunna undvikas, och hvarföre jag tror det vara bättre, att man icke söker få denna fråga behandlad i sammanhang med den redan under behandling varande.

Friherre von Otter: Den utredning, som Utskottet med sitt förslag åsyftar, tror jag lätt kunna åstadkommas, ty den afser hufvudsakligen att alla rust- och rotehållare skola blifva likställda och böra sålunda de uppgifter, som i detta ämne redan blifvit infordrade eller inhemtade, kunna vara till en god ledning och upplysning äfven i afseende på denna fråga. Emellertid förefaller det något eget, att Utskottet här föreslagit, att ordnandet af denna fråga måtte sättas i sammanhang med arméorganisationsfrågan, hvilket jag icke tror vara lämpligt, och hvarföre jag ber att få föreslå den förändring i den nu föredragna punkten, att den kommer att lyda sålunda:

»Att Riksdagen ville uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda om och på hvad vilkor det nu på rust- och rotehållare hvilande båtsmanshållet må kunna lindras eller ock aflösas samt på öfriga samhällsklasser fördelas, äfvensom att, så fort ske kan, föreslå åtgärder, ledande dertill att likställighet med öfriga rust- och rotehållare i detta hänseende må de båtsmanshållsskyldige beredas.»

Friherre Tersmeden: Det af Utskottet nu framlagda Betänkandet har kommit mig att tänka på en åsigt, som, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ett nytt Stats-departement, till en viss grad sökt göra sig gällande, den nemligen, att det skulle vara lämpligt, att sammanslå landt- och sjöförsvars-departementen till ett. Det är naturligt, att denna fråga nu ej kan komma under öfvervägande, men just det sammanhang Utskottet framhåller mellan frågor, som tillhöra begge departementen, visar att det i vissa fall ej skulle vara omöjligt att realisera denna tanke.

Hvad

Hvad nu særskildt betræffar det af Utskottet i denna punkt framställda förslag, så, på det Riksdagens framställning härutinnan ej må utgöra något hinder för de komiterade, som redan blifvit tillsatte för utredning af frågan, huruvida lindring för öfriga rust- och rotehållare må ega rum, att utarbета och framlägga det af dem redan påbörjade och kanske snart färdiga förslag, hemställer jag, om ej, oberoende af deras förslag, det önskade målet skulle kunna vinnas derigenom, att orden »i sammanhang med det förslag» etc. borttagas ur punkten sålunda, att denna komme att lyda på följande sätt: »att Riksdagen ville uti underdänig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, om och på hvad vilkor det nu på rote- och rusthållare hvilande båtsmanshället må kunna lindras eller ock aflösas samt jemväl på öfriga klasser fördelas, äfvensom föreslå åtgärder, ledande dertill att likställighet med de öfrige rust- och rotehållarne i detta hänseende må de båtsmanshållerskyldige beredas.»

Jag tar mig friheten anhålla, att Herr Grefven och Talmannen behagade härå framställa proposition.

Herr Björnstjerna: Jag anser mig böra vidtaga der Chefen för Sjöförsvars-departementet slutat, då han ej bestämdt påyrkat afslag å denna punkt, hvilket jag deremot får göra, icke blott af den anledning, han antydt, utan äfven derföre att denna punkt i Utskottets Betänkande ej är lika stiliserad som den, hvilken vid sistlidne riksdag föranledde den underdäniga skrifvelse, som då afläts till Kongl. Maj:t och deruti fråga var om beredande af lindring för rust- och rotehållare vid arméén. Der ställdes frågan om lindring och aflösning af dessa onera i sammanhang med den omständigheten, att det skulle vara behöfligt för att åstadkomma ett mera ordnad och utveckladt försvar. Här är ej fråga om någonting sådant, utan helt enkelt och simpelt att begära lindring, utan att dervid sättes i fråga någon ersättning till Staten af bättre och mera ordnade stridskrafter. Man måste likväl taga i betraktande, om lindringar skola ske, att det finnes skyldigheter, som man måste åtaga sig, særskildt hvad denna fråga angår, för att erhålla ett fullgodt och för landets säkerhet betryggande försvar. Ganska ofta återkommer talet om lindringar, och då detta alltjemt går derpå ut, att på andra samhällsklasser må öfverflyttas ett besvär, som förut tillhört och ännu fasthålles hos vissa personer, som ega jord å landet, så förefaller det mig som om man, för åstadkommande af något godt och nyttigt och på det att man icke måtte begä någon orättvisa, måste gå ytterst varsamt och försigtigt till väga med denna förändring. För min del tror jag, att den lindring, som förut blifvit lemnad, vare sig till rotehållarne vid infanteriet eller till båtsmanshället, icke medfört någon så synnerligt god verkan, att man nu kan eller bör medgifva en lindring af mera väsendtlig beskaffenhet. Jag medger gerna att vissa onera möjligen skola kunna aflöftas, men i detta fall måste man se till att detta icke föranleder till något, som icke för landet är nyttigt och gagneligt.

Då i öfrigt de skäl, Utskottet framställt för sitt förslag, icke kunnat öfvertyga mig om lämpligheten deraf, anhåller jag om afslag å Utskottets förevarande hemställan.

Herr von Koch: Det har blifvit yttradt af den ledamot, som sist hade ordet, att den framställning, Utskottet nu föreslagit, skulle vara annorlunda beskaffad än den, som i en likartad fråga beslöts vid sistlidne riksdag. Detta sednare förslag återfinner man i förra Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 81, och lyder sålunda:

”att då för ett fullständigt ordnande af rikets försvarsväsende en väsendtligt utsträckt allmän värnepligt utan tvifvel är af behovet påkallad, men möjligen icke kan genomföras med bibehållande af indelningsverket i dess nuvarande form, Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och vid uppgörande af nådigt förslag till arméens organisation taga i öfvervägande, om och på hvad vilkor det nu på rote- och rusthållare hvi-lande besvär må kunna lindras eller ock aflösas, samt jemväl på öfriga samhällsklasser fördelas.”

Såvidt jag kan finna, är detta, mutatis mutandis, alldeles detsamma i afseende på arméen, som nu blifvit föreslaget i afseende på båtsmanshållet. För öfrigt lär väl ingen anse, att någon viss trakt skulle undantagas från den allmänna värnepligten, åtminstone har jag icke inom Första Kammaren hört att något sådant undantag blifvit yrkadt. Jag har i min motion tagit mig friheten påpeka, ej mindre att frågan möjligen kunde i sammanhang med utsträckning af värnepligten behandlas, än ock att ersättning för aflösning af detta onus från jorden borde Statsverket beredas genom erläggande af vakansafgifter för de hemman, hvarifrån denna börda blifvit aflyftad. Min motion går icke heller ut på att förskaffa större lindring åt de båtsmanshållsskyldige, än som möjligen kommer att beredas för andra rust- och rotehållare. När nu härtill kommer, såsom jag förut nämnt, att det är fråga om att draga in en stor del af våra båtsmän, för att låta dem öfvergå till arméen, så förefaller det mig besynnerligt, att man kan säga, att denna fråga icke har något sammanhang med den om lindring för arméens rust- och rotehållare, och hvarföre icke den undersökning, som skall verkställas med afseende på den sednare frågan, äfven kan komma de båtsmanshållsskyldige till godo.

Jag yrkar därför bifall till Stats-Utskottets förslag, men har dock icke något emot den modifikation af detsamma, som Friherre von Otter föreslagit, hvilken går ut på att vinna alldeles enahanda mål, som Utskottet äsyftat, och fullkomligt öfverensstämmer med Utskottets förslag, blott med den skillnad att, till undvikande af missförstånd, som här kunnat ske, att det vore *utredningen*, på hvilken ordet sammanhang hade afseende, orden ”i sammanhang” etc. blifvit borttagna. Annat än att, på sätt jag förstår Stats-Utskottets mening, *förslagen* angående landt- och sjöförsvaret från Kongl. Maj:t komma att stå i sammanhang, bör icke förutsättas och således ej heller begäras. Jag ber därför att få förena mig med Friherre von Otter i det af honom afgifna förslag.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Den föregående talaren har redan anmärkt att, såsom jag annars skulle vilja visa, det förslag, som Utskottet nu uppsatt, alldeles öfverensstämmer med ordalydelsen i den vid sista riksdagen till Kongl. Maj:t aflättna skrifvelsen angående beredande af lindring i de besvär, som hvilat på öfrige rust- och rotehållare. I öfrigt och med afseende på hvad en talare anmärkt, att man af Utskottets förslag skulle kunna draga den slutsats, att man endast

önskar erhålla lindring, utan att vilja åtaga sig motsvarande bördor. så ber jag att få fästa talarens uppmärksamhet på ordalagen i förslaget, der det nemligen heter: »det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda om och på hvad vilkor», etc. lindring må ske. Man får sålunda ej förutsätta att blott lindring skall komma i fråga, men icke åläggandet af någon deremot svarande börda. Det enda skäl, som möjligen kan tala emot den nu föreslagna skrivvelsen, är, att den skall kunna föránleda uppehåll i afgifvandet och till följd deraf i Riksdagens pröfning af Kongl. Maj:ts Proposition om landtförsvarets ordnande; men då detta skäl alldeles bortfaller, om man går in på Friherre von Otters förslag, så och då det är med rättvisan öfverensstämmande, att den lindring, som beredes öfrige rust- och rothållare, äfven kommer de båtsmanshållsskyldige till godo, får jag anhålla, att Kammaren måtte bifalla Utskottets förslag, med den ändring deri, som af Friherre von Otter föreslagits.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan med den förändring, att derifrån uteslötes följande mellanmening: »i sammanhang med det förslag Kongl. Maj:t kan komma att till Riksdagen aflåta i fråga om lindring eller aflösning af rustnings- och roteringsbesväret i allmänhet;» och dels att samma hemställan måtte af Kammaren afslås; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan oförändrad, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på bifall till samma hemställan med uteslutande af den ofvan intagna mellanmeningen, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 25 och 27 dennes bordlagda Memorial N:o 88, med beräkningar öfver statsregleringen för 1869 samt förslag i fråga om fyllande af Riksgälds-kontorets behof.

1:sta punkten.

Herr Hasselrot: Då ingen annan begärt ordet. tillåter jag mig nämna några ord rörande den nu föredragna punkten.

Om Stats-Utskottets utredning är riktig, — och derom bör man väl ej kunna hysa tvifvel — så erfordras för bestridande af statsutgifterna under åren 1868 och 1869 dels ett lån af 18.000.000 R:dr och dels att 2.000.000 R:dr upptagas genom hög beskattning. Om saken nu förhölle sig så, att man för den kommande tiden kunde reda sig med dessa summor, så skulle jag gerna gå in på hvad Utskottet föreslagit, men så är likväl icke händelsen. För mig är det nemligen klart att för Statens utgifter kommer att erfordras ett mycket större belopp, ty då till de vanliga utgifterna komma afbetalningarne å det sex millioners lån, som, enligt beslut vid sistlidne riksdag, upptagits, erfordras utomordentliga tillgångar för att bestrida utgifterna. Det är således, efter min uppfattning, påtagligt, att, om man nu endast upplånar 18.000.000

R:dr, eller det belopp, som jemt och nått för de förhanden varande utgifterna erfordras, så råkar man snart i samma förlägenhet, hvori man nu befinner sig, och måste ytterligare inlåta sig på låneoperationer. Det är derföre klokast att nu på en gång upplåna ett högre belopp, så att Statens affärer må kunna på en gång ordnas och regleras, utan att beskattningen behöfver att ytterligare till någon svår grad förökas. Hvad vår ekonomiska ställning beträffar, så förändras den icke så synnerligen om, i stället för de nu föreslagna aderton, tjugofyra millioner upplånas, och vi kunna dessutom hoppas, att jernvägarne, sedan de hufvudsakliga arbetena blifvit fullbordade, om några år skola bära rika frukter och bidra till lindring i de nu så tryckande skattebördorna. Jag tror icke heller att vår kredit å den utländska penningemarknaden kommer att skadas genom upptagandet af några millioner större lån än det Utskottet föreslagit.

Jag anhåller derföre, om den förändring i Utskottets förslag, att Riksdagen beslutar att en summa af 24,000,000 R:dr skall genom Riksgälds-kontorets försorg upplånas, för att användas dels till jernvägsbyggnadernas fortsättande och dels till amortering eller afbetalning af det vid sistlidne riksdag beslutade lån å 6,000,000 R:dr.

Friherre Beck-Friis: Då vid sistlidne riksdag fattades det beslut att, för afhjelpande af dåvarande förlägenhet, ett temporärt lån af 6,000,000 R:dr skulle upptagas. uttalades af flere ledamöter både i Stats-Utskottet och Kammaren den önskan, att detta lån skulle inom förfallotidens utgång inbegripas i det större fonderade statslån, som man med anledning af jernvägsarbetenas fortsättande och fullbordande skulle finna sig föranlåten att upptaga. Då vid denna riksdag den äsigt gjort sig gällande, att man ej kan undvika att upptaga ett fonderadt lån, så synes det mig, emot Utskottets majoritet, att ofvannämnda temporära lån, som till betalning förfaller åren 1870, 1871 och 1872 med en tredjedel hvardera året, äfven häri borde inbegripas, ty att inskränka lånesumman till 18,000,000 R:dr skall antagligen hafva till följd att vi redan nästa år behöfva antingen i betydlig mån öka skatterna eller ånyo uppträda såsom lånesökande, ty några öfverskott lära då svärligen kunna framletas. Det är ej gissningsvis jag framhåller detta, ty ett faktum är att vi under de sednaste tre åren gått utföre. Statsregleringen har visserligen på dessa år gått ihop, men mellan raderna har man kunnat se, att det förefunnits en brist af 2 eller 3,000,000 R:dr. För att sålunda sätta Statsverket i tillfälle att verkställa dessa afbetalningar å det temporära lånet under åren 1870, 1871 och 1872, utan att öka skatterna eller upptaga nya lån, fordras att Statens finanser så mycket förbättras, att denna förbättring motsvarar eller tillintetgör den nämnda bristen å två eller tre millioner äfvensom år 1870 visar ett sådant öfverskott, att den då förfallna afbetalningen å 6-millioners lånet kan verkställas. Jag tviflar emellertid att någon kan hysa den förhoppning, att detta skall kunna ske utan upptagande af nya lån, så mycket mindre som jernvägstrafikmedlen, så länge jernvägsbyggnaderna ej äro fullbordade, icke kunna användas till dessa afbetalningar, och fortfarande till dessa byggnader årligen erfordras några millioner Riksdaler. Jag tror derföre, att meranämnda temporära lån nödvändigt måste betalas genom ett fonde-

radt, och då så är, vågar jag hemställa, om ej det vore klokast att inbegripa dessa 6 millioner i det län, som nu är i fråga, och att således detta län må blifva upptaget till belopp af 24,000,000 R:dr.

Friherre Silfverschiöld: De begge föregående talarne hafva ansett, att den siffra, som Utskottet här föreslagit, eller 18,000,000 R:dr, skulle vara för ringa och att densamma derföre borde höjas till tjugofyra millioner. Jag vill deremot söka visa, att man snarare kan påstå förstnämnda siffra vara för hög. Jag bör då till en början fästa Kammarrens uppmärksamhet på ett missledande resonnement i slutet på Utskottets motivering, mot hvilken jag såsom Utskottsledamot ej ansett, att jag kunnat reservera mig, då i allmänhet man icke reserverar sig emot motivena, utan mot sjelfva beslutet. Der talas nemligen om en brist af 20,000,000 R:dr, hvarå, efter afdrag af ifrågavarande 18,000,000 R:dr, skulle återstå 2,000,000 R:dr, som skulle fyllas genom beskattning. Om man ser på den riktiga tabell, som Utskottet vidfogat sitt Betänkande, så skall man finna (Tabell Litt. B.) att der upptages en statsbrist af 2,593,209 R:dr 10 öre, som blifvit afsedda att betalas med 1869 års bevilning. I Bil. Litt. C., som visar Riksgälds-kontorets kassaställning för åren 1868 och 1869, har äfven riktigt blifvit intagen denna summa bland Riksgälds-kontorets utgifter år 1869, likasom bland dess inkomster med rätta upptagits bevilningen för åren 1867 och 1868, hvilken kommer att inflyta under åren 1868 och 1869. Efter min tanke hade det emellertid varit Utskottets skyldighet, att, sedan det uppfört denna brist af 20 millioner, fästa Riksdagens uppmärksamhet på att bevilningen äfven för år 1869 borde härifrån afräknas och tillika upplysa, att Riksgälds-kontoret vore i tillfälle att bestrida Statsverkets utgifter från slutet af år 1869 till på våren år 1870, då ofvannämnda bevilning först inflyter. Enligt Riksgälds-kontorets egna uppgifter till Stats-Utskottet, bör nemligen detsamma hafva ineliggande af ännu ej vid 1869 års slut lyftade anslag något öfver 800,000 R:dr, och dessutom ett kreditiv på Riksbanken, som för oförutsedda händelser må uttagas och som utgör 1,500,000 R:dr, hvilket tillsammans med nyssnämnda summa utgör något öfver 2,300,000 R:dr och således mera än det belopp Utskottet föreslagit skola genom en utomordentlig beskattning upptagas. Nu måste man jemväl komma ihog en post, som Stats-Utskottet ansett sig ej kunna taga med i beräkningen, nemligen post-assuransmedlen, som utgöra 380,900 R:dr. Om således alla dessa belopp, tillsammans utgörande 2,689,000 R:dr, afdragas från den af Utskottet uppgifna brist, skulle densamma belöpa sig till högst 17,500,000 R:dr.

Går man vidare och ser huru Stats-Utskottet har beräknat Statens inkomster, så torde man, utan fara för misstag, kunna påstå, att Utskottet, för att icke råka i de frestelser, som förra Riksdagens Stats-Utskott fallit ett offer för, eller att beräkna inkomsterna för högt, slagit öfver i en motsatt riktning och sökt att beräkna inkomsterna så, att äfven under de mest olyckliga förhållanden det måste slå ihop. Man har nemligen föreställt sig, att bränvinstillverkningsafgiften borde nedsättas till 9,100,000 R:dr, d. v. s. att tillverkningsbeloppet skulle uppgå till endast 13,000,000 kannor. Nu förhåller det sig emellertid så, att under de 10 sista åren tillverkningen af bränvin till och med uppgått till 16

millioner kannor, men aldrig understigit 14 millioner, hvadan Utskottets beräkning i detta fall är aldeles för låg. Hvad tullmedlen angår, har Utskottet ock, till följd af sista årets erfarenhet, reducerat dem betydligt, utan att betänka att upptagandet af utländska lån, efter hittills vunnen erfarenhet, kommer att bidraga till förökade tullinkomster just det år, då lånet upptages. Läger man nu vidare härtill, att Stats-Utskottet ansett, att öfverskottet å statsinkomsterna för år 1865, 1,250.000 R:dr och för år 1866 600.000 R:dr, äfvensom de till bestridande af utgifterna afsedda bidragen för år 1867 af 2,200.000 R:dr och för 1868 af 3,300.000, hvilka alla belopp, tillsammans utgöra 7,369.000 R:dr, skulle vara så ovissa inkomster, att deraf icke det ringaste skulle kunna under år 1869 till Riksgälds-kontoret inflyta, så synas reduktionerna vara så betydliga, att, så vida ej kommande året skulle blifva ett mycket värre och olyckligare än det sista, det är en ren omöjlighet att ej öfverskott skola finnas. Riksgälds-kontoret har ock i sin till Stats-Utskottet lemnade uppgift visat, att en några millioners lägre siffra, än den Utskottet nu förklarar utgöra Statens brist, är tillräcklig att fylla behofven.

Hvad särskildt beträffar det af föregående talare gjorda yrkande, att, då en upplåning nu måste ske, deruti inbegripa eller konvertera det temporära lånet å 6,000,000 R:dr, och att man borde så ställa upplåningen, att man genom obligationer i utländskt mynt liqviderade det inhemska lånet, så får jag förklara, att jag icke tror detta vara rätt. Man har under förra året försökt att erhålla inhemska lån; men sedan det nu lyckats, synes man nu vilja afstå från denna utväg och förvandla allt i utländska lån. Detta är för närvarande ett tillräckligt skäl för mig att afslå höjandet af lånet öfver behofvet. Jag vill dessutom fråga, om vår finansiella ställning verkligen är sådan, att vi behöfva låna oss fram för att betala det nämnda 6-millioners lånet. Jag vågar, på grund af hvad jag förut yttrat, säga, att jag är fullkomligt öfvertygad, att vi vid 1869 års slut skola hafva ett öfverskott af några millioner, som kunna till betalning af detta lån användas.

Vidare har man sagt, att det just icke skulle betyda något, om man tar ett lån på 24 millioner i stället för 18 millioner, ty man skall lika lätt kunna bära annuiteten. Detta påstående förefaller mig visserligen något kuriöst. Inom Utskottet sökte man göra en beräkning öfver huru långt man kunde sträcka låneoperationen, utan att behöfva höja den vanliga beskattningen. Man har dervid kommit till det resultat, att, om man antager en så hög siffra som 18 millioner, detta verkligen är ett maximum, och att hvad som går deröfver skall komma att medföra ett tvång att i framtiden öka beskattningen, d. v. s. antingen uppföra nya skattetitlar eller öka den allmänna bevilningen.

Det har blifvit påstådt här, att staten under de sednaste åren icke gått ihop, emedan det då skulle föfunnits en brist af 3 millioner årligen. Detta påstående är så till vida riktigt, som det vid förra riksdagen redan upplystes, att 1865 års Stats-Utskott gjort sina beräkningar så felaktigt, att staten derefter aldeles icke kunde gå ihop. Hvad sista året beträffar, så var det de ogynnsamma förhållanden af missväxt m. m., som då förorsakade att brännvins- och tullmedlen nedtrycktes; men jag vågar påstå, att detta ej kan anses för annat än undantagsförhållanden.

På grund af hvad jag anfört vägar jag anhålla om bifall till Statsutskottets förslag, eller att högst 18,000,000 R:dr måtte få upplånas..

Friherre Stjernblad: Det beslut, Kammaren i dag på förmiddagen fattat, rörande förhöjdt anslag till nordvestra stambanan, måste, om äfven Andra Kammaren förkastar Utskottets förslag och antager detta högre anslag, föranleda dertill, att statsbristen blifver omkring 1 million större än Utskottet beräknat. Det belopp, som skulle fyllas genom bevilning, komme sålunda att uppgå till något öfver 3 millioner Riksdaler, hvilket öfversköte den summa, hvartill allmänna bevilningen hittills blifvit beräknad; men då man ser på Utskottets beräkning öfver de extra ordinarie inkomsterna i Tab. Litt. B., så finner man, att dessa uppskattats mycket lågt. Jag vill bara påpeka dessa omständigheter, utan att vidare derom inlåta mig i resonnement. Bränvinsmedlen kunna ovilkorligen höjas, likasom tullmedlen, ty de nedsättningar, Utskottet dervidlag gjort, äro obefogade, och med dessa förhöjningar skulle inkomsterna sålunda kunna bestiga sig till nära 2 millioners högre siffra, om, såsom jag anser vara riktigt, Kongl. Maj:ts Proposition lägges till grund för beräkningen. Genom att i öfrigt upptaga några summor, som Utskottet ansett sig icke kunna medtaga i beräkningen, skulle man lätt kunna visa, att Riksgälds-kontorets brist icke uppgår fullt till det af Utskottet beräknade beloppet af 20 millioner.

Tager man nu vidare i betraktande det sätt Utskottet föreslagit att betäcka bristen, nemligen genom ett lån af 18 millioner R:dr, och genom att återstående beloppet af bristen, 2.166.723 R:dr, fyllides genom vapenskatt eller någon annan ökad beskattning, så ber jag att till en början få förklara, att jag för min del ej anser denna beskattning lämplig, ty om sådan åtgärd vidtogs, skulle vi ej få plats för någon bevilning efter andra artikeln Bevilnings-stadgan. Beträffande åter det föreslagna lånebeloppet, så kan ingen högre än jag beklaga, att behovet är så stort, att det kan uppgå till den höga siffran af 18 millioner. Då vi i fjol skulle besluta om ett lån, så bidrog jag med min röst dertill att detta lån skulle blifva inhemskt, och detta under förhoppning, att de behof, som kunde inträffa under kommande år, och som jag hade tänkt mig kunna inskränkas endast till jernvägsbyggnadsföretagen, icke skulle blifva större, än att medel dertill kunde hemtas inom landet, hvarigenom vi småningom kunde få det inhemska fondsystemet i gång. Vi gjorde blott en början dertill, då vi inom landet upptogo detta lilla lån, hvilket naturligtvis ej kan få namn af fonderadt, då det ställdes på korta och bestämda förfallotider. Emellertid är det belopp, som nu föreslagits, så stort, att det beklagligen öfverstiger våra egna krafter, och att vi således äfven måste söka den utländska marknaden. Då återstår oss ej annat än att vi måste sätta våra obligationer i utländskt mynt. Lyckligtvis är det dock icke nödvändigt att hela beloppet skall tagas utomlands. Vi se också i finansielt hänseende lyckliga länder sätta sina obligationer i annat myntslag än deras eget, och hvad kan då hindra oss att göra detsamma, och ändå få dem gånghara inom landet. Det skulle ock för Riksgälds-kontoret vara ganska lätt, att placera t. ex. 5 procents obligationer i Preussiska thaler, genom att här på stället inlösa dem efter viss bestämd kurs.

Nu till en annan fråga. Hvilket belopp kunna vi anse oss hafva befogenhet att upplåna, utan att kunna sägas hafva lånat för mycket; det vill säga, huru mycket kunna vi upplåna, utan att vi öfverskrida det belopp, som vi af egna medel användt till jernvägsbyggnader? Vi finna då här på sidan 6 i Utlåtandet ganska goda skäl för det föreslagna beloppet, som till jernvägsföretag uteslutande blifvit användt, ty utaf den kalkyl, Utskottet här uppgjort, framgår, att i det första beloppet, som medtogs i beräkningen, 12,851,224 R:dr, ligger det fjolåriga temporära lånet för jernvägsanläggningarne. Härtill komma ytterligare 2.950.462 R:dr, som förut beviljats för redan beslutade jernvägsföretag. Om man nu jemväl tillägger det belopp, som vi på förmiddagen beslutat skola utgå till nordvestra stambanans fortsättning, 3,090,000 R:dr, så får man en summa af 18.891,686 R:dr. hvartill bör läggas det här ofvan omnämnda temporära lånet, 6.000.000 R:dr, för att alla lånen skola blifva fonderade, eller tillsammans 24,891,686 R:dr, hvilket sålunda utgör det belopp, som vi nu skulle ega rätt att upplåna.

Under sådana förhållanden påtvingar sig ovilkorligen den frågan: Om man nu skall låna, är det då icke klokast att göra lånet så stort, som man anser sig hafva rättighet till och uteslutande fonderadt? Utskottets förslag härutinnan förefaller mig något sväfvande, och då dessutom ett temporärt lån snart förfaller, och man alltid bör ställa sig så, att man har sina affärer på klar fot, och icke hvarje år behöfver tänka på att göra nya upplåningar för att betala snart förfallande skulder, så tror jag, att det vore bäst att det nya lånet omfattade ej allenast det nu föreliggande behofvet, utan äfven det temporära lånet, som förfaller åren 1870, 1871 och 1872. Ett vilkor måste jag dock härvid fästa, och det är, att lånet måste vara fonderadt. Derföre anser jag ock, att ordet »företrädesvis» i Utskottets förslag bör utgå, äfvensom att, då nu tillika blifvit nämndt, att det temporära lånet borde i denna upplåning ingå, en bestämd föreskrift deri jemväl intages, så att Riksdagens beslut måtte komma att lyda:

att åt Fullmäktige i Riksgälds-kontoret uppdraga, att genom upplåning mot statsobligationer, som böra vara fonderade, anskaffa en summa af högst 24,000.000 Riksdaler Riksmünt, för att användas, dels till godtgörande af de utaf Riksgälds-kontoret för jernvägsbyggnader redan utbetalda medel, dels till bestridande af de för jernvägsbyggnadernas fortsättande erforderliga utgifter, som redan blifvit eller vid innevarande riksdag varda för sådant ändamål anvisade, äfvensom till konvertering af 1867 års temporära lån ä 6,000,000 R:dr; egande etc.

Och torde jag få framställa det yrkande, att Kammaren måtte, med ogillande af Utskottets förslag, godkänna det, som jag nu afgifvit.

Friherre Tersmeden: En föregående talare, jemväl ledamot af Stats-Utskottet, har för oss förklarat, att det icke egentligen skulle vara någon fara att upptaga ett större lån än dessa nu föreslagna 18 millioner, hvarjemte han sökt bevisa detta genom de uppgifter, att Utskottet gjort sina beräkningar mycket lågt och att diverse andra ej beräknade tillgångar skulle till Riksgälds-kontoret inlyta. Med all aktning för den värde talarens uppgifter, så kan jag ej annat än beklaga, att dessa uppgifter icke inkommit i Utskottets Betänkande. Här hafva vi egentligen

att hålla oss till hvad Utskottet framställt och den omständighet. Utskottet framhållit, att en brist i staten skulle förefinnas af 20,166,723 R:dr 58 öre. För att fylla denna brist har det föreslagits upptagandet af ett lån å 18 millioner Riksdaler, samt att den återstående bristen, 2,166,723 R:dr 58 öre, skulle betäckas antingen genom fortfarande af vapenskat-ten eller genom annan ökad beskattning, hvarefter Utskottet ansett sig böra erinra, »att åtskilliga på Riksgälds-kontoret anvisade anslagssum-mor, efter all sannolikhet, icke torde komma att utgå». Det der är emellertid, efter min tanke, ganska sväfvande uttryck af Utskottet. Ha-de Utskottet efter noggrann beräkning af inkomster och utgifter kommit till det resultat, att, sedan det föreslagit huru dessa utgifter skulle kunna fyllas, en brist ändock förefunnits, så hade det varit Utskottets pligt, att icke säga annat, än att denna brist skulle genom bevillning fyllas, hvilken bevillning sedermera finge af Bevillnings-Utskottet föreslås. Nu vet man ej, huruvida Kammaren kan vara benägen att åtaga sig bevill-ning för dessa ändamål. Det har blifvit ådagalagdt, att utgifterna för jernvägsanläggningar, sammanlagda med andra utgifter, öfverstiga det be-lopp, som Utskottet nu föreslagit att utgå. Den grundsatsen har gjort sig gällande, att vi icke böra låna mera än hvad som behöfves för att betala de direkta utgifter, som Staten haft och har för jernvägars byg-gande och fullbordande. När det visar sig, att vi deröfver hafva en brist af 2,166,723 R:dr 58 öre, hvilken brist genom Kammarens förut i dag fattade beslut rörande anslag till nordvestra stambanan kommer att ökas med 840,000 R:dr, så komma vi upp till en summa af 3 millioner, och jag hemställer till Kammaren, om det icke vore lämpligt att äfven denna brist betalades genom upptagandet af lån. Så länge man hade den förhoppning att bristen icke kunde blifva så stor, som nu visat sig, så kunde man tro på möjligheten att småningom med lån inom landet reda sig. Sedan nu en så betydlig summa, som 18 millioner Riksdaler er-fordras, så kan man icke längre tro, att behovet på den vägen kan fyllas. Man har således under dessa förhållanden ej annat att göra, än att på ett eller annat sätt taga sig ett utländskt lån. Det må bero på Riksgälds-kontoret att göra upplåningen på bästa sätt, men nog bör man dervid taga ett lån så stort att det verkligen fyller hela bristen, som här blifvit visad. Denna brist visar sig nemligen vara, efter min och Friherre Stjernsvärds beräkning, 21 millioner R:dr, d. v. s. först 18 millioner till jernvägsbyggnadsföretag, 2,167,723 R:dr till andra utgifter, och slutligen 840,000 R:dr, det belopp, som genom det i dag fattade beslut öfverskjuter Utskottets utgiftsberäkning. Således vill jag föreslå, att Kammaren beslut-ar höja den af Utskottet föreslagna lånesumman, 18 millioner, till 21 millioner R:dr. Jag vill ej ingå i bemötandet af deras skäl, som ansett att det vid sistlidne riksdag beslutade lån å 6 millioner skulle inbegripas i det nu ifrågavarande lånet, som derigenom skulle sättas ännu högre, utan önskar endast att det måtte blifva så stort, att vi derigenom slip-pa den särskilda beskattning, Utskottet antydt, och som det sålunda är dess mening att vi skola åtaga oss. Jag anhåller derföre att lånesum-man måtte höjas till 21 millioner R:dr, att användas till betäckande af hela den nu befintliga statsbristen, och torde ä detta mitt förslag få be-gära proposition.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det är visserligen svårt att framställa en lättfattlig utredning öfver de sifferförhållanden, som förekomma i Utskottets Betänkande, och jag undrar därför ej på att den siste värde talaren ansett det vara bäst att helt enkelt hålla sig till Utskottets beräkning. För min del har jag dock icke kunnat underlåta att underkasta denna beräkning en granskning, och då denna ledt mig till ett annat resultat än det, hvartill Utskottet kommit, anser jag det vara min skyldighet att gifva skäl för min afvikande åsigt.

Utskottet har beräknat, att de ordinarie inkomsterna skulle belöpa sig till 15,260,270 R:dr och härvid har jag ej något att erinra, men i afseende på de extra ordinarie inkomsterna hafva vi att taga i öfvervägande dels Kongl. Maj:ts Proposition och dels ett föregående Betänkande af Utskottet, hvilka handlingar ej alldeles stämma öfverens med den nu uppgjorda beräkningen. I Kongl. Maj:ts Proposition och Stats-Utskottets förenämnda Betänkande N:o 24 upptagas nemligen tullmedlen till 14 millioner R:dr. Emellertid utvisar Kongl. Maj:ts Proposition att de belopp, hvartill Tullverkets inkomster uppgått under de föregående åren 1864, 1865 och 1866, i medeltal utgjort något mera än 13,500,000 R:dr, under det beloppet af debiterade tullmedel under sista årets 11 första månader endast uppgått till 12,056,868 R:dr oakadt den förhöjning i tullavgifterna ä åtskilliga kassa-artiklar, som enligt beslut vid sednaste riksdag tillämpats under större delen af året, hvarförutom känt är att tullinkomsten sedermera icke kunnat stiga till det beräknade beloppet. Just den omständigheten, att konjunkturerna under förra året voro i hög grad ogynnsamma och nödgade till stor varsamhet vid handelsspekulationerna, ger mig anledning tro, att de förut befintliga stora förråden nu blifvit minskade, och att man således kan antaga att, för fyllande af de ofafvisliga behofven utaf åtskilliga utländska förnödenhets-artiklar, handelställningen skall vid ingången af år 1869 hafva återgått till det normala förhållandet, åtminstone så till vida att, då man tager i beräkning den högre afgiften för de omnämnda kassaartiklarne, beloppet bör kunna upptagas till 13,500,000 R:dr, d. v. s. en half million högre, än hvad Utskottet beräknat, men deremot en half million lägre, än hvad Kongl. Maj:t i den nädiga Propositionen föreslagit. Dernäst komma vi till en annan inkomstitel, nemligen postmedlen, hvilka jemväl i den Kongl. Propositionen och Utskottets Betänkande N:o 24 upptagits till 2,300,000 R:dr, men nu anses icke böra beräknas högre, än till 2,250,000 R:dr. Orsaken till denna nedsättning är ej angifven, men dervid kunde föga vara att säga, om blott säkerhet finnes att man hade de öfverskjutande 50,000 R:dr till godo. Nu anser jag rättast vara, att inkomsten utföres till det af Kongl. Maj:t beräknade belopp, eller 2,300,000 R:dr. Vidare hafva vi stämpelpappersafgiften, som är bibehållen vid samma belopp som förut och hvarom således inett får att säga. Kommer så bränvinstillverkningsafgiften, der man åter får se ett annat förhållande. Den är i Kongl. Maj:ts Proposition föreslagen att beräknas till 9,800,000 R:dr och likaså i Utskottets Betänkande N:o 24, men i det sednare Betänkandet har man funnit sig befogad att nedsätta den med 700,000 R:dr eller till 9,100,000 R:dr. Anledningen härtill har man sökt deri, att tillverkningsbeloppet under år 1867 uppgått till endast 12,215,000 kannor och att, såsom man nog-

samt känner, bränvinstillverkningen under den förflutna delen af innevarande år bedrifvits i mycket inskränkt skala. Men är det icke sannolikt af just dessa omständigheter att, om landet åter blifver hugnadt med en god skörd, tillverkningen åter skall stiga, eller att, om detta icke inträffar, en betydlig import af bränvin skall komma att ega rum, hvilken i motsvarande proportion skall höja tullinkomsterna? Om nu potatisen och vårsåden skulle komma att frodas, så har man ju anledning tro, att bränvinstillverkningen åter skall intaga den ståndpunkt, som det vid förra riksdagen tillsatta Särskilda Utskottet rörande jordbrukets angelägenheter beräknade, d. v. s. att tillverkningen skall uppgå till minst 14 millioner kannor. Antager man ett sådant tillverkningsbelopp, så är icke den inkomst af bränvinstillverkningen, som Kongl. Maj:t beräknat, för högt tilltagen, utan borde med skäl kunna anmärkas att Utskottets afprutning varit obefogad. Efter en sådan kalkyl af inkomsterna hafva vi sålunda här af en summa af de ordinarie och extra ordinarie inkomsterna utaf 42,160,270 R:dr. Så vida allt hvad Kongl. Maj:t begärt, hvilket dock ännu ej blifvit i sin helhet pröfvadt, skulle bifallas af Riksdagen, komme, enligt Utskottets beräkning, utgifterna att bestiga sig till 43,503,479 R:dr 10 öre. Enligt den förut gjorda uppgiften skulle sålunda dessa utgifter komma att med omkring 1,300,000 R:dr öfverskjuta inkomsterna, men bland dessa sednare har Utskottet, på sätt en af dess ledamöter upplyst, glömt att upptaga 1869 års allmänna bevillning såsom tillgång för statsregleringen under år 1869. Då 1868 års bevillning, som inflyter först under början af år 1869, redan är vid förra riksdagen tagen med i beräkningen för 1868 års statsreglering, och förhållandet varit sådant allt sedan 1865, så vida jag ej misstager mig, synes 1869 års bevillning, fastän den ej är tillgänglig förr än under början af år 1870, dock böra medtagas i beräkningen för detta år, till fyllande af hvars utgifter beskattningen blifvit beslutad, helst det ej kan vara rätt eller naturligt, att en hvarje år sammanträdande Riksdag skulle förskottsvis besluta en beskattning, endast för att derigenom bereda en sparpenning åt den följande Riksdagen, med hvars statsreglering den ej har något att göra. Jag tror således att 1869 års bevillning med allt skäl bör kunna tagas i beräkning såsom en tillgång för utgifterna under nämnda år; och torde i fråga om det belopp, hvartill den kan upptagas, få erinras, att vi från Riksgälds-kontoret fått en uppgift öfver hvad denna bevillning utgjort för år 1867, hvilken utvisar ett belopp af 2,790,000 R:dr, eller nära 2,800,000 R:dr. Mig synes, att man sålunda bör kunna med säkerhet nu beräkna 1869 års bevillning till 2,700,000 R:dr; och om man lägger denna siffra till förestående inkomstsumma, så får man ett sammanräknadt belopp af 44,860,270 R:dr, hvilket efter afdrag utaf de af Utskottet upptagna utgifter 43,503,479 R:dr 10 öre lemnar en behållning af 1,356,790 R:dr 90 öre. Så slår sig räkningen ut, när man underkastar Utskottets beräkningssätt en mera noggrann granskning.

Jag tror således, att man icke har någon anledning befara, att det af Utskottet föreslagna lånebelopp är för lågt. Så vidt man på förhand kan bedöma förhållandena, tyckes det föreslagna beloppet åtminstone vara fullt tillräckligt, om ej väl rikligt, och jag hemtar härför ett ytterligare stöd, då jag går till den tabell, som medföljer Utskottets Betän-

kande och som visar en beräkning öfver Riksgälds-kontorets inkomster och utgifter under den ifrågavarande tiden. Der finner man att till liqvud för upptagna tillfälliga lån och begagnade krediter afförts 5,995,625 R:dr 54 öre samt för stat-utgifter, som vid föregående riksdagar blifvit på Riksgäldskontoret anvisade, 7,653,470 R:dr 41 öre. Det är väl icke troligt, att alla dessa utgifter kunna komma att under ifrågavarande år på en gång utgå, och alla de tillfälliga lånen torde väl ej heller vara af beskaffenhet att de samtliga behöfva under första året ovilkorligen godtgöras. Med afseende härpå vill jag tro, att Riksgäldskontoret hör med det belopp, som för dess upplåning blifvit föreslaget, mera än väl kunna reda sig; och att besluta upptagande af vida större lån än som är för tillfället behöfligt, tror jag ej vara rätt försigtigt eller klokt. Möjligen kan detta för tillfället medföra en lättnad i den allmänna rörelsen, men en sådan lättnad kommer vanligen något surt efter. Hvarje lån skall nemligen i sinom tid betalas och då torde, efter hvad jag tycker mig märka, benägenheten att åtaga sig skatten till dess liqviderande blifva ganska ringa, utan vill man helst reglera affären med att upptaga nya lån. Detta är en reglering, som jag för min del befarar vara mindre ändamålsenlig eller i längden gagnande.

Här i Betänkandet säges det väl, att det är för att betala omkostnaderna vid jernvägsbyggnaderna, som detta lån skulle upptagas, men utredningen i detta hänseende har jag åtminstone ej funnit särdeles fullständig. Hvad jag deremot finner ganska klart, är att det förefinnes en brist i Statens för dess löpande utgifter beräknade inkomster, och denna brist hafva de talare, som velat öka det ifrågavarande lånet, gjort ännu mer evident, genom att yrka att det för statsutgifternas bestridande under förra året upptagna temporära lånet skall ingripas uti och således höja det nya lånet. Detta lån göres i sjelfva verket hufvudsakligen för att betäcka en statsbrist från förra åren, och just derföre att man tager lånet för sådant ändamål, tror jag det ej vara lämpligt, att vi uppträda på den utländska marknaden för kontraherande af något nytt lån. Jag tror icke att vår kredit skulle vinna på att känt blefve, det vi vilja upptaga lån för att betäcka de vanliga löpande statsutgifterna. Detta är i sanning en vådlig väg att beträda.

Då jag nu emellertid vill tillstyrka bifall å Utskottets hemställan, så hoppas jag, att Riksgäldskontoret ej skall behöfva upplåna alla dessa millioner, och just deri söker jag en anledning till den förhoppning, att vi möjligen för närvarande kunna undvika att uppegociera något nytt utländskt lån. Jag anhåller sålunda om bifall till Utskottets förslag.

Friherre Funck: Då denna fråga säkerligen kommer att blifva från alla dess särskilda synpunkter sedd och belyst af män, med större förmåga än jag tillmäter mig, så kunde jag visserligen icke behöfva besvåra Kammaren med att yttra mig, om jag icke tillhörde den afdelning af Stats-Utskottet, som i första hand haft att verkställa utredning i denna sak, hvarigenom jag är i tillfälle, att kunna i någon mån redogöra för några af de synpunkter, från hvilka Utskottet betraktat frågan och för de grunder, hvarpå förslaget blifvit fotadt. Jag ber att

i detta fall få åberopa hvad i Betänkandet är antydt och en föregående talare vidrört, nemligen befogenheten att upptaga lån och bestämma dess belopp. Stats-Utskottet har i sitt Betänkande, sid. 6, beräknat detta belopp till 18,000,000 R:dr. Utskottet har dervid ansett, att det är nödvändigt, att beräkna det så, att lånet verkligen och utslutande kunde anses utgöra ersättning för belopp, som blifvit till jernvägsbyggnadsföretagen förskjutna, men ej afses för fyllande af statsbehof. Nu hafva emellertid reservanterne och en föregående talare sökt visa, att detta belopp rätteligen borde bestämmas ända till 24,000,000 R:dr. Det är i allmänhet en vansklig sak att göra beräkningar, då man måste gå långt tillbaka och då så många siffror och omständigheter måste tagas i beräkning som i förevarande fall, men för att i någon mån kunna visa huru med denna sak förhåller sig, vill jag försöka att betrakta frågan från några hittills ovidrörda synpunkter. Då fråga om lån förevar vid sistlidne riksdag, voro meningarne om beloppet delade emellan 6, 8 och 10 millioner. Ut i en promemoria som utdelades i riksdagens sista vecka, dock utan säkert känt ursprung, uppskattades bristen, på anförda grunder, till 8,880,000 R:dr. Utgår man nu från denna summa och beräknar, hvad sedermera vid sistförflutne riksdagen blifvit bestämdt och vid denna föreslaget till jernvägsbyggnadernas fortsättning, så erhåller man ungefär de 18,000,000 R:dr, som Utskottet ansett utgöra rätta summan. Huru man kunnat komma till 24,000,000 R:dr förklarar på det sätt, att det lån ä 6,000,000 R:dr, som i fjol upptogs, ej beräknats bland de tillgångar som erhållits och användts till jernvägsbyggnader. Man kan säga att, då dessa 6,000,000 R:dr ej upptagits i fonderadt lån, så, om man nu konverterar detta tillfälliga lån till ett fonderadt, förändras ej ställningen, men jag vågar påstå, att man i så fall icke längre kan sanningsenligt säga, att lånet, på sätt Utskottet ansett, utslutande kan betraktas såsom ett jernvägslån. Det bör nemligen ihäggkommas att vid 1856 års riksdag afskrefvos 7,226,900 R:dr, eller det belopp, hvarmed Staten af egna öfverskottet verkställt åtskilliga jernvägsbyggnader. Från befogenhetens sida kan någon högre summa än 18,000,000 således svårligen försvaras, och det är verkligen ganska svårt att försvara fullt denna summa. Vidare har Utskottet utgått från den synpunkt, att bristen skulle kunna beräknas till något öfver 20,000,000 R:dr. Man har anmärkt, att denna beräkning skulle vara för hög och jag vill ej bestrida det, men Utskottet har, såsom jag anser, riktigt gjort denna beräkning så hög, emedan, då meningen är att ställa Statens affärer på klar fot, det väl är bättre att se ställningen snarare litet sämre än bättre mot hvad den är. Man kan lätt föreställa sig hvilken fara ett motsatt beräkningsätt skulle kunna medföra. Jag vill till och med gerna medge att dessa belopp äro så höga, att det kan synas sannolikt, att de 6,000,000 R:dr, som blifvit här omtalade och vidrörda såsom en orsak, hvarföre lånet borde ökas till 24,000,000 R:dr, om ej ogynsamma och oförutsedda omständigheter inträffa, skulle äfven kunna med det af Utskottet föreslagna lånebeloppet komma att betalas. Det är nemligen så, såsom redan blifvit Utskottet lagt till last, ehuru jag icke tror det vara felaktigt, att Utskottet icke upptagit i sin kalkyl öfver inkomsterna, 1869 års bevillning. Vidare hafva ej

blifvit upptagna bland de anslag, som i Riksgälds-kontoret innestå, åtskilliga, som sannolikt ej komma att utgå, såsom anslagen till Lule kanalarbeten, som utgöra 352,000 R:dr. Vidare har från Utskottets Betänkande utslutits postassuransfondens medel, som uppgå till en summa af omkring 389,000 R:dr. Äfven, ehuru tankarne derom kunna vara delade, har jag och flera med mig trott och tro att för nästa, likasom för detta och flera föregående år, större delen af bankovinsten må kunna anslås till Riksgälds-kontorets behof. Detta är likväl en summa, som Riksgälds-kontoret ej varit berättigad att ens påpeka. Jag antager denna till endast 1,500,000 R:dr. Vidare har Utskottet ansett försigtigheten bjuda, att ur inkomstberäkningen utesluta några från Statskontoret sannolikt ingående poster, nemligen öfverskott å inkomster 1865, 1,250,207 R:dr och 1866, 600,000 R:dr, hvilka belopp sammanlagde utgöra 1,850,207 R:dr. Det är visserligen sannt, att det ej kan med full visshet antagas, att de komma att ingå, men det är dock större sannolikhet för att de inflyta, än att de icke göra det. Läger man nu härtill allmänna bevillningen för år 1869, som kan beräknas till 2,600,000 R:dr, så visar sig att alla dessa sammanlagda belopp, minst 6,691,207 R:dr, vida öfverstiga den skilnad i inkomster, som Utskottet i staten visat, synnerligast som man väl också läser kunna antaga, att bränvinstillverkningsafgiften och tullmedlen skola komma att uppgå till de belopp, Kongl. Maj:t i sin Proposition beräknat. Under sådana förhållanden torde någon särdeles oro för de 6 millionerna ej vara på sin plats, äfvensom föga behöfligt att öka lånet till 24,000,000 R:dr.

Jag ber nu slutligen att få betrakta frågan ur en tredje synpunkt. Utskottet har i sitt Betänkande, rörande anslagen till jernvägarne, uttalat den åsigt, »att beloppet af den utlåning, som bör ega rum, måste i någon måtto bestämmas af möjligheten eller sannolikheten att kunna bära ränta och amortering på det nya upplåningsbeloppet, sammanlagdt med det gamla, utan att derföre behöfva öka beskattningen. Detta tror jag vara af stor vikt och jag tror mig kunna visa, att vi nu äro på den punkt, att de räntor och den amortering, som vi hafva att verkställa, ej mera än nått och jemt gå ihop med de vanliga inkomsterna. Derföre är det ej skäl att nu sträcka upplåningen längre än det oundgängliga behofvet kräfver, utan, om detta framdeles ej skulle vara tillräckligt, då, huru surt det ock må kännas, är det bättre att åtaga sig ökad beskattning; ty beträder man förra vägen, att öka upplåningen, så fruktar jag, att oredan kommer att blifva mycket större. För att man må bilda sig ett begrepp i detta fall, ber jag att få framlägga en liten beräkning öfver ställningen. Jag har lagt till grund härför Kongl. Maj:ts Proposition och ej Utskottets, emedan ställningen då skulle blifva ännu ogynnsammare, och jag ej vill framställa densamma i mörkare färgor, än som är nödigt. Om vi sålunda taga Kongl. Maj:ts Proposition till grund, så uppgår slutsumman på *utgifterna* till . . . R:dr 41,466,996, Riksgälds-kontorets vissa bestämda, af Riks-staten oberoende utgifter till

	6,150,000,
Transport	47,616,996,

	Transport	47,616,996,
och genom sammanslåendet af dessa belopp kommer man till den, i min tanke, rigtiga utgiftssumman, eller		47,616,996,
Statsverkets <i>inkomster</i> åter äro ordinarie och jernvägs- trafikmedel		15,148,930,
och extra ordinarie inkomster		27,400,000,
		42,548,930,
hvertill kommer Riksgälds-kontorets reguliera inkomster af ränta och afbetalning å utlemnade lån, post- och tidningsstämpel m. m.	1,400,000,	
allmän bevilning	2,600,000,	4,000,000,
således summa inkomster		46,548,930.

Detta är ungefärligen vår normala ställning. Den visar emellertid en skillnad emellan inkomster och utgifter af 1,068,066 R:dr. Den na brist kan emellertid betäckas genom bankovinsten och är således egentligen ej befintlig, men bevisar dock att vi nu befinna oss på en jemnvigtspunkt, som, om den öfverskrides alltför mycket, kan bringa oss i nödvändighet att öka beskattningen eller låna mera för att betala räntor å redan upptagna lån. Jag hemställer då, om det kan vara klokt att nu taga lånet till högre belopp, än som är nödvändigt för de förhanden varande behöfvén. Jag tror det vara bäst att söka reda sig huru som helst, blott man icke lånar mera, än hvad man lätteligen kan komma ut med att betala. Som jag förut nämnt, äro i Utskottets Betänkande utgifterna för högt och inkomsterna för lågt beräknade, och det är derföre sannolikt att med det föreslagna lånet äfven det gamla lånet å 6,000,000 R:dr skall kunna betalas; men om ock så ej skulle vara, så är det bättre att se faran rakt i ansigtet och försöka reda sig på annat sätt, än att förstöra sin kredit med upptagandet af för stora lån.

Jag hade visserligen åtskilligt mera att tillägga, men jag vill nu ej vidare upptaga Kammarens tid. Jag vill endast förklara, att hvad jag nu anført har utgjort för mig tillräckliga skäl att hålla mig till den begränsade summa, Utskottet föreslagit, och, då af hvad hittills blifvit yttradt jag icke funnit någon anledning att frängå denna min öfvertygelse, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Friherre af Ugglas: Stats-Utskottets ifrågavarande Betänkande vittnar om en önskan att kunna på ett fullt tillfredsställande sätt ordna vår penningställning under den kommande tiden; och det kan ej vara annat än fägningsamt, särdeles för mig, att se ett sådant sträfvannde; det är också verkligen af behöfvén påkalladt att vi en gång komma på klar och redig fot i detta hänseende och ej för framtiden arbeta under de förvecklingar, som sedan 1865 års riksdag varit för handen och i ej obetydlig grad verkat förlamande. Utskottet har dervid, på sätt en föregående talare redan anmärkt, beräknat inkomsterna mycket lågt och ur sin beräkning aldeles uteslutit en del inkomster, som af föregående Riksdagar ansetts höra till Riksgälds-kontoret inflyta. I afseende å denna beräkning är det först det låga belopp, hvartill bränvinstillverkningsafgiften blifvit upptagen, som ådrager sig uppmärksamhet. Det är visser-

ligen vanskligt att i fråga om framtida inkomster fälla något bestämdt omdöme; men jag tror dock att man utan fara för misstag kan antaga, att under loppet af år 1869 skola tillverkas 14,000,000 kannor bränvin. Erfarenheten har nemligen under de sednare åren. eller allt ifrån år 1857, visat att bränvinsbränningen icke något är nedgått så lågt, utom det sistförflutna. Hvad postmedlen angår, fäste bemälda talare jemväl uppmärksamheten derpå, att de blifvit af Utskottet i dess förevarande Betänkande beräknade 50.000 R:dr lägre än hvar till de i Kongl. Maj:ts Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof upptagits; men då Riksdagen medgifvit Kongl. Maj:ts dispositionsrätten öfver möjliga öfverskott på dessa inkomster för utvidgning af postkommunikationer, torde vid denna beräkning icke vara något att erinra. Jag yttrade vidare, att Utskottet ur sin beräkning uteslutit åtskilliga inkomstitlar, som blifvit anvisade till Riksgälds-kontoret, och, ehuru denna omständighet redan blifvit af en annan talare påpekad, kan jag dock icke underlåta att något fästa mig dervid. Jag gör detta så mycket heldre, som jag är angelägen att för Kammaren söka ådagalägga, hurusom den stora skillnad mellan det lånebelopp, Kongl. Maj:t i sin berörda Proposition ansett böra upptagas, och det som Stats-Utskottet förmenat behöfvas, uppkommer just genom det beräkningssätt, Utskottet i detta sitt Betänkande iakttagit, ett beräkningssätt, som jag vid det tillfälle, då Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till riksdagen afläts, icke ansett mig ens berättigad att iakttaga. Utskottet har nemligen helt enkelt uteslutit följande inkomstitlar, hvilka af föregående Riksdagar blifvit anvisade för bestridande af Riksgälds-kontorets behof, nemligen öfverskottet för år 1866 600,000 R:dr, samt det förut bland inkomsterna inräknade bidrag af Statsverkets inkomster för år 1868, hvilket vid 1867 års riksdag antogs till 3,318,270 R:dr. I afseende å öfverskottet af 1866 års inkomster, som uteslutits, är jag i tillfälle att meddela Kammaren att, ehuru rikshufvudboken för samma år ännu icke blifvit afslutad, det dock är anledning antaga, att ett öfverskott på de extra ordinarie inkomsterna. eller af tull- och bränvinsmedlen. uppgående till mellan 6 å 700,000 R:dr, skall uppstå. Hvad derefter angår berörda bidrag å 3,318,720 R:dr utaf inkomsterna för år 1868, läser det väl ännu vara svårt att säga, om något deraf kommer att ingå, och huru mycket. Vi veta alla att, hvad bränvinsmedlen angår, bränvinsbränningen under innevarande år till följd af förhållanden, som för hvar och en äro kända, ej kunnat vara annat än ringa. Bränvinsskatten har icke hittills uppgått till mer än 2,000,000. Nu har det visserligen händt en gång, nemligen på hösten 1860, att derunder tillverkats omkring 10,000,000 kannor bränvin. Skulle nu detta blifva förhållandet i år, tillskyndades derigenom Statsverket en inkomst af omkring 7,000,000 R:dr, hvilka tillsammans med de 2,000,000 R:dr, som redan bekommit, skulle utgöra 9,000,000 R:dr. Således äfven under de lyckligaste förhållanden, skulle dock på denna titel uppstå en brist af omkring 1,500,000 R:dr. Hvad tullmedlen angår, så har till den 1 April detta år, dessa uppgått till 2,304,000 R:dr, ett belopp, som på 200,000 R:dr när. är lika högt som under något af de föregående åren från och med år 1861. Det bevisar väl ej så mycket, ty under vintermånaderna kan förtullningen vara mycket olika, hvilket beror derpå, huruvida sjöfarten öppnas tidigare eller senare; och som den i år öppnats

nats tidigare än i fjol, är också den i år till dato influtna tulluppbörden mellan 3 å 400 000 R:dr högre än uppbörden i fjol vid samma tid. Det är dock dervid att märka, att missväxten under föregående året mycket nedtryckt importen. Och om vi, såsom det kan vara anledning hoppas, i år komma att huggas med bättre skörd än i fjol, kan importen för detta år jemväl ökas, hvarföre det icke synes mig vara stor anledning befara, att det skall blifva någon betydande brist på tullmedlen. Jag tror således, att man icke kan taga för gifvet, att hela ofvanberörda belopp af 3.318.270 R:dr icke skall komma att till Riksgälds-kontoret inflöta. Vidare har Utskottet utslutit ett belopp af 1,250,207 R:dr 52 öre, som utgör det verkliga öfverskottet för år 1865 och hvilket belopp Statskontoret, derest tillgångar sådant medgifvit, bort till Riksgälds-kontoret inbetala under loppet af sistlidet år. Sammanlägger jag emellertid de nu uppgifna beloppen, kommer jag till en summa af omkring 7.000.000 R:dr, hvilka blifvit af Utskottet helt och hållet utslutna, och sådant förutsätter ett antagande af Utskottet, att vi under innevarande år skulle få en brist dubbelt så stor som det föregående årets; detta vågar jag tro icke kan bli förhållandet. Jag säger icke detta i afsigt att klandra Utskottet, ty jag tror, att det skulle vara lyckligt, i fall vi kunde komma till den ståndpunkten, att vi åter kunde i våra budgets-förslag få ett öfverskott, så att icke hvarje gång Representationen sammanträder den må tvingas att söka utvägar för att betäcka en statsbrist. Således har jag med hvad jag sagt ej velat rigta några förebräelser mot Utskottet, utan blott söka visa, att anledning för Regeringen icke funnits att icke i beräkningen upptaga de poster, Utskottet derifrån utslutit. Då Kongl. Maj:t uppgjorde sin beräkning, på sätt som skett, och ifrågasatte att, utom de medel, som för fortsättande af nordvestra stambanan under år 1869 borde anskaffas, nu upplåna 7.800.000 R:dr, ansåg jag för min del riktigt att söka erhålla dessa medel inom landet. Den tanke, som dervid ledde mig, var den, att vi i år borde söka fylla detta behof genom ett tillfälligt lån, och sedermera, då sex millioners lånet skulle återbetalas, söka fondera alla våra tillfälliga lån, och derigenom skulle vi sannolikt hafva uppnått det önskade målet, att få en fonderad *inhemsk* statsskuld. Men jag erkänner villigt att, då, såsom Utskottet beräknat, lånebeloppet måste ökas till 18.000.000 R:dr, det icke är tänkbart att vilja upptaga detta lån inom landet, utan att man måste söka det utomlands, och då måste jag godkänna Utskottets äsigt att detta lån bör blifva fonderadt. Här har blifvit framkastadt att genom upptagande af lån till till nämnda belopp, den uppgifna bristen icke skulle blifva till fullo betäckt. Jag ber att i detta afseende få fästa uppmärksamheten derpå, att hela den brist, som enligt Utskottets beräkning förefinnes, uppgår till 2.166.723 R:dr 58 öre, hvilket belopp kan komma att något ökas derigenom, att Kammarern i dag beviljat till nordvestra stambanans fortsättande något större anslag än hvad Utskottet föreslagit. Stats-Utskottet antyder, att denna brist till en del kunde fyllas antingen genom fortfarande af vapenskatten eller annan ökad beskattning, hvarjemte Utskottet erinrat derom, att åtskilliga på Riksgälds-kontoret anvisade anslagssummor efter all sannolikhet icke torde komma att utgå. Men jag får erinra derom, att, på sätt en föregående talare anmärkt, Utskottet ej tagit i beräkning den allmänna bevilningen. På

sidan 2 i sitt Betänkande, antager Utskottet, att den statsfyllnads-sunna, som för år 1869 skulle på Riksgälds-kontoret anvisas, komme att uppgå till 2,593.209 R:dr 10 öre, hvilket ungefär motsvarar den allmänna bevilningen för nämnda år; men Utskottet har icke bland tillgångarne för samma år inräknat bevilningen; tager jag denna bevilning i beräkning, kan jag icke förstå, huru »annan beskattning» skulle erfordras; och åter upptager man genom särskild beskattning förberörda 2,166,723 R:dr 58 öre, behöfva vi ej åtaga oss någon allmän bevilning.

Stats-Utskottet har, som sagdt är, ansett 18.000.000 R:dr behöfva upplånas. Under diskussionen har framhållits, att vi borde låna ytterligare 6,000.000 R:dr. Jag ber att dervid få erinna först och främst, att enligt den utredning, som Fullmäktige gjort, och deraf jag fått del vid uppgörande af Kongl. Maj:ts förutnämnda nädiga Proposition, uppgå de summor, som Riksgälds-kontoret, utöfver de för jernvägsanläggningarne upplånade medel, hittills förskjutit, till 12.751.224 R:dr 97 öre. Det är visserligen sant, såsom en föregående talare yttrat, att för några riksdagar sedan (jag tror vid 1856 års riksdag) Rikens Ständer beslöto, att ett belopp, som Riksgälds-kontoret för förberörda ändamål förskjutit, skulle afskrifvas; men visst är ock, att dessa medel verkligen användts på jernvägsbyggnader, och således väl kunna beräknas, när man vill hafva reda på allt hvad som blifvit för jernvägsbyggnaderna utgifvet. Jag tror, att Fullmäktiges beräkning i berörda hänseende är riktig. Läger jag nu till de utbetalningar, Riksgälds-kontoret för jernvägsanläggningar hittills verkställt utöfver de tillgångar, som för dessa utbetalningars fullgörande varit anvisade — eller 12.751.224 R:dr 97 öre — de ytterligare utgifter, Riksgälds-kontoret under innevarande och nästkommande år måste i och för jernvägsbyggnadernas fortsättande vidkännas, uppgå dessa utbetalningar till omkring 18.000.000, hvilket belopp jag tror man med fog kan påstå hafva blifvit på Riksgälds-kontoret anvisadt för jernvägars byggande utöfver de medel, som för sådant ändamål hittills anslagits. Hvad sex millioners lånet angår, är det inberäknadt i de tillgångar, som Riksgälds-kontoret för meranämnda ändamål redan erhållit.

Hvad nu detta sednare lån angår, kan jag icke, i likhet med några föregående talare, se någon stor fara deri, att man inbegriper detsamma i det fonderade lån, som, enligt Utskottets förslag, skulle upptagas, ty det vore ju ej annat än att förvandla detta tillfälliga lån till ett fonderadt, och det är således icke fråga om någon ny upplåning. Vill man verkligen med fullkomlig säkerhet reda sina affärer, så synes det mig vara skäl att lemna Riksgälds-kontorets Fullmäktige rättighet att vid upptagandet af ifrågakomma lån jemväl taga de sex millionerna i beräkning, likväl med det uttryckliga vilkor, att i de föreskrifter, som meddelas Fullmäktige i afseende på det lån, som nu skall upptagas, måtte inflyta, att af detta sex millioner böra användas för att konvertera det tillfälliga sex millioners lånet till ett fonderadt. Man har sagt, att man nu stode vid yttersta gränsen för möjligheten att kunna betala räntor å och amortera vår nu egande jernvägsskuld; men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att man icke ökar räntorna eller amorteringen genom den af mig ifrågasatta konverteringen. Tillika ber jag få fästa Grefve Mörners uppmärksamhet derpå, att, äfven om man höjer lånet

till 24,000,000 R:dr, man ej behöfver draga in på en gång detta belopp. Efter vi nu äro på den punkt att vi behöfva upptaga ett större lån, synes det mig icke vara utan skäl att, såvidt det med våra finanser låter sig förena, upptaga så stort lån, att vi för den närmaste framtiden icke behöfva upptaga något nytt. För öfrigt om man stadgar, att *högst* 24,000,000 R:dr skulle lånas, öfverlemnar man åt Fullmäktige att pröfva, huru mycket man behöfver låna. För min del hyser jag det förtroende för Fullmäktige, att de icke komma att gå längre än hvad behöfvet oundvikligen kräfver; och under sådana förhållanden tror jag icke, att det kan vara farligt att höja siffran till 24,000,000.

Grefve Hamilton, Henning: Jag hade ämnat börjat mitt yttrande med att söka förklara, huru det kunnat vara möjligt, att jag vid början af riksdagen, vid behandlingen utaf Kongl. Maj:ts Proposition rörande Statsverkets tillstånd och behof. samt under en redogörelse för Riksgälds-kontorets finansiela ställning, uppgaf dess lånebehof för år 1868 till blott omkring 10,000,000 R:dr, da det likväl nu visar sig, att Riksgälds-kontoret behöfver 18,000,000 R:dr för att kunna bestrida sina utgifter till slutet af år 1869; men sedan Chefen för Finans-departementet med framgång visat, att, ehuru statsbristen för år 1868 enligt berörda nådiga Proposition skulle utgöra blott 7,824,617 R:dr 61 öre och att, med beräkning att till fortsättande af arbetena å nordvestra stambanan ett anslag för år 1869 af 4,600,000 R:dr beviljades, upplåningen för åren 1868 och 1869 sammanlagdt skulle uppgå blott till 12,400,000 R:dr, Herr Departements-*chefen* det oaktadt nu kan anse den af Stats-Utskottet i detta Betänkande gjorda beräkning vara riktig och att således 18,000,000 R:drs lån nu behöfver upptagas, lärer något försvar för berörda mitt yttrande icke behöfvas. Jag her blott få erinra derom, att jag redan på förhand antagit, att det af Riksdagen för innevarande år af Statsverket anvisade bidrag 3,318,270 R:dr icke skulle kunna i sin helhet utgå; och emedan jag icke tog i beräkning allmänna bevillningen för år 1868, beräknad till omkring 2,600,000 R:dr, ithy att denna bevillning komme att inflyta först år 1869, men denna inkomst blifvit i Kongl. Maj:ts Proposition upptagen, måste det uppstå en skillnad mellan den af mig beräknade och den i den Kongl. Propositionen uppgifna bristen för år 1869. Jag kan således nu helt och hållet förbigå dessa omständigheter och instämma i hufvudsaken i hvad Utskottet i sitt Betänkande föreslagit. Utskottet har af Chefen för Finans-departementet blifvit så väl vitsordadt, att jag hyser en viss betänklighet att framkomma äfven med de obetydliga erinringar jag mot detsamma har att göra; några få ord måste jag likväl i saken yttra. Den första anmärkningen gäller några ord i Utskottets motivering. Utskottet yttrar sig nemligen, efter det Utskottet omförmält, att Riksgälds-kontorets Fullmäktige begagnat utländska krediter, såsom om Utskottet ville rigta ett slags klander mot Fullmäktiges åtgörande i detta hänseende. Jag anser mig med anledning deraf böra uttala den mening att, ehuru det kunde vara godt att aldrig behöfva anlita någon kredit, och ehuru det skulle vara oförsvarligt af ett verk, som handhafver Statens finansiela angelägenheter, att för någon längre tid bereda sig tillgångar medelst anlitande af blanko kredit, Riksgälds-kontoret dock för att fullgöra sina liqvider

utomlands, en och annan gång med fördel kan begagna sig af sådan kredit, hvilken dock endast för kort tid anlåtats. Om den på detta sätt begagnas, är den särdeles gagnelig, emedan den sätter Riksgäldskontoret i tillfälle att för sina annuitetsbetalningar till utlandet begagna den tid, och det sätt, som med afseende på kursförhållandena äro fördelaktigast.

Hvad i öfrigt Utskottets Betänkande angår, så har det blifvit anmärkt att det beräknat inkomsterna nog lågt; och ehuru väl jag icke vill klandra Utskottet därför, utan snarare anse det som en förtjenst, tror jag dock att man kan med fog räkna äfven på annat sätt. En full noggrannhet är emellertid här icke möjlig, då ännu utgifter återstå att bestämma, och de extra-ordinarie inkomsternas belopp ännu icke blifvit af Bevillnings-Utskottet uppgifvet. Stats-Utskottets bemödande synes mig hafva varit, att vid denna sakernas ställning uppgöra en sådan beräkning, att både Stats- och Riksgäldsverken skulle för år 1869 vara fullt betryggade, och af de uppgifter, Utskottets Betänkande innehåller, måste jag draga den slutsats, att Utskottet häri lyckats. Längre torde man icke heller nu kunna komma, då brådskan vid riksdagens slut hindrar oss att för besluts fattande afvakta de beräkningar, som skulle kunna föra oss sanningen närmare. Då man sålunda ställer sig på Stats-Utskottets ståndpunkt, förekommer först till besvarande frågan om befogenheten af den utaf Utskottet föreslagna upplåning. Såsom utgångspunkt finnes en siffra, grundad på Fullmäktiges i Riksgäldskontoret uppgifter, hvilken siffra blifvit af såväl Chefen för Finans-departementet som Utskottet godkänd och som utvisar de utbetalningar, Riksgäldskontoret för jernvägsanläggningar hittills verkställt utöfver de tillgångar, som för dessa utbetalningars fullgörande blifvit anvisade, nemligen 12,751,224 R:dr 97 öre. Det är rätt väl, att denna siffra blifvit antagen, så att man har något att fästa sig vid. Jag vill derföre icke ingå på någon närmare undersökning af densamma, men får dock för min del förklara, att jag anser mig kunna uppgöra två à tre andra beräkningar, som skulle kunna godkännas, ehuru de icke komma att sluta med samma summa. Emellertid kan äfven denna siffra rätt väl försvaras, och man har således endast att till densamma lägga hvad som för jernvägsbyggnader redan blifvit vid denna riksdag anvisadt och möjligen ytterligare kan komma att anvisas för att komma till det resultat, att en upplåning, på sätt Utskottet föreslagit, verkligen är behöflig. Har man blifvit ense derom, att en upplåning är befogad, blir den andra frågan: behöfva vi upplåna 18,000,000 R:dr, kunna vi låna mindre, eller nödgas vi låna mera? Att man icke bör låna mer än vi behöfva, derom äro väl alla ense. Att vi icke behöfva låna mer än 18,000,000 R:dr har, såsom det synes mig, redan blifvit ådagalagdt såväl af en ledamot af Utskottet som åtskillige andra talare, och hufvudsakliga skälen derför ligga deri, att Utskottet dels icke beräknat bland inkomsterna den allmänna bevillingen, dels ock beräknat de extra-ordinarie inkomsterna för år 1869 nog lågt. Jag kan väl icke beskyllas för att vilja se sakerna för ljusst; men jag har försökt beräkna inkomsterna med ledning af föregående års erfarenhet och min öfvertygelse är, att Stats-Utskottet icke beräknat dessa extra-ordinarie inkomster till det belopp, hvartill de kunna

anses sannolikt skola uppgå. Det är å ena sidan origtigt att beräkna Statens inkomster till högsta möjliga belopp (och på verkningarne deraf hafva vi sett tillräckliga prof) men å andra sidan är det icke heller rätt att på grund af en ställning, beroende till väsendtlig del af missväxt, som vi väl kunna hoppas icke årligen skall återkomma, taga sig anledning att beräkna dessa inkomster betydligt under hvad de i de vanligaste omständigheter utgöra. Emellertid är det just denna Stats-Utskottets låga beräkning, i följd hvaraf man kan hafva grundad anledning att tro, det dessa inkomster verkligen skola utgå till de af Utskottet beräknade belopp. Med fästadt afseende på den allmänna bevilningen äfvensom en sidoblick på blifvande bankvinster. är jag för min del förvisad, att 18,000,000 R:dr skola vara fullt tillräckliga för att Riksgälds-kontoret dermed skall kunna fullgöra sina förbindelser. Då återstår frågan, huruvida det kan vara någon fördel i att ytterligare låna 6,000,000 R:dr för att amortera det temporära lån på 6,000,000 R:dr, som upptogs sistlidne år. Hela frågan synes mig reducera sig dertill; och då är det min tanke, att det snarare skulle medföra olägenhet att nu bestämma sig för upptagandet af större lån än som motsvarar verkliga behovet. Man kan naturligtvis säga, att det icke visat sig, att Statsverket haft så stort öfverskott, att det räckt till att årligen amortera 2,000,000 R:dr. Samnt är, att det sistlidne året ej visat sådant öfverskott; men vi måste ihågkomma, att vi under nämnda år haft utgifter, som ej ofta återkomma. Vi hafva under loppet af en ganska kort tid, nemligen sedan 1865, fått amortera ett då upptaget temporärt lån. Vi hafva likaledes måst fortsätta amorteringen af det lån på 3,000,000 R:dr, som år 1863 upptogs för betäckande af kostnader för krigsrustningar och af hvilket lån återstå blott 500,000 R:dr, som i år skola betalas. Dessa omständigheter hafva måst förorsaka trångmål, för hvilka vi väl icke behöfva blifva utsatta under de följande åren. Dertill kommer, att inkomsterna för de näst föregående åren vida understigit beräkningarne, till följd af olyckliga omständigheter och deraf att de blifvit något högt beräknade. Då nu emellertid Stats-Utskottet och Bevilnings-Utskottet synas vilja gå i motsatt riktning eller beräkna inkomsterna nog lägt, tyckes mig det icke skola uppstå någon synnerlig stor svårighet att, om ock icke det uppstår så stort öfverskott, att det fullt räcker till de 2,000,000 R:dr, som under loppet af tre år årligen skola amorteras, dock kunna fullgöra största delen af då förestående liqvider. Skulle verkligen så hända, att öfverskott af tillgångar icke skulle medgifva hela amorteringen, är det icke värre än att man kan upptaga för betäckandet af bristen ett nytt temporärt lån medelst utgifvande af obligationer, förfallna t. ex. år 1875 eller nästföljande år, hvilka man väl kan hoppas skola kunna återbetalas med de under årens lopp ökade inkomsterna. I likhet med Friherre Tersmeden anser jag, att man icke utan i yttersta nödfall bör öka de årligen utgående ränte- och kapitalafbetalningarne. då vi redan ej så obetydligt tagit efterkommandes krafter i anspråk för fullgörandet af våra annuiteter. Nu har en talare, som i finansiella frågor inom denna Kammaré åtnjuter ett välförtjent anseende, sagt, att ingen skada skedde, om man lånade jemväl dessa 6,000,000 R:dr och att man icke behöfde indraga dem, förrän det vore behöfligt för liqviderandet af det tem-

porära lånet å 6,000,000 R:dr. Men jag ber dervid få anmärka, att frågan, när lånade medel skola indragas, ej beror på Riksgälds-kontorets afgörande, ty skulle man tänka sig, att Riksgälds-kontoret för att upptaga detta lån på 24,000,000 R:dr måste kontrahera med ett utländskt bankirhus, är det alldeles icke Riksgälds-kontoret, som får bestämma, när dessa penningar skola ingå. Det blir långifvaren, som förbehåller sig rätt att i vissa terminer verkställa inbetalningen. Möjligen betingar han sig att ej betala mer än så och så mycket under viss tid, men med full visshet lemnar han ej Riksgälds-kontoret rättighet att få indraga medlen, när det behöfves, och aldra minst lär han medgifva, att denna indragning får ske under loppet af flera år. Nu har jag ej härmed velat yttra mig öfver det sätt eller vilkor, hvarpå penningarne utomlands böra upptagas, utan jag har blott velat säga, att, om vi måste anlita utvägen att taga penningarne utomlands, det icke blir vi, som få bestämma tiden för penningarnes inbetalning, utan att vi kunna blifva nödgade att indraga dem långt innan vi behöfva dem och att i sådant fall vi måste under lång tid söka göra dem räntebärande, hvilket åter skulle förorsaka en onaturlig tillgång på penningar i landet, något som icke kan vara fördelaktigt. Det är med anledning härutaf som jag anser mig böra tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Friherre Raab, Adam: Äfven jag hade uppgjort en del sifferkalkyler för att med dem fullständigt motivera den äsigt, jag har i frågan; men då tiden är långt framskriden och jag föreställer mig att Kammareren är tacksam för att jag, fattar mig så kort som möjligt, ber jag endast få förklara, att jag i valet mellan de ifrågasatta 18 och 24,000,000 R:dr, håller mig till den lägre summan. Utgående ifrån den förutsättning, att vi hafva full befogenhet att upplåna de belopp, som vi redan använt vid denna riksdag eller komma att använda på jernvägars byggande, anhåller jag att i några ord få redogöra för skälen till berörda min äsigt. Skulle våra fäder, som byggt kanaler, anlagt vägar och uppfört allmänna byggnader, räknat på samma sätt som vi och lagt all bördan för dessa arbeten på efterkommande, då fruktar jag, att vi nu skulle varit i den ställning, att vi icke kunnat utföra några arbeten alls. Vi hafva nu haft jernvägar i flera år och man hade föreställt sig att genom dem skulle åstadkommas en större produktion och ett bättre tillstånd i landet samt dymedelst jemväl en större möjlighet att bära blifvande bördor; men om dessa jernvägar icke ens föranledt den förbättring att vi kunna afstå den årliga inkomst, jernvägarne lemna, för att dermed bygga nya jernvägar, så tror jag, det hade varit bättre, om vi aldrig byggt några jernvägar. För öfrigt vill jag endast fästa mig dervid att, då redan för ett lån på 18,000,000 R:dr, räntan och kapitalafbetalningen utgöra minst 1,800,000 R:dr om året, och vi hafva svårt att fullgöra dessa liqvider, det skulle blifva ändå svårare för oss, derest vi togo större lån. För eller senare måste vi börja med att minska länebeloppen och åtaga oss ökade skattebördor för att betala våra skulder, och jag tycker, att vi kunde göra början dermed redan vid innevarande riksdag. Vi hafva ännu icke bestämt stämpelpappersafgiften och der kunna vi skaffa oss en betydlig inkomst. Vi kunna låta vapenskatten fortsarande utgå och

om vi vilja med allvar söka, skulle vi väl kunna äfven på andra håll, skaffa oss inkomster för att betäcka våra utgifter. Dermed borde vi börja redan denna riksdag. Detta skulle vara gagneligt för oss sjelfve och bereda oss tack af våra efterkommande. Jag röstar för att man icke må låua mer än 18,000,000 R:dr.

Friherre Bildt: Det är icke så många riksdagar sedan man brukade uppgöra budgeten så, att man vid den kommande riksdagen hade något kvar i sparbössan; men vid sista ständsriksdagen började man räkna på annat sätt, hvaraf följden blef, att, då den nya Representationen första gången sammanträdde, den möttes af en statsbrist. Vid sista riksdagen undansköt man frågan om finansernas ordnande medelst upptagande af ett temporärt lån. Önskligt hade varit, om man kunnat reda sig på samma sätt nu; men då detta icke är möjligt, synes tiden vara inne att söka fullständigt rangera affärerna. Detta, — eller att man ser till, att, då man nu måste taga ett kraftigt steg och upptaga ett stort lån för affärernas fulla rangerande, — man ock verkligen söker ordna affärerna, synes mig vara den ena hufvudfrågan i ämnet. Man har yttrat, att den summa af 18,000,000 R:dr, som Utskottet ansett böra upplånas, skulle vara så rundeligen tilltagen, att den kunde räcka till att amortera jemväl det lån på 6,000,000 R:dr, som vid sista riksdagen upptogs; men om det ock är sannt, att Utskottet beräknat inkomsterna för år 1869 lägt och uteslutit ur beräkningen en del inkomstitlar, så ligger dock en hämsko för sagda amortering deri, att vi hafva dessutom att anskaffa medel till fullbordandet af nordvestra stambanan, hvilka, denna bana må nu fullbordas 1871 eller 1872, dock beräknats skola uppgå till mera än 6,000,000 R:dr. Detta får man icke förglömma. Man kan väl i en framtid, i händelse medel skulle fattas till denna banas fullbordande, söka bereda sig utvägar medelst nya lån, men det är just detta, man medelst upptagande af nu ifrågasatta lån förklarar sig vilja förekomma. För min del skulle jag derföre sätta största värde på att man nu fattade ett beslut, som gjorde det möjligt att konvertera 1867 års temporära lån i ett fonderadt. Detta lofvades nästan ock under hand vid sista riksdagen. Nu tyckes man icke mera vilja ihäggomma detta. Den andra hufvudfrågan är, om det lån, som skall upptagas, bör vara fonderadt eller icke. Alla talare synas hafva tagit för gifvet att det skulle vara fonderadt: men detta har Utskottet icke positivt sagt, utan föreslagit att åt Fullmäktige i Riksgälds-kontoret uppdraga att genom upplåning af statsobligationer, som *företrädesvis* böra vara fonderade, anskaffa en summa af högst 18,000,000 R:dr. Detta uttryck kan lätt förorsaka osäkerhet och sålunda vålla uppskof med lånets upptagande. Derföre och då jag anser, att man bör bestämdt uttala den åsigt, att lånet bör vara fonderadt, skulle jag önska, att detta ordet »företrädesvis» måtte borttagas. Jag önskar således, att det lån, som man nu skall upptaga, skall vara fonderadt, äfvensom att dervid skall fästas det uttryckliga vilkor, att man medelst detsamma bör konvertera det temporära sex millioners lånet till fonderadt. Sedan skulle jag vilja, i likhet med Friherre Stjernblad, lemna Fullmäktige i Riksgälds-kontoret frihet att utsträcka lånebeloppet till högst 24,000,000

R:dr, ty Friherre Stjernblads förslag vill icke antyda, att Stats-Utskottet räknat orätt, utan bestämmer detta maximum för lånebeloppet, på det att Riksgälds-kontoret sålunda må blifva i tillfälle att upplåna så mycket penningar, att affärerna kunna fullt rangeras. Först derigenom kommer man på fullt klar ståndpunkt. Jag anhåller därför att med min röst få understödja Friherre Stjernblads förslag.

Herr Tornerhjelm: Det är godt att vi ändtligen fått veta den verkliga statsbristen, ty jag tror, att de uppgifter, Stats-Utskottet lemnat, äro rigtiga. Nu är således frågan, huru vi skola rangera våra affärer. Skola vi betala hela vår skuld eller blott en del deraf? Förmodligen känna alla här i Kammaren, hvad det vill säga att rangera sina affärer, och veta således jemväl, att, om man rangerar dem blott till hälften, man dermed icke vunnit mycket. Man säger väl, att man bör icke låna mera än hvad man på jernvägsanläggningar användt utöfver hvad man för sådant ändamål anvisat, eller 18,000,000 R:dr. Vi veta dock, att vi hafva ett temporärt lån på 6,000,000 R:dr, som inom kort skall återbetalas. Huru skall nu detta ske. Med öfverskottet af följande års inkomster, säger man; men missväxt och andra olyckliga förhållanden kunna göra att vi icke få något öfverskott. Då måste man låna för att honorera sina förbindelser. Jag frågar, om det kan vara klokt att straxt efter det man upptagit ett lån, åter anmäla sig som lånesökande. Om man nu icke upptager ett fonderadt utan ett temporärt lån inom landet, så blifva följderna deraf svåra för landet, i det att penningar uppsägas och räntan ökas. Jag kan därför icke finna något giltigt skäl, hvarföre man icke nu genast skulle besluta sig för att upptaga ett lån på 24,000,000 R:dr. helst det synes mig vara uppenbart, att, när man i allt fall måste låna 18,000,000 R:dr, det icke betyder något, om man i stället lånar 24,000,000 R:dr. På dessa och af andra talare anförda skäl instämmer jag i Friherre Stjernblads förslag.

Friherre Stjernblad: Blott några få ord skall jag anhålla att få anföra, till bemötande af några under diskussionen fällda yttranden. Man har yttrat tvifvel, om det kunde vara rätt att upptaga ett lån om 24,000,000 R:dr, då det lån, som nu skall upptagas, borde användas till att godtgöra Riksgälds-kontoret för hvad det till jernvägars byggande redan utgifvit utöfver hvad för sådant ändamål anvisats och att betäcka kostnaden för de vid denna riksdag beslutade jernvägsarbeten; och har man ansett, att man därför borde stadna vid det af Utskottet föreslagna belopp å 18,000,000 R:dr. Men är det rigtigt att för berörda ändamål upptaga ett lån å 18,000,000 R:dr, så måste det ock vara rätt att låna 24,000,000 R:dr, då de öfverskjutande sex millionerna just skulle användas för att till fonderadt konvertera det temporära sex millioners lånet. Det är just detta jag föreslagit. En annan talare har sagt, att Utskottet beräknat inkomsterna för år 1869 till för lågt belopp; men jag har sökt i mitt föregående tal visa att, äfven med Utskottets beräkning, Riksgälds-kontoret skall komma i betryck, när det skall återbetala sex millioners lånet, derest man nu icke lånar mer än 18 millioner och denna min bevisning synes mig icke hafva blifvit

vederlagd. En talare yttrade, att man icke behöfde konvertera det tillfälliga sex millioners lånet till ett fonderadt, emedan man väl ändå kunde finna utvägar att betala sagda lån, och att man i värsta fall kunde utgifva nya obligationer, förfallna till betalning något längre fram, t. ex. 1875, eller de närmast derpå följande åren. Men då äro vi åter inne på de temporära lånen, som jag och flere med mig ansett oss böra söka undvika. En talare tycktes antyda, att det icke kunde vara så farligt att taga ett större fonderadt lån, i fall Riksgälds-kontoret sjelft kunde få bestämma, på hvilka tider lånet skulle indragas, men anmärkte derjemte, att en sådan rätt icke komme att tilldelas Riksgälds-kontoret. Men derföre skulle Riksgälds-kontoret sjelft vara delegare i lånet, ej blott för de sex millionerna, utan äfven för hvad det af det öfriga länebeloppet ansåge sig kunna placera inom landet.

För min del fortfar jag i mitt yrkande, att man borde bestämma sig för att låta länebeloppet uppgå till högst 24,000,000 R:dr. Skulle mot förmodan hela denna summa icke behöfvas, så är det ju icke nödtvång att upplåna hela denna summa, då Fullmäktige derigenom, att framför 24 millioner insättes ordet »högst», erhålla frihet att kunna i nödfall sträcka lånesumman dit, men icke äro dertill tvungne.

Friherre Silfverschiöld: Jag lofvar att icke länge uppehålla Kammarrens tid, utan skall vara ganska kort. Det har vid mitt förra anförande gjorts den anmärkning, att jag deruti uppgifvit en del siffror, som jemväl bort hafva sin plats i Utskottets Betänkande. Jag ber med anledning deraf få erinra att, om man genomläser Betänkandet, återfinner man de uppgifter jag haft. Stats-Utskottet säger på 3:dje sidan i Betänkandet rörande 1865 och 1866 årens öfverskott, att Riksgälds-kontoret icke kan påräkna att under *innevarande* är utbekomma samma besparing. Vidare säger Utskottet på samma sida, att det för bestridande af Riksgälds-kontorets utgifter afsedda bidraget af Statsverkets inkomster för år 1867 icke kunde utgå; och att af de vid sistförflutne riksdag till Riksgälds-kontoret anslagna trafikmedel, ett belopp af 200,000 R:dr ansetts icke kunna påräknas inflyta förrän under år 1869; och på följande sida att af Statsverkets bidrag till Riksgälds-kontoret för 1868, i anseende till den minskade brännvinsbränningen, ej hela beloppet kunde beräknas inflyta. En annan talare har anmärkt, att Utskottet från postmedlen bortstrukit 50,000 R:dr. Jag får i anledning deraf i Kammarrens minne återkalla, att Stats-Utskottet föreslagit, att postassurans-medlen skulle direkt ingå till Riksgälds-kontoret, samt derföre ansett sig böra utesluta ett deremot svarande belopp, hvilket till följd af Kammarrens redan fattade beslut, nu bör bland Postverkets påräknade inkomster inbegripas.

Hvad nu sjelfva saken angår, så, oberoende deraf, huruvida Riksdagen må för nordvestra stambanans fortsättande anvisa, på sätt Första Kammarren beslutat, 840,000 R:dr mer än Utskottet föreslagit, eller något högre belopp, tror jag ändå, med fästadt afseende derpå, att Utskottet beräknat extra ordinarie inkomsterna så lågt och utur räkningen uteslutit en del förväntade inkomster till Riksgälds-kontoret, att man icke behöfver låna mer än 18 millioner. Vill man ändock låna mer än

detta belopp, så kommer man i den ställning, att man icke kan föreslå någon beviljning för år 1869.

Hvad beträffar den föreslagna konverteringen af sex millioners lånet till fonderadt lån, yttrade jag redan då jag förra gången hade ordet, att jag ansåg det vara orätt att försöka göra slut på de inhemska lånen, och förvandla dem till fonderade utländska. Nu har man föreslagit, att upplåningen skulle ökas till 24 millioner, just under det uttryckliga vilkor, att de sex millionerna skulle användas till konverterande af det temporära sex millioners lånet till fonderadt. Jag får dock fästa uppmärksamheten derpå, att det icke ligger i vår befogethet att föreskrifva några vilkor i detta fall, då dessa utbetalningar först börja 1870. Nästa och kommande Riksdagar äro de, som bestämma angående liqviden af detta sex millioners lån.

Beträffande slutligen ordet »företrädesvis», tror jag att det har goda skäl för sig. Det har förut en gång uppstått svårighet att anskaffa fonderade lån, och Riksgälds-kontoret har derigenom råkat i bekymmer, som undvikas, om man lemnar detsamma friare händer, att handla efter omständigheterna. Derrfore anser jag dessa ord böra stå kvar.

Jag yrkar fortfarande att denna punkt må oförändrad bifallas.

Herr Hasselrot: Jag begärde ordet blott för att förklara, att jag återtager mitt i frågan gjorda yrkande och förenar mig om det af Friherrarne Stjernblad och Bildt framställda förslag.

Grefve Mörner, Julius Oscar: Efter så långa debatter i frågan må det förlätas, om man icke längre har i minne alla de siffror, som här blifvit uppgifna. Men de behövas icke heller för hvad jag har att säga. Jag antager att Utskottets sifferuppgifter äro rigtiga. Derom ännar jag nu icke vidare tala, utan om en äsigt, som här uttalats och hvilken man tyckes vilja göra till en grundpelare, hvarpå det skulle hvilas, huruvida man skulle få upptaga ifrågavarande lån. Man säger nemligen, att, emedan Riksgälds-kontoret till utförande af jernvägsbyggnader i vårt land utbetalt mera än hvartill de tillgångar, som för dessa utbetalningar hittills blifvit upplånade, uppgått, så bör man nu få låna jemnt upp så mycket, som motsvarar de sålunda af Riksgälds-kontoret lemnade förskotter jemte hvad vid denna riksdag för byggande af jernvägar anvisas. Med detta tal söker man för sig sjelf att dölja rätta orsaken till vårt lånebehof. Om Riksgälds-kontoret nemligen ifrån början af jernvägsbyggnadstiden endast varit en byrå för anskaffande af medel till nämnda arbetsföretag, så kunde argumentet vara rigtigt, men vi veta alla, att Riksgälds-kontorets åliggande är att sköta en del af Statens penningtransaktioner, och då i fornda, i ekonomiskt hänseende lyckligare tider, tillgångar funnos i Riksgälds-kontoret, var naturligt att de användes till fyllande af de Statens behof, som voro mest påträngande, men icke skedde det med någon slags tanke på framtida återbetalning, ty med lika rätt skulle då kunna sägas, att allt hvad Riksgälds-kontoret utgifvit under en följd af år för kanaler, vägar eller dylika så kallade produktiva företag, borde grunda enahanda upplåningsrätt, som nu för de till jernvägarne lemnade medel yrkas; och dessutom lärer väl ingen betvifla att, om äfven icke jernvägar blifvit byggda, så

hade ändå medlen blifvit för andra företag använda, så att nu i alla fall intet öre af dem varit i behåll. Ur denna påstådda grund vill jag således ej att någon befogenhet till lån skall hemtas; utan våra län bero af andra faktorer: om vi behöfva lån, om vi vilja låna, och om vi ega kredit att få låna. Dessa förhållanden i anseende till Riksgälds-kontoret har ock en reservant, Herr Grefve af Ugglas, ganska riktigt påpekat. I öfrigt förekommer äfven besynnerligt, att, då en talare, som intager en ställning, hvarigenom hans ord i dessa frågor böra få stor vikt, sökt bevisa att 1869 års inkomster voro lågt uppskattade och att öfverskott borde uppkomma, och man då kunde vänta, att han åtminstone skulle sluta med att, om också icke rent af förordad det i Kongl. Maj:ts Proposition upptagna lånebelopp, dock icke önska mera än hvad Stats-Utskottet föreslagit, så slutade han likväl med tillkännagifvande, att det ändå icke kunde vara så ur vägen att upplåna 24 millioner. Hvad skall man väl nu säga, då äfven blomstermätningarne sluta med att äska lån. I sådant afseende hafva vi ytterligare hört påstås, att äfven det förra året upptagna sex millioners lånet borde gäldas genom lån, och i beräkning deraf vore det som nu 24 millioner skulle lånas. Jag vill ej skryta med att hafva skarpt minne, men nog vill jag erinra mig att då förstnämnda lån beslöts, sades att det skulle betalas ären 1870—1872. Skall man nu låna för att betala, huru vidhåller man då sin föresats? Mig synes tid vara, att man söker införa någon förändring. Det har utbildat sig ett sorgligt begrepp i landet, att, om Staten lånar, så blifver tillgång på penningar, och då lättas betrycket för den enskilde. Det förhållandet, att Staten äfven måste vidkännas dryga utgifter för sin gäld, och att dessa utgifter måste af folket, som utgör Staten, gäldas, har undfallit uppmärksamheten, enär genom fortsatt upplåning och inkomster af bränvinsskatten, det icke varit nödigt att i märkbarare mån öka den öfriga beskattningen. Men att ständigt låna, går icke an, och då bränvinsskatten behöfves för andra ökade statsutgifter, måste följderna af hushållningen blifva kända. Jag anser att redan nu borde förhållandet i någon mån göras tydligt för allmänheten, och därför vill jag hellre att sex millioners lånet, om så behöfves, betalas genom ökade skatter än genom lån. Denna feber efter lån torde icke kunna motverkas på annat sätt, än att för hvar och en göres klart, att Statens lån kunna komma att, äfven för de enskilde, medföra utgifter.

Emellertid — att för ögonblicket hjälpa sig utan lån, lärer väl ej vara möjligt; och icke heller lärer man kunna stadna vid det lånebelopp, som i Kongl. Maj:ts Proposition öfver Statsverkets tillstånd och behof ansetts vara behöfligt. Man måste väl därför besluta sig för att låna 18 millioner; men att låta jemväl de sex millionerna medfölja, derpå vill icke jag ingå. Kanna de icke vid den tid, då de till betalning förfalla, gäldas med de medel, hvaröfver Statsverket då förfogar, så må man lägga högre skatt på folket och på det sättet återbetala dem. Jag förenar mig således med dem, som yrkat att lånebeloppet må bestämmas till 18 millioner.

Friherre Sprengtporten: De finansiela bekymmer, som i en jemnt stigande progression under de sista riksdagarne åtföljt vår statsreglering, ligga allt för djupt, att desammas upphörande skulle kunna

bero på det beslut, som fattades med afseende på förevarande fråga, d. v. s. beloppet af, eller vilkoren för, det lån som nu skall upptagas. Onekligt hafva de rätt, hvilka under omständigheter, sådana som de närvarande, söka att ordna förhållandena och att få en fonderad skuld; men om denna vackra föresats skall hafva någon påföljd och leda till det resultat, man äsyftar, vore det nödvändigt att stadna vid detta lån: men då man tager i betraktande de stora anspråk och de stora utgifter, som äfven efter år 1869 sannolikt äro i antågande, kan man väl ej hafva den illusionen, att, om man nu upptager ett fonderadt lån, man icke snart skall behöfva upptaga ett nytt lån. Hvad nu angår jämförelsen mellan fördelarne af ett utländskt och ett inhemskt lån, så är det verkligen svårt att mellan två onda ting välja det minst onda. De olägenheter, hvilka vi fått vidkännas genom upptagande af utländska lån, äro för alla väl bekanta; men man måste å andra sidan erkänna, att det icke kan vara ett riktigt sätt att reglera Statens affärer, att man hopar det ena sväfvande lånet på det andra. Således anser jag det oundvikligt, att man upptager större delen af lånet utomlands, men ju mindre man kan öka den utländska skuldsättningen, dess bättre är det otvifvelaktigt. För min del vill jag ej öfvergifva den förhoppning, jag hyst om möjligheten att genom inhemska fonderade lån kunna upptaga det belopp, som nu är i fråga, ehuru jag vet att ganska få dela denna åsigt, särdeles sedan Chefen för Finans-departementet förklarar att, efter det lånebehofvet stigit till de proportioner, som det nu har, han måste lemna hvarje tanke på att upptaga detta lån inom landet. Jag tror åtminstone, att man bör försöka, om det är möjligt, och ser ej hinder för Riksgälds-kontoret, att, då det kungör sin åstundan att få låna, framställa sitt program sålunda, att en del må stadna inom landet. Jag tror, att det är möjligt att få ett inhemskt lån. Detta beror till en stor del på de vilkor, som för lånet blifva beständiga; och för min del skulle jag gerna medgifva dem, som här i landet tecknat sig för lån, bättre vilkor än de som bestämmas för utländningarne, emedan jag tror, att den fördel, som för Statens kredit uppstår derigenom, att en del af lånet toges inomlands, är så stor, att den fullt motsvarar, hvad sagde del må vara dyrare.

En talare har yrkat, att det i Utskottets Betänkande förekommande ord »företrädesvis» måtte utgå, hvilket är detsamma som att binda Riksgäldskontorets Fullmäktiges händer i fullgörandet af detta deras uppdrag. Jag kan icke instämma deri, utan skulle för min del vilja lemna dem ännu större latitud, hvarföre ock jag, ehuru jag hyser ganska ringa förhoppning att vinna understöd af Kammaren, skulle vilja föreslå, att Kammaren måtte godkänna Utskottets förslag med den förändring, att framför ordet: »fonderade» insättas orden: »inhemska och».

Herr Wallenberg: Utan tvifvel bör Kammaren samt Herr Grefven och Talmannen vara tillräckligt upplyste af de sifferkalkyler, som under denna diskussion förekommit, hvarföre jag icke vill öka deras antal med ytterligare en kalkyl. Jag vill blott återopa en af dem, den nemligen, som visar, huru det kan blifva en sådan skilnad i statsbristens storlek enligt Kongl. Maj:ts Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof och enligt Stats-Utskottets förevarande Betänkande.

Denna skilnad har uppstått derigenom, att Utskottet underlåtit att inräkna bland inkomsterna ett belopp af mellan 4 à 5 millioner; och, om jag lägger denna summa till den brist, som den Kongl. Propositionen upptager, så får jag en brist af inalles 18 millioner R:dr. Detta har gifvit anledning till att man ansett ett lån på 18 millioner R:dr behöfva upptagas; och man bestämde sig för detta lånebelopp, då man föreslog, att för fortsättande af nordvestra stambanan skulle för år 1869 beviljas blott 2 $\frac{1}{4}$ million. Jag hade dock mina misstankar att det icke skulle stadna vid detta belopp och dessa hafva bevisats vara grundade, i det att Första Kammaren i dag höjt berörda anslag till 3,090,000 R:dr och Andra Kammaren läser hafva gått ännu längre; men i alla fall tror jag, att ett lån på 18 millioner R:dr skall vara tillräckligt. Här har yttrats af en talare, som till följd af sin erfarenhet i dylika frågor har anseende inom Kammaren, att det icke kunde skada att öka lånet till 24 millioner R:dr. För min del anser jag, att, då man iklädt sig rolen utaf låntagare, man icke onödigtvis bör uppdrifva lånesiffrans belopp; åtminstone är det säkert, att det kommer att inverka på lånets pris. Här har af samme talare yttrats, att dessa 18 millioner Riksdaler icke skulle förslå att bestrida Riksgälds-kontorets utgifter intill 1869 års slut. Ja, det är sannt; men Utskottet har icke heller påstått något annat, utan beräknat att för ändamålet vinnande borde anskaffas ytterligare 2,166,723 R:dr 58 öre; och att med iakttagande häraf kunna ådagaläggas, att Utskottets beräkning skulle vara oriktig, tror jag skall blifva ganska svårt. För att få en större lånesumma, har man anfört både skäl och skäl-ungar: men jag tror icke, att man anfört några verkligen öfvertygande skäl. Att, såsom några talare i sina kalkyler gjort, till de 18 millioner R:dr, som skulle behöfvas, lägga jemväl de 6 millioner R:dr, som i fjol upplånades, och ändå påstå att hvad man sålunda vill upplåna skulle vara blott ett återgåldande af de förskotter, Riksgäldskontoret för jernvägsanläggningar utbetalt utöfver de för sådant ändamål för Riksgäldskontoret anvisade tillgångar, kan så mycket mindre vara rätt, som dessa 6 millioner R:dr redan äro inräknade i det sifferbelopp, 12,751,224 R:dr 97 öre, som skulle utvisa de öfverskjutande förskotterna. Om man således inräknade i lånet dessa 6 millioner R:dr, skulle man räkna dem två gånger. Det synes mig sålunda, som om ingen, hvilken vill hålla sig till sanningen, kan sätta sitt nanan under en uppgift, att dessa 24 millioner endast i och för jernvägarne användts och skola användas. Det yttras i den Kongl. Propositionen, att man i fråga om utgifterna för jernvägsanläggningarne bör göra en rättvis fördelning emellan samtiden och framtiden. Detta har man ock förut trott vara riktigt, och på den grunden afskrefs för några riksdagar sedan en icke obetydlig summa, som till jernvägars anläggning användts. Nu tyckes man dock hafva förändrat åsigt i detta hänseende och synes vilja vältra bördan helt och hållet på de efterkommande; och detta är ett förhållande, som jag för min del beklagar. Här har blifvit yttradt, att, om man nu toge ett lån på 24 millioner R:dr, skulle man deri kunna inbegripa jemväl sex millioners lånet och sålunda för en tid slippa vidare låneaffärer. Men finns det verkligen någon, som tror, att vi icke snart skola hafva denna lånefråga tillbaka. Jag åtminstone kan icke hysa en sådan förhoppning. Grefve Hamilton har upplyst,

hvad som för alla, som gjort större läneoperationer, är en känd sak, att läntagare icke få mottaga penningarne efter sin, utan efter långifvarens bekvämlighet. De penningar, vi skola upplåna, erhålla vi redan måhända i år och aningen måste vi då bibehålla dem i våra kassor och sålunda tillskynda oss ränteförlust, eller ock skicka ut dem i allmänna marknaden, hvarigenom och enär de efter ett eller annat år skola åter indragas, åstadkommas de ryckningar i den allmänna rörelsen, som för densamma visserligen icke äro gagnande. Man har talat här, som om det vore gifvet, att Riksgälds-kontoret borde taga hela det nu ifrågasatta lånet utomlands. Detta har dock icke varit Utskottets mening, utan har Utskottet velat lemna åt Riksgälds-kontorets Fullmäktige att i detta hänseende förfara efter omständigheterna, och, om det så skulle finnas lämpligt, upptaga en del inom landet och en del utom landet. När man talar om en väl ordnad finansförvaltning, synes det föresväfva de fleste, att man bör sträfva att få ett inhemskt fondsystem. Men om vi skola komma derhän, att få en egen fondmarknad och till våra egna medborgare betala räntorna på våra skulder, måste vi också söka ordna sakerna så, att vi kunna komma till det efterlängtrade målet. Då bör man icke uppgöra ett system på fri hand och sedan lägga händerna i kors och tro detta skola verka hvad man åsyftar, utan man måste studera sin publik och derefter operera. Nu är det ett erfarenhetsrön, att Svenska publiken i allmänhet ännu icke vill placera sina penningar i fonderade lån. Men vägen att komma dit är just de tillfälliga lånen. Riksgälds-kontoret har med framgång upptagit inom landet 6 millioner R:dr i tillfälligt lån. Jag hyser den säkra förhoppningen att, om Riksgälds-kontoret ej vill visa ifrån sig de Svenska kunderne, bör någon del af de summor, som nu skola upplånas, upptagas i tillfälliga lån för längre terminer, hvarigenom man sedermera kan blifva i tillfälle att förvandla dessa tillfälliga lån till inhemska fonderade. Så hade jag tänkt mig saken och så skulle det måhända äfven gå, i fall man icke binder händerna för mycket på Fullmäktige. Förslaget att taga bort den latitud, som ligger i ordet »företrädesvis», innebär detsamma, som att säga, att man skall framträda för utlandet och förklara, att man der vill hafva hela lånet. Jag tror, att detta sätt att gå till väga hvarken är nödigt eller nyttigt. Det är besynnerligt nog att, när man tänker på att annuiteterna för Riksgälds-kontorets skulder skola i silfver betalas, man icke söker göra allt hvad man kan för att göra så stor del af ifrågavarande lån som möjligt till inhemskt. När man tillika tänker på de sednaste finansiella tilldragelserna och huru Allmänna Hypotheksbanken sträfvar att sälja sina obligationer utomlands, synes det mig vara tydligt, att det måste förorsaka olägenheter och förluster, derest Riksgälds-kontoret samtidigt uppträder såsom lånesökande på den utländska marknaden. Under sådana förhållanden tycker jag det vara nödvändigt, att man begränsar lånet så mycket som möjligt och lemnar Riksgälds-kontorets Fullmäktige fria händer att handla efter sig företeende omständigheter. Och beslutar man sig ändock för att upptaga ett lån på 24 millioner R:dr, så måste man ock bifoga millioner ursäkter för det att man kallar hela detta lån ett jernväglån.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr

Grefven och Talmannen. att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen: 1:o att Kammarerna skulle bifalla punkten utan förändring; 2:o af Friherre Tersmeden, att punkten måtte antagas med den förändring, att summan 18.000,000 Riksdaler förhöjdes till 21,000,000 Riksdaler; 3:o af Friherre Beck-Friis, att punkten skulle bifallas med summans förhöjning till 24,000,000 Riksdaler; 4:o af Friherre Stjernblad, att Kammarerna måtte antaga punkten med följande förändrade lydelse:

»att åt Fullmäktige i Riksgälds-kontoret uppdraga, att genom upplåning mot statsobligationer, som böra vara fonderade, anskaffa en summa af högst 24,000,000 Riksdaler Riksmünt, för att användas, dels till godtgörande af de utaf Riksgälds-kontoret för jernvägsbyggnader redan utbetalda medel, dels till bestridande af de för jernvägsbyggnadernas fortsättande erforderliga utgifter, som redan blifvit eller vid innevarande riksdag varda för sådant ändamål anvisade, äfvensom till konvertering af 1867 års temporära lån å 6,000,000 R:dr; egande Fullmäktige härvid tillvägagå på det sätt, de finna lämpligast och med det allmännas fördel mest öfverensstämmande».

samt 5:o af Friherre Sprengtporten, att punkten måtte bifallas endast med den ändring, att framför ordet »fonderade» infördes orden »*in-hemska och*».

Härefter anmälde sig och yttrade:

Friherre Beck-Friis: Jag anhåller att, med återkallande af mitt förra yrkande, få instämma uti det af Friherre Stjernblad framställda förslag.

Friherre Tersmeden: Jag anhåller att få afstå från det af mig framställda yrkande.

Herr Grefven och Talmannen framställde först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades många ja och nej i blandning. sedermera proposition på punktens antagande med den förändrade lydelse Friherre Stjernblad föreslagit, då svaren likaledes utföllo med många såväl ja som nej, och slutligen proposition på bifall till punkten med den af Friherre Sprengtporten yrkade ändring, hvilken proposition med nej besvarades; hvarefter och sedan proposition på bifall till punkten utan ändring änyo framställdt samt med många ja och nej i blandning besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i 1:sta punkten af Memorialet N:o 88, röstar

Ja;

Den det ej vill. röstar

Nej;

Vinner Nej. antager Kammarén det förslag till beslut, som af Friherre Stjernblad blifvit framställt.

Omröstningen företogs: och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 50:

Nej — 47.

2:dra och 5:te punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarne Banko-Utskottets den 25 och 27 dennes bordlagda Memorial N:o 19, i anledning af Kamrarnes beslut i fråga om Banko-Utskottets Betänkande N:o 13. med förslag angående Riksbankens låne- och kreditivrörelse.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 27 dennes bordlagda Utlåtande N:o 89, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga Proposition med förslag till Tullverkets utgifts-stater, att gälla från början af år 1869.

Kammarén åtskiljdes kl. 12 på natten.

In fidem
O. Brakel.